



Berättelser från mellanrummen

Storytelling i en landskapsarkitektonisk designprocess

Nilo Khanshan Wörner

Reflekterande Kappa

Examensarbete/Självständigt arbete • 30 hp

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Landskapsarkitektprogrammet - Uppsala

Uppsala 2026



Berättelser från mellanrummen.

Storytelling i en landskapsarkitektonisk designprocess.

Stories from the In-Between Spaces: Storytelling in a Landscape Architectural Design Process.

Nilo Khanshan Wörner

Handledare: Burcu Yiğit Turan, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för stad och land
Examinator: Sara Borgström, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för stad och land
Bitr. examinator: Malin Eriksson, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för stad och land

Omfattning: 30 hp
Nivå och fördjupning: Avancerad nivå, A2E
Kurstitel: Självständigt arbete i landskapsarkitektur, A2E - landskapsarkitekturprogrammet - Uppsala
Kurskod: EX0860
Program/utbildning: Landskapsarkitekturprogrammet - Uppsala
Kursansvarig inst.: Institutionen för stad och land
Utgivningsort: Uppsala
Utgivningsår: 2026
Omslagsbild: Khanshan Wörner, N. (2026). *Bagartorp 00-talet*. [egen illustration]
Upphovsrätt: Allt bildmaterial är skapat av författaren om inte annat anges. Övriga bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Originalformat: Kappa (A4)
Zine (tryckt som A4-sidor, digital version som A3-uppslag)
Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se>
Nyckelord: storytelling, zine, social hållbarhet, stadsdesign, deltagande och kommunikativ designprocess, trygghet, offentlig konst, grönytor, miljonprogram, "utsatta" områden, öppen drogscen, Bagartorp, Solna.

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land

Avdelningen för landskapsarkitektur

Sammanfattning

Detta examensarbete undersöker hur *storytelling* och *zines* kan användas i en deltagande och kommunikativ landskapsarkitektonisk designprocess för att utveckla trygghetsfrämjande designförslag i Bagartorp, Solna stad. Området har under flera år klassificerats som en öppen drogscen (ÖDS) och präglats av negativa narrativ om otrygghet och kriminalitet, även om Bagartorp rymmer fler berättelser och kvaliteter än dessa representationer ger uttryck för. Arbetet tar sin utgångspunkt i behovet av att inkludera fler kunskapsformer och erfarenheter inom landskapsarkitektur, då både utbildningen och professionen fortfarande präglas av begränsad mångfald och kunskap om yrket inte alltid når personer med olika sociala och kulturella bakgrunder. Detta påverkar i förlängningen hur platser förstås, representeras och utvecklas.

Studien har tre huvudsakliga syften. För det *första* undersöks hur *zines* som alternativ kommunikationsform kan synliggöra landskapsarkitektoniska designprocesser för fler än professionen själv. För det *andra* undersöks hur *storytelling* kan användas som metodologiskt arbetssätt där boende och yrkesverksamma berättelser blir en del av kunskapsunderlaget i designprocessen. För det *tredje* undersöks hur idéer från denna process kan omsättas i trygghetsfrämjande designförslag för Bagartorp med fokus på grönska, offentlig konst och sociala mötesplatser.

Metoden kombinerar litteraturstudier, platsbesök, femton djupintervjuer med boende och yrkesverksamma, reflekterande skissprocesser och dokumentation. Tio av intervjuerna valdes ut för fördjupad analys. Tillsammans bidrog intervjuerna till en mer nyanserad förståelse av Bagartorp och synliggjorde kvaliteter som inte hade varit möjliga att fånga genom enbart platsanalys eller litteraturstudier.

Arbetet resulterade i åtta designförslag för Bagartorp: fyra förslag för befintliga platser som bedöms viktiga att bevara och utveckla samt fyra nya trygghetsfrämjande förslag som syftar till att stärka områdets sociala och rumsliga kvaliteter. Resultatet presenteras i en tryckt zine på 76 A4-sidor, kompletterad med en digital version, där berättelser, illustrationer, platsanalys och designförslag sammanförs i ett gemensamt narrativt format.

Studien visar att *storytelling* och *zines* kan användas för att utveckla en deltagande och kommunikativ designprocess där boendes och yrkesverksammars erfarenheter integreras i utvecklingen av designförslag. Resultaten pekar på att sådana arbetssätt kan bidra till ett bredare kunskapsunderlag för frågor om trygghet, platsutveckling och landskapsarkitektur. Genom att synliggöra mellanrummens berättelser öppnas också möjligheten för fler att delta i samtalen om utvecklingen av våra gemensamma miljöer.

Nyckelord: storytelling, zine, social hållbarhet, stadsdesign, deltagande och kommunikativ designprocess, trygghet, offentlig konst, grönytor, miljonprogram, ”utsatta” områden, öppen drogscen, Bagartorp, Solna.

Abstract

This thesis explores how *storytelling* and *zines* can be used within a participatory and communicative landscape architectural design process to develop safety-promoting design proposals for Bagartorp, a residential area in the municipality of Solna, Sweden. For several years, the area has been classified as an open drug scene and shaped by negative narratives of crime and insecurity, even though Bagartorp contains far more stories and qualities than these representations suggest. The thesis is based on the need to include broader forms of knowledge and experiences within landscape architecture, as both the profession and education continue to be characterised by limited diversity, and knowledge about the profession does not always reach people from different social and cultural backgrounds. This, in turn, influences how places are understood, represented, and developed over time.

The study has three main aims. *First*, it investigates how zines, as an alternative form of communication, can be used to make landscape architectural design processes more accessible to audiences beyond the profession itself. *Second*, it examines how storytelling can function as a methodological approach, where the stories and experiences of residents and professionals become part of the knowledge base within the design process. *Third*, it explores how ideas emerging from this process can be translated into safety-promoting design proposals for Bagartorp, focusing on greenery, public art, and social meeting places.

The methodology combines literature studies, site visits, fifteen in-depth interviews with residents and professionals, reflective sketching processes and documentation. Ten of the interviews were selected for more in-depth analysis. Together, the interviews contributed to a more nuanced understanding of Bagartorp and highlighted qualities that could not have been captured through site analysis or literature studies alone.

The work resulted in eight design proposals for Bagartorp: four proposals focused on existing places considered important to preserve and further develop, and four new proposals intended to strengthen the area's social and spatial qualities. The results are presented in a 76-page printed zine, complemented by a digital version, in which stories, illustrations, site analysis, and design proposals are brought together in a shared narrative format.

The study demonstrates that storytelling and zines can be used to develop a participatory and communicative design process in which the experiences of residents and professionals are integrated into the development of design proposals. The findings suggest that such approaches can contribute to a broader knowledge base for addressing questions of safety, place development and landscape architecture. By making the stories of in-between spaces visible, it also opens opportunities for more people to participate in conversations about the future development of our shared environments.

Keywords: storytelling, zine, social sustainability, urban design, participatory and communicative design process, safety, public art, green spaces, Million Program neighbourhoods, stigmatized neighbourhoods, open drug scenes, Bagartorp, Solna.

Innehållsförteckning

Figurförteckning	7
AI-upplysning	8
Förord	9
Centrala begrepp	10
1. Bakgrund	12
1.1 Bagartorp i förändring.....	14
1.2 Identifierade utvecklingsbehov.....	15
1.2.1 Offentlig konst som verktyg för delaktighet.....	16
1.2.2 Betydelsen av grönytor i offentliga miljöer.....	17
1.3 Syfte.....	18
1.4 Frågeställning.....	19
1.5 Avgränsning.....	19
2. Teoretiska utgångspunkter	20
2.1 Storytelling som kunskapsform.....	20
2.2 Zines som kommunikationsform.....	20
3. Metod	22
3.1 Litteraturstudier och kontaktarbete.....	22
3.2 Platsbesök och platsanalys.....	22
3.3 Djupintervjuer.....	23
3.3.1 Etiska överväganden.....	24
3.3.2 Analys av intervjumaterial.....	24
3.3.3 Urval.....	24
3.4 Skissande i designprocessen.....	26
3.5 Från berättelser till designförslag.....	26
3.6 Material och dokumentation.....	28
3.7 Inspirationsprocess.....	29
4. Resultat	31
5. Diskussion	33
5.1 Stödmuren blev en dörröppnare.....	33
5.2 Metodologiska reflektioner och lärdomar.....	34
5.3 Storytelling, skissande och zines som arbetssätt.....	35
5.4 Hur berättelser formar platsers framtid.....	36
6. Slutsats	37
Referenser	38
Populärvetenskaplig sammanfattning	41

Bilaga 1 – Resultat från kandidatarbetet.....	42
Bilaga 2 – Resultat från enkätundersökningen om växtväggen i Husby.....	43
Bilaga 3 – Intervjustruktur	44
Bilaga 4 – Samtyckesblankett.....	47

Figurförteckning

Figur 1. Lantmäteriet (2026). <i>Bagartorps placering. SWEREF 99 TM, RH 2000</i> . Nedtonad karta [kartografiskt material] https://minkarta.lantmateriet.se [2026-03-01].....	13
Figur 2 vänster. Lantmäteriet (2026). <i>Bagartorp. SWEREF 99 TM, RH 2000</i> . Nedtonad karta [kartografiskt material] https://minkarta.lantmateriet.se [2026-03-01].....	14
Figur 2 höger. ÅWL Arkitekter (2020). <i>Bebyggelse i projekt Bagartorp 2.0</i> [illustration]. I: Solna stad (red.) <i>Planbeskrivning. Detaljplan för del av Järva 2:9 m.fl.</i> https://www.solna.se/download/18.79e6dadf18419a9f2ee1fa43/1667900345461/P2021_5_Bagartorp%20planbeskrivning.pdf [2026-03-01].....	14
Figur 3. K.Wörner, N. (2026). <i>Bostäderna i Bagartorp</i> . [fotografi].	15
Figur 4. K.Wörner, N. (2025). <i>Muralmålning i Husby</i> . [fotografi].....	16
Figur 5. K.Wörner, N. (2025). <i>Växtvägg i Husby</i> . [fotografi].....	17
Figur 6. K.Wörner, N. (2026). <i>Studiens flöde</i> . [illustration].....	18
Figur 7. K.Wörner, N. (2026). <i>Vy över Bagartorps östra sida och stödmuren</i> . [fotografi].	19
Figur 8. Street Farmer 2 (1972). Figure 4. 'This season's planting'. [fotografi] I: Gimeno-Sánchez (red.) <i>Urbanism of zines: the potential of environmentalist zines as sources for planning history</i> . <i>Planning Perspectives</i> , 37 (6), 1115–1146. https://doi.org/10.1080/02665433.2022.2025887 [2026-03-25].	21
Figur 9. K.Wörner, N. (2026). <i>Fotografier från platsbesök i Bagartorp</i> . [fotografier].....	23
Figur 10. K.Wörner, N. (2026). <i>Från skisser till renritade illustrationer</i> . [illustrationer].....	26
Figur 11. K.Wörner, N. (2026). <i>Exempel på utveckling av designförslag</i> . [illustration]. ...	27
Figur 12. K.Wörner, N. (2026). <i>Zinens struktur omarbetades</i> . [illustration].	28
Figur 13. K.Wörner, N. (2026). <i>Pågående arbete</i> . [fotografi].	28
Figur 14. K.Wörner, N. (2026). <i>Fotografier från workshop</i> . [fotografier].....	29
Figur 15. K.Wörner, N. (2026). <i>Fotografier från Husby konstsalong</i> . [fotografier].	30
Figur 16. K.Wörner, N. (2026). <i>Fotografier från Olle Olsson museet</i> . [fotografier].	30
Figur 17. K.Wörner, N. (2026). <i>Zinens omslag och innehållsförteckning</i> . [illustrationer]..	31
Figur 18. K.Wörner, N. (2026). <i>Översikt över zinen</i> [illustrationer].	32
Figur 19. K.Wörner, N. (2026). <i>Modell för en deltagande och kommunikativ designprocess baserat på studiens erfarenheter</i> [illustration].	35

AI-upplysning

Jag, Nilo Khanshan Wörner, har använt generativa AI-verktyg i begränsad omfattning som stöd för förståelse och tekniska frågor under arbetets gång.

Det AI-baserade ljudinspelningsverktyget i Samsung Galaxy telefonen användes för att transkribera intervjuer. Transkriberingarna granskades, korrigerades och bearbetades därefter manuellt.

Googles AI-läge [<https://google.com/ai>] användes vid enklare informationssökningar och förklaringar av begrepp kopplade till kvalitativ analys. Exempel på använda prompts var: *"Berätta mer om kodning och tematisk analys i kvalitativa studier"*.

Google Gemini [<https://gemini.google.com>] användes i vissa fall för att förklara svårtolkade resonemang i vetenskapliga artiklar, vilket följdes av egna följdfrågor för att fördjupa förståelsen av innehållet. Exempel på använda prompts var: *"Förklara vad författaren menar med det här stycket"*. Resultaten användes som stöd för förståelse och granskades mot originalkällorna. Verktyget användes även för att få stöd vid tekniska frågor kring layoutprogrammet *Affinity Publisher 2* samt för viss språklig bearbetning, exempelvis för att förkorta egna textavsnitt. Exempel på använda prompts var: *"Korta ner denna text men behåll referenserna"*. Resultaten användes som stöd i skrivprocessen för att anpassa delar av textens omfattning till det maximalt tillåtna antalet tecken.

Referenser

Google. (2026a). AI-läge. <https://google.com/ai>

Google. (2026b). Gemini [Large language model]. <https://gemini.google.com>

Samsung Galaxy. (2026). Transkriberingsverktyg i appen "Röstinspelning".

Förord

Vad gör egentligen en landskapsarkitekt? Den frågan ställde jag mig när min mamma föreslog att jag skulle söka utbildningen efter studenten. Jag hade svårt att förstå vad yrket innebar och valde i stället fysioterapiutbildningen. Flera arbetsår senare och i början av masterstudierna stannade jag upp och insåg att mamma hade haft rätt. Landskapsarkitekt var det yrke jag hade letat efter hela tiden.

Landskapsarkitektur handlar om att forma platser mellan husen, i vårt gemensamma vardagsrum. Det handlar om att förstå naturen, men också människors behov: vad som känns tryggt och hur närhet till natur och grönska påverkar vårt välmående. Det var just mötet mellan dessa perspektiv som jag saknade och som till slut fick mig att byta riktning.

Under utbildningen växte mitt intresse för sociala frågor och hur människor som ofta inte hörs kan få större möjlighet att påverka de platser de lever i. Det blev också utgångspunkten för detta examensarbete vid landskapsarkitektprogrammet på Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU), campus Ultuna, Uppsala. Arbetet syftar till att lyfta fram fler röster och synliggöra hur en landskapsarkitektonisk designprocess kan växa fram – från första idé till möjliga framtider.

Hade jag förstått yrkets bredd och möjligheter när mitt yngre jag stod inför studievalet hade jag kanske valt annorlunda. Samtidigt hade livet då tagit en annan väg och jag hade inte träffat min man eller fått våra tre underbara barn. Därför vill jag först tacka min familj för allt tålamod och stöd under den här perioden.

Jag vill även rikta ett stort tack till min handledare Burcu Yiğit Turan för hennes klokhet och vägledning genom forskningsprocessen. Tack också till Carola Wingren, Amalia Engström, Hildegun Varhelyi Nilsson samt kurskamraterna Anna-Carin och Greta för viktiga reflektioner under arbetets gång. Examinator Sara Borgström, biträdande examinator Malin Eriksson och opponent Fredrik vill jag också tacka för intressant diskussion och feedback som hjälpt mig förtydliga arbetet inför slutinlämning.

Slutligen vill jag tacka alla som deltagit i intervjuerna: Liz, Åsa, Ann-Marie, Malva, Nellie, Chero, Viktoria, Simon, Aia, Andrea, Marina, Tobias, Solnas bibliotekarie samt Signalistens projektledare och trygghetssamordnare. Era erfarenheter och perspektiv har varit avgörande för arbetets utveckling. Och tack Chero för värdefull feedback och stöd längs vägen, det har betytt väldigt mycket för mig.

Det här arbetet skulle inte varit möjligt utan er!

Centrala begrepp

Deltagande och kommunikativ designprocess

En deltagande och kommunikativ designprocess innebär att boende, användare och andra berörda aktörer involveras i utvecklingen av en plats och ges möjlighet att bidra med erfarenheter, kunskap och perspektiv (Ortiz 2022). Processen är *deltagande* genom att olika aktörer inkluderas i designarbetet (ibid.; Ashtari et al. 2022) och *kommunikativ* genom att förståelsen av platsen växer fram genom samtal, berättelser och kunskapsutbyte (Ortiz 2022; Sandercock 2003).

Storytelling

Inom planering och landskapsarkitektur används storytelling för att synliggöra olika erfarenheter, perspektiv och kunskapsformer som kan bidra till planerings- och designprocesser (ibid.). Berättelser fungerar därmed inte enbart som kommunikation utan även som ett metodologiskt verktyg för att förstå relationer mellan människor och platser (Ortiz 2022). I denna studie betraktas storytelling därför som ett arbetssätt för att integrera boendes och yrkesverksammas erfarenheter i designprocessen och därigenom skapa ett bredare kunskapsunderlag för frågor om trygghet och platsutveckling.

Zine

En zine är en icke-kommersiell och ofta småskalig publikation som kombinerar text, illustrationer, fotografier och andra visuella uttryck (Ashtari et al. 2022; Gimeno-Sánchez 2022). Zines har historiskt använts för att sprida alternativa perspektiv och lyfta röster som sällan får utrymme i etablerade medier. Inom planering kan zines fungera som ett kommunikativt verktyg som gör komplexa processer mer tillgängliga och begripliga för en bredare publik (ibid.). I denna studie används zinen som ett sätt att kommunicera designprocessen genom att sammanföra berättelser, platsanalys, illustrationer och designförslag i ett gemensamt narrativt format.

Trygghet, trygghetsfrämjande design och CPTED

Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED) är ett etablerat ramverk inom stadsplanering för att öka tryggheten i stadsmiljöer genom platsens utformning (Brå 2025a). I denna studie utgår trygghetsfrämjande design främst från *tredje generationens CPTED* och de indikatorer för social och miljömässig hållbarhet som utvecklats av forskarna Saville & Mihijac (2022). Dessa betonar bland annat platsanknytning, social gemenskap, delaktighet, grönska och möjligheter till vardagliga möten som centrala komponenter i långsiktigt trygghetsarbete.

Trygghet definieras som en individs upplevelse av risken att utsättas för brott (Trygghetskommissionen 2021), men förstås i denna studie som något som påverkas av både den fysiska miljön och de sociala relationer som utvecklas på en plats.

Offentlig konst

Offentlig konst avser konstverk som placeras i offentligt tillgängliga miljöer och integreras i människors vardag. Offentlig konst kan bidra till att stärka platsidentitet, tillhörighet och sociala möten samt skapa nya sätt att uppleva och använda en plats (Caminha et al. 2018). I denna studie betraktas offentlig konst som en del av platsutvecklingens sociala och rumsliga kvaliteter.

Miljonprogramsområde

Miljonprogramsområde avser bostadsområden som uppfördes inom ramen för Miljonprogrammet mellan 1965 och 1974, en statlig satsning som syftade till att bygga en miljon bostäder för att möta den rådande bostadsbristen (Boverket 2025b). Reformen ville skapa goda boendemiljöer för en växande befolkning och kännetecknas ofta av storskalig planering, stora grönytor och trafikseparering (ibid.). Forskning visar att de rymmer betydande sociala och rumsliga kvaliteter trots att de ofta framställs genom problemorienterade perspektiv (Yiğit-Turan & Ågren 2025; Eliassi 2025).

”Utsatta” och ”särskilt utsatta” områden

Begreppen används i svensk samhällsdebatt och av myndigheter för att beskriva områden som präglas av socioekonomiska utmaningar och där kriminella nätverk bedöms ha påverkan på lokalsamhället (Polismyndigheten 2025a). Samtidigt visar forskning att sådana kategoriseringar delvis bygger på subjektiva bedömningar snarare än enbart statistik, vilket riskerar att förstärka negativa områdesnarrativ och osynliggöra de sociala, kulturella och rumsliga resurser som finns i områdena (Kajita et al. 2022; Mack 2023; Eliassi 2025). I denna studie används därför begreppet med citationstecken för att markera ett kritiskt förhållningssätt till kategoriseringarna.

Öppen drogscen

En öppen drogscen (ÖDS) definieras som en geografisk avgränsad plats där användning och försäljning av narkotika sker återkommande under en längre tid och uppfattas som problematisk av både myndigheter och allmänheten (Samverkan Stockholmsregionen 2026).

1. Bakgrund

Landskapsarkitektur är ett tvärvetenskapligt fält där kunskap från naturvetenskap, samhällsvetenskap, humaniora och konst möts. Denna bredd har beskrivits som en ”*utvidgad familj*” där olika perspektiv bidrar till hur platser förstås och formas (Thompson 2014:23; Thompson 2017). Samtidigt präglas fältet av olika former av exkludering som påverkar vilka perspektiv som ges utrymme i planering och gestaltning av den byggda miljön (Arkitekten 2016; Rashid 2022). En dimension handlar om representation inom professionen och utbildningen. Kunskap om yrket och vägen in i utbildningen når inte alltid unga med olika sociala och kulturella erfarenheter, vilket bidrar till relativt homogena utbildningsmiljöer (ibid.). Detta påverkar i förlängningen vilka erfarenheter som får inflytande över hur platser analyseras och utformas.

En annan dimension handlar om relationen mellan profession och allmänhet. Boende och andra aktörer har ofta begränsad insyn i landskapsarkitekturens designprocesser och hur de omsätts i den byggda miljön. När dessa processer upplevs som svåråtkomliga riskerar lokala kunskaper att osynliggöras, samtidigt som vissa perspektiv får större inflytande över hur platser förstås och representeras (Sandercock 2003; Ortiz 2022). Detta påverkar vilka berättelser som får definiera en plats och vilka framtider som blir möjliga att föreställa sig i människors gemensamma vardagsrum.

Problematiken blir särskilt tydlig i områden där trygghetsfrågor dominerar samhällsdebatten. Sedan 2014 har Polismyndigheten klassificerat områden som ”*utsatta*” eller ”*särskilt utsatta*” (Polismyndigheten 2025a). Forskning visar att klassificeringarna delvis bygger på subjektiva bedömningar snarare än enbart statistik (Kajita et al. 2022; Mack 2023; Eliassi 2025), vilket kan bidra till stigmatisering av både platsen och de människor som bor där (Schclarek Mulinari 2024). Fokus riktas ofta mot kontroll- och säkerhetsåtgärder snarare än platsers sociala och rumsliga kvaliteter (Mack 2023). I den byggda miljön kan detta exempelvis ta sig uttryck i att vegetation tas bort för att skapa överblickbarhet, vilket samtidigt riskerar att försämra platsers ekologiska och sociala kvaliteter. Forskning visar också att ensidiga problemrepresentationer kan påverka social sammanhållning och upplevd trygghet negativt (Mack 2023; Yiğit-Turan & Ågren 2025). Planeringspraktiker riskerar dessutom att reproducera rumsliga ojämlikheter när vissa områden främst förstås genom problemperspektiv (ibid.). Sammantaget riskerar detta att minska utrymmet för alternativa sätt att förstå och forma platsen.

Mot denna bakgrund blir det relevant att undersöka hur landskapsarkitekturens processer kan göras mer tillgängliga och inkluderande. Inom planeringsfältet har *storytelling* lyfts fram som ett sätt att synliggöra olika erfarenheter och berättelser om platsen och därigenom öppna för fler sätt att förstå och forma bostadsmiljöer (Sandercock 2003; Ortiz 2022). Det beskrivs som ett sätt att öppna planeringen för fler kunskapsformer och erfarenheter som annars riskerar att marginaliseras inom traditionella planeringsprocesser (ibid.).

Detta examensarbete tar sin utgångspunkt i Bagartorp i Solna stad. Valet av område har dels vuxit fram ur egna erfarenheter av hur områdesnarrativ formas och reproduceras över tid. Jag är uppvuxen i Hallonbergen och idag växer mina barn upp nära Bagartorp – två områden som på olika sätt präglats av negativa problembeskrivningar. Detta har väckt ett intresse för hur landskapsarkitektur, genom storytelling och alternativa kommunikationsformer, kan användas för att synliggöra fler perspektiv på en plats och dess utveckling.



Figur 1. Bagartorp är beläget cirka 8 km nordväst om Stockholms central. Området ligger i direkt anslutning till Ulriksdals pendeltågsstation, varifrån resan tar cirka 10 minuter (Nedtonad karta 2026 © Lantmäteriet).

Arbetets titel, *Berättelser från mellanrummen*, syftar både på de fysiska ytorna mellan husen som landskapsarkitekter arbetar med och mellan människor och beslut, där vissa röster riskerar att inte bli hörda. Titeln speglar studiens intresse för hur berättelser och lokala erfarenheter kan integreras i landskapsarkitektoniska designprocesser.

Studien tar också avstamp i erfarenheten av att landskapsarkitektens profession och arbetssätt inte alltid görs tillgängliga för en bredare publik. Trots att jag tidigt kom i kontakt med utbildningen hade jag svårt att identifiera mig med professionen. Mångfalden inom arkitekturutbildningarna är fortsatt begränsad och utan aktiva insatser för att nå nya grupper förblir rekryteringen snedvriden (Rashid 2022). Studien kan därför också förstås som ett försök att genom alternativa kommunikationsformer synliggöra landskapsarkitektens tvärvetenskapliga innehåll och göra den mer tillgänglig. Ambitionen är inte att förenkla professionen, utan att öppna upp för fler sätt att förstå och ta del av den, med förhoppningen att fler ska kunna identifiera sig och föreställa sig en framtid inom landskapsarkitektur.

1.1 Bagartorp i förändring

För att förstå och kunna hantera otrygghet i ett område krävs kunskap om hur den utvecklas över tid. Den Nationella trygghetsundersökningen (NTU), som årligen genomförs av Brottsförebyggande rådet (Brå), används för att kartlägga befolkningens upplevelser av trygghet och identifiera var insatser kan behövas (Brå 2025b). I dessa mätningar har Solna stad i Stockholms län återkommande uppvisat högre nivåer av otrygghet än riksgenomsnittet (ibid.; Brå 2025c).

Bagartorp utgör ett exempel på en plats där frågor om trygghet, fysisk miljö och förändring sammanfaller. Området har inte klassificerats som ”utsatt” men har identifierats som en öppen drogszen (ÖDS) vilket innebär platser där narkotika används och säljs offentligt under längre tid (Samverkan Stockholmsregionen 2026). Samtidigt pågår ett omfattande utvecklingsprojekt som påverkar områdets 1188 invånare¹. Bebyggelsen består ursprungligen av cirka 600 lägenheter uppförda av Solna stads allmännyttiga bostadsstiftelse Signalisten i början av 1960-talet (Solna stad 2020). Området ingår i miljonprogrammet, den statliga satsning där en miljon nya bostäder byggdes i Sverige mellan 1965 och 1974 för att möta bostadsbristen i Sverige (Boverket 2025b). I samband med den pågående utvecklingen tillkommer cirka 390 nya lägenheter (Signalisten u.å.), vilket innebär att befolkningen i området förväntas nästan fördubblas, baserat på att varje hushåll i genomsnitt består av två personer (SCB 2026). Denna kraftiga förändring aktualiserar frågor om hur både den fysiska miljön och områdets sociala strukturer påverkas.



Figur 2. Vänster karta visar dagens Bagartorp, ett område på cirka 8,5 hektar med bostäder, skolbyggnader och centrumlokaler. Området omges av Bagartorpsringen, vars ovala form, speglar 1960-talets trafikseparerade planeringsideal (Nedtonad karta 2026 © Lantmäteriet). Höger karta visar illustrationsplanen, där ny planerad bebyggelse (markerad i vitt och beige), kommer att minska delar av områdets grönytor (ÅWL Arkitekter, Signalisten 2024).

¹ Solna stad kontaktcenter, mejl 2026-01-28

Förtätning lyfts ofta fram som ett sätt att öka tryggheten genom fler människor i rörelse och en större blandning av funktioner (Yiğit-Turan & Ågren 2025). Samtidigt visar forskning att sådana processer kan minska tillgången till grönytor och gemensamma vistelsemiljöer (ibid.). Utvecklingsprojektet omfattar även renovering av samtliga befintliga bostäder till följd av ålder och tekniskt slitage². Signalisten har därför behövt omvandla 50% av bostäderna till korttidsboenden, vilket har ökat genomströmningen av boende i området². Tidigare forskning visar att hög boendeomsättning kan försvaga social sammanhållning och minska det gemensamma ansvaret för platsen (Johnson et al. 2014). När social sammanhållning försvagas påverkas också hur platser används och upplevs, vilket kan minska den upplevda tryggheten och skapa utrymme för oönskade aktiviteter i det offentliga rummet (Sampson et al. 1997).



Figur 3. Bostäderna i Bagartorp består av punkthus på 14 våningar och lamellhus på 3-4 våningar placerade kring öppna grönytor och gemensamma vistelseytor mellan husen (eget foto).

1.2 Identifierade utvecklingsbehov

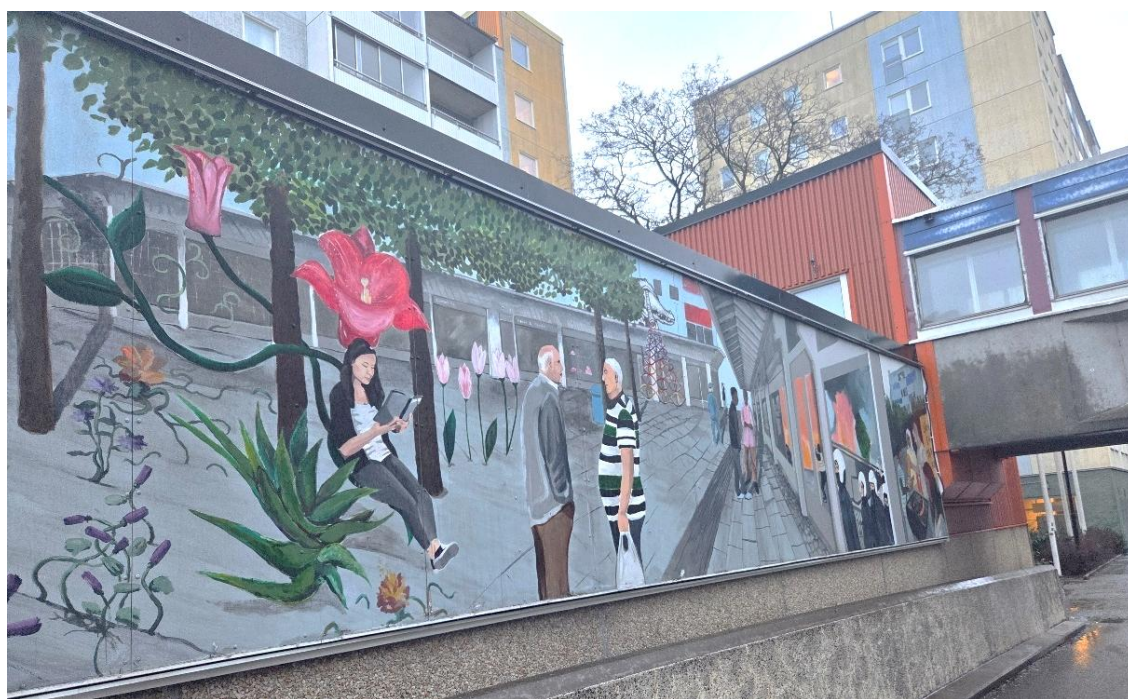
Eftersom Solna uppvisat högre nivåer av otrygghet och Bagartorp klassificerats som ett ÖDS-område ville jag i mitt kandidatarbete (2025) undersöka hur tryggheten i området kommer förändras i samband med den pågående omvandlingen. Genom olika rumsliga trygghetsfrämjande mätindikatorer visade studien att flera av dessa förväntas förbättras, men identifierade två tydliga brister: avsaknad av *andel stadsdesignprojekt med invånarsamverkan* samt en minskning av *andel grönytor* (se Bilaga 1), som båda visat i tidigare forskning ha stor betydelse för upplevelsen av trygghet (Saville & Mihinjac 2022). Mot bakgrund av dessa brister undersöker därför denna studie hur en landskapsarkitektonisk designprocess kan skapa större utrymme för delaktighet genom offentlig konst och växtlighet som sociala strategier.

² Signalisten, möte 2025-02-20 samt mejl 2026-04-17

1.2.1 Offentlig konst som verktyg för delaktighet

Offentlig konst kan förstås som en mångfald av uttryck och arbetssätt som engagerar sig utemiljöns sociala sammanhang, snarare än enbart som objekt i rummet (Caminha et al. 2018). När invånarna får möjlighet att påverka sin lokala miljö stärks känslan av tillhörighet, vilket är avgörande för den upplevda känslan av trygghet (Grip & Sascha Benes 2019). Konstnärliga insatser i offentliga miljöer kan öppna för nya sätt att forma staden och utmana etablerade idéer om hur och av vem den ska gestaltas (Cappeler 2024).

Ett exempel på detta är muralmålningen i Husby, ett miljonprogramsområde i Stockholm som Polismyndigheten klassar som ”särskilt utsatt” (2025b). Enligt processledare på Folkets Husby har målningen mottagits positivt och inte utsatts för skadegörelse³. Detta kan förstås i relation till forskning som visar att konst som växer fram i dialog med invånare tenderar att skapa större känsla av ägarskap och ansvar för platsen (Saville & Mihinjac 2022). Muralmålningen blir därför inte bara ett visuellt inslag, utan en del av platsens sociala väv där invånarnas delaktighet bidrar till omsorg om det gemensamma rummet. Genom att inkludera offentlig konst i landskapsarkitekturens designprocess kan fler perspektiv synliggöras för att stärka delaktighet och upplevd trygghet. Ett sådant arbetssätt ligger även i linje med FN:s globala handlingsplan för hållbar utveckling *Agenda 2030:s Mål 10* om minskad ojämlikhet, där inkluderande samhällen och möjligheter för människor att påverka beslut som rör deras livsmiljöer framhålls som viktiga för en hållbar samhällsutveckling (Regeringskansliet 2016a).



Figur 4. Muralmålningen ”Större än vad ni tror” invigdes vid Husby torg 2015 med texter som ”Dröm stort, vi kan också” i satsning att inkludera invånarna i området (eget foto).

³ Folkets Husby, möte med processledare under enkätundersökning 2025-12-11

1.2.2 Betydelsen av grönytor i offentliga miljöer

Växtlighetens positiva effekter på människors sociala och mentala hälsa finns en bred vetenskaplig konsensus kring (Boverket 2019). Trots detta tas befintliga grönområden ofta bort vid förtätningsprojekt (Yiğit-Turan & Ågren 2025), vilket även sker i Bagartorp. Som kompensation har gröna tak och väggar fått en större roll i stadsutvecklingen, trots höga installations- och underhållskostnader (Pettersson Skog et al. 2021). Forskning visar att sådana lösningar kan bidra till minskad stress, mental återhämtning och förbättrade stadsmiljöer genom minskade luft- och bullerföroreningar (Cardinali et al. 2023). Sambandet mellan gröna väggar och upplevd trygghet är däremot relativt outforskat, även om de lyfts fram som en möjlig trygghetsskapande faktor inom den senaste *CPTED*-forskningen (Saville & Mihinjac 2022) (se *Centrala begrepp för CPTED*).

I en enkätundersökning om växtväggen i Husby, som jag genomförde inom kursen *Gröna tak – grundläggande koncept och användning*, uttryckte majoriteten av deltagarna att växtlighet på väggar är positivt, men att de helst vill se mer växtlighet på marken (se *Bilaga 2*). Resultaten indikerade att gröna väggars betydelse för trygghet främst är indirekt, liksom bidraget till välbefinnande genom minskade luft- och bullerföroreningar (Cardinali et al. 2023).

Detta väcker frågor om vilka värden som prioriteras i takt med att grönytor ersätts av hårdgjorda ytor. Frågan är särskilt relevant i relation till *Agenda 2030*, där *Mål 3* om god hälsa och välbefinnande samt *Mål 11* om inkluderande, säkra och hållbara städer utgör centrala delar av en hållbar samhällsutveckling (Regeringskansliet 2016b; 2016c). Sammantaget synliggör forskningen den komplexitet som präglar landskapsarkitektens arbete i mötet mellan rumsliga, sociala och politiska intressen.



Figur 5. Den gröna växtväggen i Husby installerades hösten 2023 i samband med stadsdelens 50-årsjubileum. Genom satsningen ville Stockholms stads allmännyttiga bostadsbolag Svenska Bostäder bland annat stärka platsens attraktivitet och bidra till positiva signaler i området efter dödsskjutningen som inträffade där 2021⁴(eget foto).

⁴ Svenska Bostäder, mejl 2025-10-21

1.3 Syfte

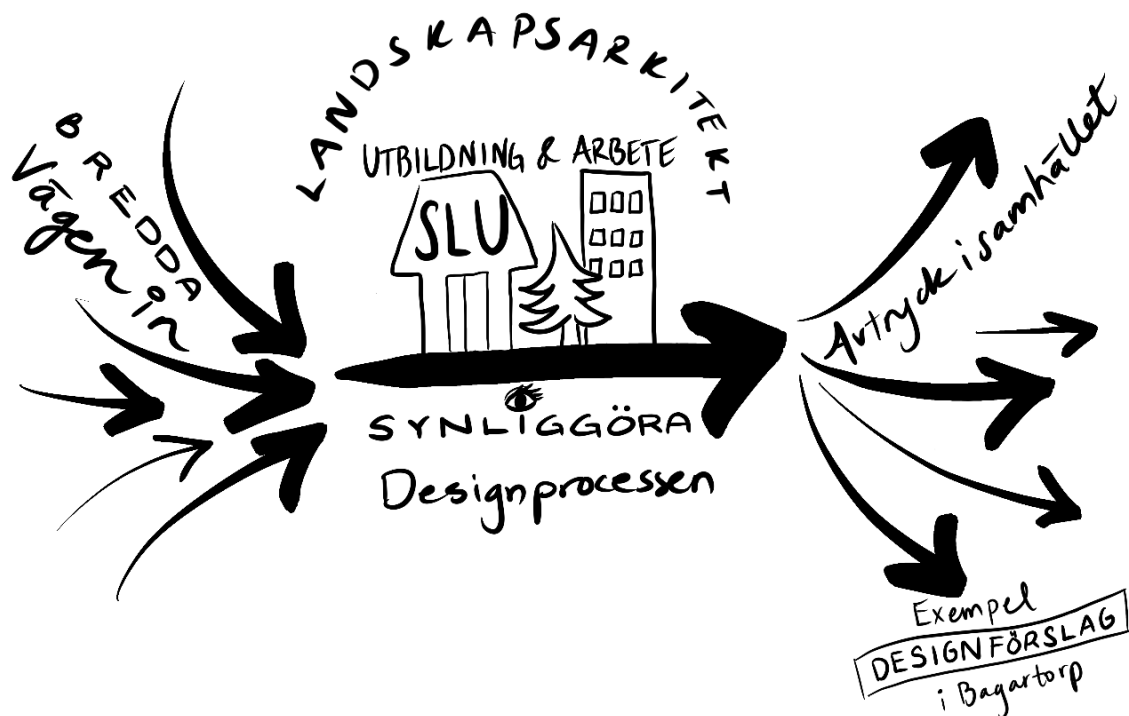
Syftet med examensarbetet är trefaldigt och tar sin utgångspunkt i landskapsarkitekturens tvärvetenskapliga karaktär samt behovet av att inkludera fler perspektiv i designprocesser.

För det *första* undersöker studien hur *zines* som alternativ kommunikationsform kan användas för att göra landskapsarkitekturens innehåll mer tillgänglig för en bredare publik, exempelvis i sammanhang där utbildningen och professionen kommuniceras, såsom öppet hus eller utställningar.

För det *andra* undersöks hur *storytelling* kan användas som metodologiskt arbetssätt i en deltagande och kommunikativ designprocess där boende och yrkesverksammas berättelser synliggörs och blir en del av kunskapsunderlaget.

För det *trede* undersöks hur idéer från designprocessen kan omsättas i designförslag för Bagartorp, där konst och växtlighet samspelar som sociala strategier kopplade till trygghet. Fokus ligger särskilt på att stärka de två trygghetsfrämjande mätindikatorer från tidigare kandidatarbete (2025) som visade brister i Bagartorp: (1) *andelen stadsdesignprojekt med invånarsamverkan* och (2) *andelen grönytor* (Saville & Mihinjacs 2022).

Genom att knyta samman dessa tre syften vill studien bidra med kunskap om hur landskapsarkitektur kan kommuniceras, utvecklas och praktiseras på ett mer inkluderande sätt, där fler perspektiv ges utrymme och där röster som sällan hörs blir en aktiv del av hur platser formas.



Figur 6. Studiens flöde som knyter samman arbetets tre syften: (1) bredda kommunikationen om landskapsarkitektur, (2) synliggöra den deltagande och kommunikativa designprocessen, samt (3) omsätta designprocessen i trygghetsfrämjande designförslag för Bagartorp (egen illustration).

1.4 Frågeställning

Hur kan storytelling och zines användas i en deltagande och kommunikativ designprocess för att utveckla trygghetsfrämjande designförslag i Bagartorp?

1.5 Avgränsning

De designförslag som växt fram genom designprocessen är geografiskt avgränsade till Bagartorp i Solna stad. Området genomgår omfattande förändringar inom utvecklingsprojektet *Bagartorp 2.0* (Signalisten u.å.) och har samtidigt identifierat som ett ÖDS-område (Samverkan Stockholmsregionen 2026), vilket gör platsen relevant för att undersöka relationen mellan trygghet och fysisk omvandling. Fokus ligger dock främst på hur landskapsarkitektoniska designprocesser kan utvecklas och kommuniceras genom dialog och storytelling, snarare än på att mäta trygghet i sig.

Studien omfattar boende med koppling till Bagartorp samt yrkesverksamma med erfarenhet av arbete i andra ÖDS-, ”utsatta”- eller miljonprogramsområden.



Figur 7. Vy över Bagartorps östra sida och den ca 180 m långa stödmur som, utifrån resultaten i mitt kandidatarbete (2025), valdes ut som en möjlig plats för invånarsamverkan (eget foto).

2. Teoretiska utgångspunkter

Detta kapitel presenterar studiens teoretiska utgångspunkter med fokus på storytelling och zines som alternativ kommunikationsform inom landskapsarkitektur. Kapitlet behandlar hur berättelser kan användas för att synliggöra olika perspektiv och öppna designprocesser för fler röster och erfarenheter.

2.1 Storytelling som kunskapsform

Studiens huvudsakliga teoretiska utgångspunkt tar avstamp i artikeln ”*Storytelling Otherwise: Decolonising Storytelling in Planning*” (2023) av Ortiz, professor i Critical Urban Pedagogy, där storytelling beskrivs som ett sätt att synliggöra olika kunskapsformer och erfarenheter inom planering och landskapsarkitektur. Enligt författaren kan storytelling utmana dominerande narrativ och öppna planeringsprocesser för röster som annars riskerar att marginaliseras.

Genom berättande blir det möjligt att synliggöra hur människor upplever och förstår platser i vardagen samt att formulera alternativa framtidsbilder. Storytelling kan därmed förstås som mer än en kommunikationsmetod; det fungerar också som ett sätt att producera och organisera kunskap. Inom planeringsfältet har berättelser lyfts fram som centrala för hur urbana miljöer förstås, värderas och utvecklas (Sandercock 2003). Ortiz (2023) framhåller samtidigt att berättelser formas av maktrelationer där vissa perspektiv ges större legitimitet än andra. Utifrån detta kan områden som präglas av negativa problemnarrativ riskera att begränsa vilka berättelser som får representera platsen och därmed även vilka framtider som blir möjliga att föreställa sig.

Forskning visar även hur storytelling kan bidra till mer mångfacetterade förståelser av platser genom att synliggöra flera berättelser om samma område (Ashtari et al. 2022). I denna studie används storytelling för att integrera boendes och yrkesverksammas erfarenheter i designprocessen och skapa ett bredare kunskapsunderlag för frågor om trygghet och platsutveckling. Fokus ligger särskilt på hur berättelser om platsen kan synliggöra sociala och rumsliga kvaliteter som annars riskerar att förbises i mer traditionella planerings- och gestaltningsprocesser.

2.2 Zines som kommunikationsform

Som en del av studiens teoretiska och metodologiska ansats används *zinen* som alternativ kommunikationsform (se *Figur 8*). Zines kan beskrivas som icke-kommersiella och ofta småskaliga publikationer som produceras och distribueras av sina skapare för att sprida idéer och erfarenheter (Gimeno-Sánchez 2022). Formatet har sina rötter i alternativa publiceringspraktiker som växte fram under 1960-talet i samband med sociala rörelser och ökad tillgång till enkla trycktekniker. Detta möjliggjorde en mer demokratiserad kunskapsproduktion, där innehåll kunde produceras och spridas utan institutionell eller

kommersiell kontroll (ibid.). Gimeno-Sánchez (2022) beskriver även hur zines historiskt fungerat som plattformar för alternativa sätt att förstå och föreställa sig urbana miljöer. Genom att kombinera kritik av dominerande samhällsnarrativ med vardagliga erfarenheter har zines använts för att formulera andra sätt att tänka kring stadsutveckling, gemenskap och människors relation till plats. Zines kan därmed förstås som mer än en alternativ publiceringsform; de fungerar också som rum för motberättelser och andra framtidsföreställningar inom stadsutveckling och planering (ibid.).

Inom forskning och planeringspedagogik har zines senare använts för att göra komplexa planeringsprocesser mer tillgängliga och engagerade för en bredare publik genom kombinationer av text, bild och citat i narrativa format (Ashtari et al. 2022). Formatet passade särskilt väl för detta examensarbete då designprocessen präglades av många parallella tankar, berättelser och möten. Här sammanförs platsanalys, intervjuer och designförslag i ett gemensamt narrativt format, där olika perspektiv och erfarenheter synliggörs genom hela designprocessen – från tidiga reflektioner till möjliga framtider för Bagartorp. Formatet används även med ambitionen att göra landskapsarkitekturens designprocesser mer tillgängliga för personer som annars sällan kommer i kontakt med professionen.

Zinens narrativa struktur speglar studiens syn på design som en öppen och reflekterande process snarare än en linjär väg mot en färdig lösning. Insikter från flera discipliner är avgörande för att utveckla ett sammanhängande förslag (Thompson 2017). Som landskapsarkitekten Oles (2015:125) påpekar: *“No single person can propose change for the whole landscape because no single person can know the whole landscape”*.



Figur 8. Exempel på hur zines kan kombinera bild, text och berättande för att kommunicera alternativa perspektiv på stadsutveckling (Street Farmer 2 1972:22-23).

3. Metod

Studien bygger på en kvalitativ och reflekterande designansats där *litteraturstudier*, *platsbesök*, *djupintervjuer*, *reflekterande skissprocesser* och *dokumentation* kombinerats för att undersöka hur storytelling och zines kan integreras i arbetet med trygghet och platsutveckling. Metoderna möjliggjorde att boendes och yrkesverksammas erfarenheter kunde integreras i designprocessen, vilket skapade förutsättningar för ett mer deltagande och kommunikativt arbetssätt präglad av dialog, reflektion och nya perspektiv.

3.1 Litteraturstudier och kontaktarbete

Studien inleddes med litteraturstudier och kontaktarbete för att skapa en övergripande förståelse för Bagartorp och den pågående utvecklingen i området. Utifrån resultaten i kandidatarbetet (2025) identifierades stödmuren längs Bagartorpsringen (se *Figur 7*) som en möjlig plats för invånarsamverkan. Solna stad och Signalisten kontaktades därför för information om stödmurens status och hur den kommer påverkas av nybyggnationen. Några relationsritningar eller detaljerad information kunde dock inte delas. Parallellt genomfördes litteraturstudier om Bagartorps historia från Solnarummet på Solna stadsbibliotek samt forskning om storytelling, designprocesser, offentlig konst, gröna väggar, social hållbarhet och upplevd trygghet. För att nå studiedeltagare kontaktades yrkesverksamma samtidigt som ett inlägg publicerades i Bagartorps Facebook-grupp.

3.2 Platsbesök och platsanalys

Platsbesöken dokumenterades genom fotografier och fältanteckningar som fångade upplevelser, rumsliga kvaliteter och rörelsemönster. De inledande platsbesöken genomfördes den 16 och 17 februari 2026 med inspiration från Oles (2015) processguide ”*Go With Me: 50 Steps to Landscape Thinking*”. Särskilt betydelsefulla blev stegen *02 Take Time* och *28 Tell Tales*. *Take Time* uppmuntrade till att stanna upp och vistas på platsen under längre stunder, vilket bidrog till ett mer reflekterande förhållningssätt och synliggjorde skillnader mellan dag- och kvällstid. Under dagtid präglades Bagartorp av högstadieelever som var ute på rasterna, medan den på kvällstid upplevdes betydligt mer tom och stillsam. *Tell Tales* väckte ett intresse för platsens berättelser och hur dessa kan synliggöras i designprocessen. Stödmuren identifierades tidigt som en möjlig plats för att gestalta sådana berättelser, vilket även ledde till att dess utformning studerades närmare under senare platsbesök. Som en del av detta besöktes även seniorträffen Gunnarbo för att identifiera deltagare med lång erfarenhet av Bagartorp och därigenom fånga historiska perspektiv på platsens utveckling. Detta var särskilt viktigt för studien eftersom arbetet inte enbart fokuserar på platsens nuvarande situation, utan också på hur berättelser, minnen och erfarenheter förändrats över tid. De återkommande platsbesöken användes därefter för att bearbeta intryck, testa idéer och reflektera över hur platsanalys och intervjuer kunde samspela i utvecklingen av designförslagen.



Figur 9. Fotografier från återkommande platsbesök i Bagartorp under vårterminen 2026, där platsen dokumenterades i skiftningen mellan vinter och vår (egna foton).

3.3 Djupintervjuer

För att få en djupare förståelse av Bagartorp genomfördes djupintervjuer med både boende och yrkesverksamma med erfarenhet av ÖDS-, ”utsatta”- eller miljonprogramsområden (se *Tabell 1*). Intervjuerna genomfördes som semistrukturerade samtal där följdfrågor ofta växte fram utifrån det som sades under samtalets gång, med strukturinspiration från Masons (2014) bok *”Qualitative researching”* (se *Bilaga 3*). Fokus låg på teman som trygghet, vardagsliv, grönska, offentlig konst och relationen till platsen.

Samtalen användes både för att synliggöra olika berättelser om Bagartorp och som underlag för arbetets designansats. De yrkesverkssammans erfarenheter bidrog med perspektiv på trygghet och stadsutveckling, medan de boendes berättelser gav en mer vardagsnära förståelse av platsens sociala och rumsliga kvaliteter.

Den semistrukturerade samtalsformen krävde aktivt lyssnade och närvaro. Att intervjuerna kunde spelas in efter studiedeltagarnas samtycke var tacksamt då det gjorde det möjligt att fokusera på samtalet snarare än på att samtidigt föra detaljerade anteckningar. Något jag nämnde till en av Bagartorpsborna, varpå hon svarade lite skämtsamt: *”Ja, hur tror du folk gjorde förr i tiden?”*.

3.3.1 Etiska överväganden

Samtliga studiedeltagare informerades skriftligt om studiens syfte, hur materialet skulle användas och sin rätt att när som helst avbryta deltagandet. Skriftligt samtycke inhämtades genom en samtyckesblankett (se *Bilaga 4*). Intervjuerna genomfördes med ambitionen att deltagarna själva skulle avgöra vilka erfarenheter de ville dela med sig av.

Efter bearbetning av intervjuerna fick studiedeltagarna möjlighet att läsa igenom sina berättelser och granska illustrationerna innan publicering för att säkerställa att innehållet återgavs korrekt och med deras samtycke.

3.3.2 Analys av intervjumaterial

Ljudinspelningarna transkriberades och bearbetades genom upprepade genomlysning och genomläsning. Återkommande teman och ord identifierades och berättelserna sammanfattades. Skissandet, som beskrivs i 3.4, blev ett viktigt sätt att bearbeta och utforska dessa teman i designprocessen.

Intervjuerna fungerade inte som empiriskt data om Bagartorp, utan som design-genererande underlag och ett sätt att utveckla en mer mångfacetterad förståelse av platsen. Berättelserna bidrog till att identifiera kvaliteter, utmaningar och möjligheter som sedan kunde utforskas vidare genom skissarbete och utvecklingen av designförslagen.

3.3.3 Urval

Totalt genomfördes intervjuer med femton studiedeltagare: fem som bor, bott eller vistas dagligen i Bagartorp samt tio yrkesverksamma. De yrkesverksamma rekryterades genom *strategic sampling*, en urvalsmetod där deltagare väljs ut utifrån erfarenheter, kunskaper eller relation till det fenomen som studeras (Mason 2014:123). Syftet är inte statistisk representativitet utan att inkludera personer som bedöms kunna bidra med relevanta perspektiv för att besvara studiens forskningsfrågor. Metoden används ofta inom kvalitativ forskning där djupgående förståelse eftersträvas framför generaliserbarhet (ibid.). De yrkesverksamma identifierades genom tidigare studier, yrkesmässiga kontakter och rekommendationer, medan de boende rekryterades genom förfrågningar till personer med koppling till Bagartorp som valde att delta i studien. Gemensamt för de yrkesverksamma var erfarenhet av trygghetsfrågor, stadsutveckling, social hållbarhet, offentlig konst eller arbete i ÖDS-, ”utsatta”- eller miljonprogramsområden.

Halvvägs genom analysprocessen gjordes ett urval för att möjliggöra en mer fördjupad analys inom examensarbetets tidsram. Samtliga boende inkluderades och för att skapa balans mellan grupperna valdes även fem yrkesverksamma ut. Urvalet baserades på vilka kunskapsområden som bedömdes mest relevanta för arbetets fortsatta utveckling. Vissa bidrog främst med bakgrundskunskap till arbetets inledande delar, medan andra hade erfarenheter som blev särskilt betydelsefulla för utvecklingen av designförslagen. Sammanlagt analyserades därmed tio intervjuer mer ingående.

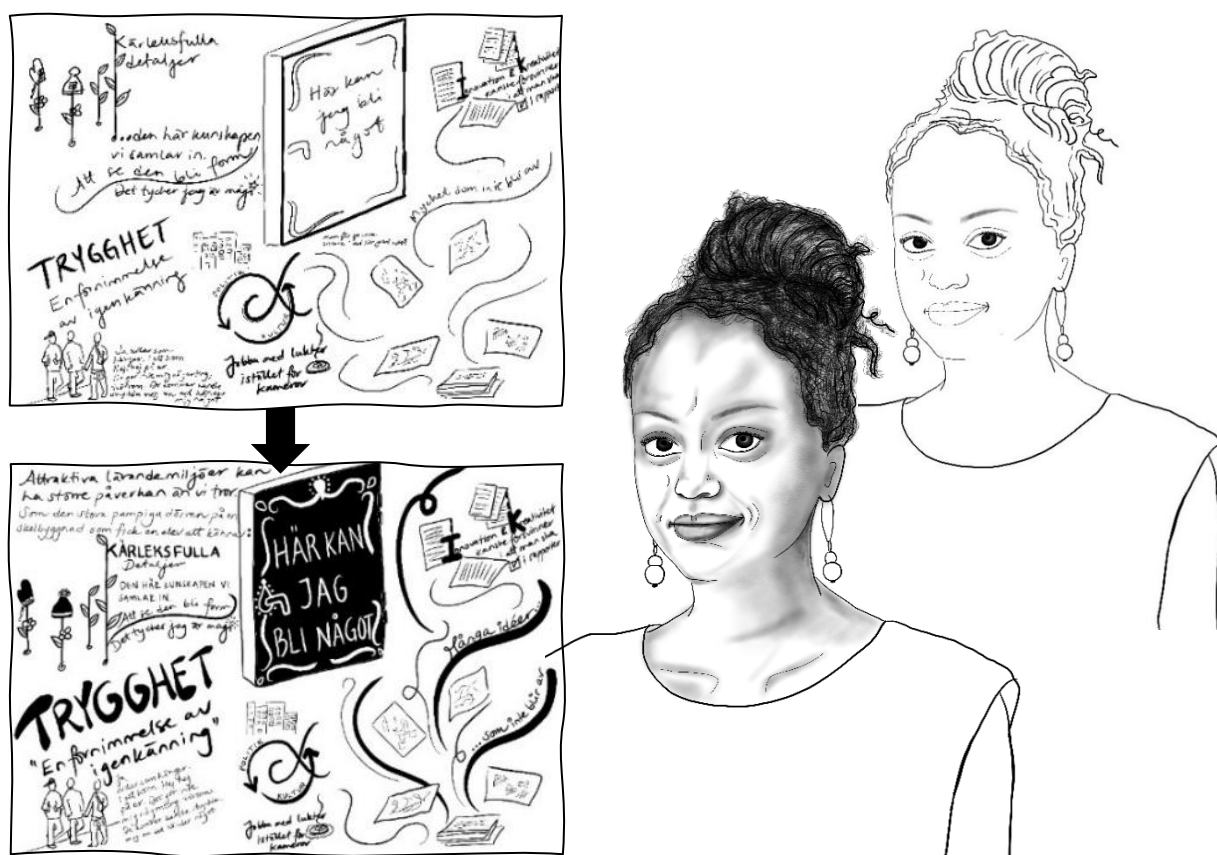
Tabell 1. Översikt över studiedeltagare. Samtliga kopplade till Bagartorp samt yrkesverksamma deltagare 1-2, 7-8, 10 ingår i den fördjupade analysen, medan övriga bidrog till den inledande designprocessen. Samtliga namngivna har gett sitt samtycke till att identifieras i arbetet. Två tillfrågade deltog inte i studien; en svarade inte vid mailkontakt och en avböjde medverkan.

	STUDIE- DELTA GARE	BAKGRUND	RELEVANS	GENOM- FÖRD	LÄNGD
YRKESVERKSAMMA	1. Viktoria	Socialantropolog och partner White arkitekter.	Uppvuxen i miljonprogramsområde och arbetar ofta med uppdrag inom förnyelse av dessa.	2026-02-06	47:02 min
	2. Andrea	Bildkonstnär, författare och designer.	Hennes arbete syftar till att stärka människor, särskilt kvinnor och flickor, att vårda sin kreativitet och sitt välbefinnande. Bor i Solna.	2026-02-10	34:00 min
	3. Tobias	Forskare SLU Alnarp, Institutionen för landskapsarkitektur, planering, förvaltning.	Forskar och arbetar med gröna tak och väggar senaste 25 åren.	2026-02-11 (Digitalt)	21:50 min
	4. Marina	Landskapsarkitekt och universitetsadjunkt på Institutionen för stad och land SLU Ultuna.	Uppvuxen i miljonprogramsområde och arbetar med social hållbarhet.	2026-02-12	30:18 min
	5. Yrkesverksam A	Projektledare Signalisten.	Arbetar med Bagartorps utvecklingsprojekt.	2026-02-17 (Digitalt)	25:04 min
	6. Yrkesverksam B	Trygghetssamordnare Signalisten.	Arbetar med Solna stads trygghetsfrågor.	2026-02-19 (Digitalt)	21:26 min
	7. Aia	Konstnär och konstintendent.	Projektledare för Husby konstsalong (Kulturhuset stadsteatern) lokaliserat i miljonprogramsområde.	2026-02-18	44:09 min
	8. Simon	Konstnär, poet och manusförfattare.	Uppvuxen i miljonprogramsområde och arbetar med att lyfta röster därifrån.	2026-02-19 (Digitalt)	25:09 min
	9. Yrkesverksam C	Bibliotekarie Solna stadsbibliotek.	Har lokalkännedom och möter boende från Solna dagligen i sitt arbete.	2026-02-17	34:24 min
	10. Chero	Forskare, landskapsarkitekt och universitetsadjunkt arkitektur, kultur och miljö, KTH.	Uppvuxen i miljonprogramsområde och forskar om hur dessa utomhusmiljöer förändrats, använts och omformats över tid.	2026-02-20 (Digitalt)	36:22 min
BOTT, BOR ELLER VISTAS DAGLIGEN I BAGARTORP	11. Malva	Student	Uppvuxen och bostad i Bagartorp i 20 år.	2026-02-12	20:32 min
	12. Ann-Marie	Pensionär	Bostad i Bagartorp i 50 år.	2026-02-17	18:04 min
	13. Åsa	Pensionär	Bor i Bagartorp senaste 56 åren.	2026-02-17	17:19 min
	14. Liz	Pensionär	Bor i Bagartorp senaste 65 åren.	2026-02-17	45:21 min
	15. Nellie	Student	Elev på Bagartorps högstadium.	2026-03-31	17:50 min

3.4 Skissande i designprocessen

Parallellt med intervjuerna användes skissande som ett reflekterande verktyg för att utveckla idéer i designprocessen. Efter varje intervju noterades idéerna som väcktes under samtalet och som senare utvecklades vidare i arbetets designansats och visuella resultatpresentation. Porträttskisser av studiedeltagare producerades också efter samtycke, som ett sätt att personifiera intervjuerna och levandegöra materialet i zinen. Fotografier användes som visuellt underlag för porträtten.

Skissandet användes även för att bearbeta intryck från platsbesök, litteraturstudier och intervjuer. Genom skissprocessen kunde olika perspektiv prövas, omtolkas och utvecklas vidare, vilket gjorde skissandet till en central del av arbetets kunskapsproduktion.



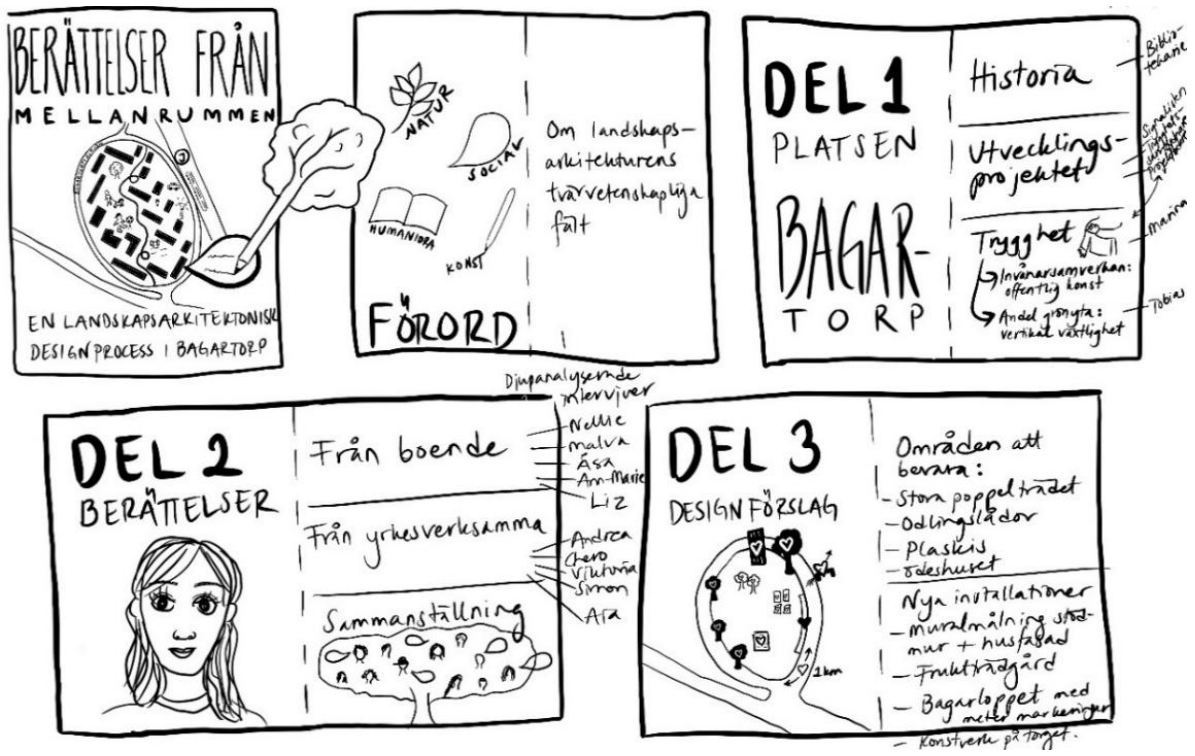
Figur 10. Exempel på hur intervjumaterial bearbetades från tidiga skisser till renritade illustrationer, som en del av studiens visuella resultatpresentation (egna illustrationer).

3.5 Från berättelser till designförslag

Designförslagen växte fram genom ett samspel mellan litteraturstudier, platsbesök, intervjuer och skissarbete. Den historiska analysen och platsanalysen identifierade rumsliga kvaliteter och utmaningar i Bagartorp, medan intervjuerna bidrog med erfarenheter och perspektiv som inte var direkt synliga i den fysiska miljön.

3.6 Material och dokumentation

Under arbetets gång fördes en loggbok där reflektioner, platsobservationer och designidéer dokumenterades löpande. Arbetet genomfördes med både analoga och digitala verktyg, där handritade skisser och anteckningar vidareutvecklades i den grafiska programvaran *Procreate* och sammanställdes tillsammans med text och illustrationer till en visuell helhet i layoutprogramvaran *Affinity Publisher*. En övergripande färgpalett togs fram med hjälp av *Colors.co* och kompletterades därefter utifrån arbetets visuella uttryck. Zinen trycktes sedan hos Williamssons Offsettryck i Solna med omslag i 200 g och inlaga i 150 g silkpapper.



Figur 12. Zinens struktur omarbetades flera gånger under designprocessen (egen illustration).



Figur 13. Studiedagarna bestod av att plocka fram och plocka bort det pågående arbetet från köksbordet (eget foto).

3.7 Inspirationsprocess

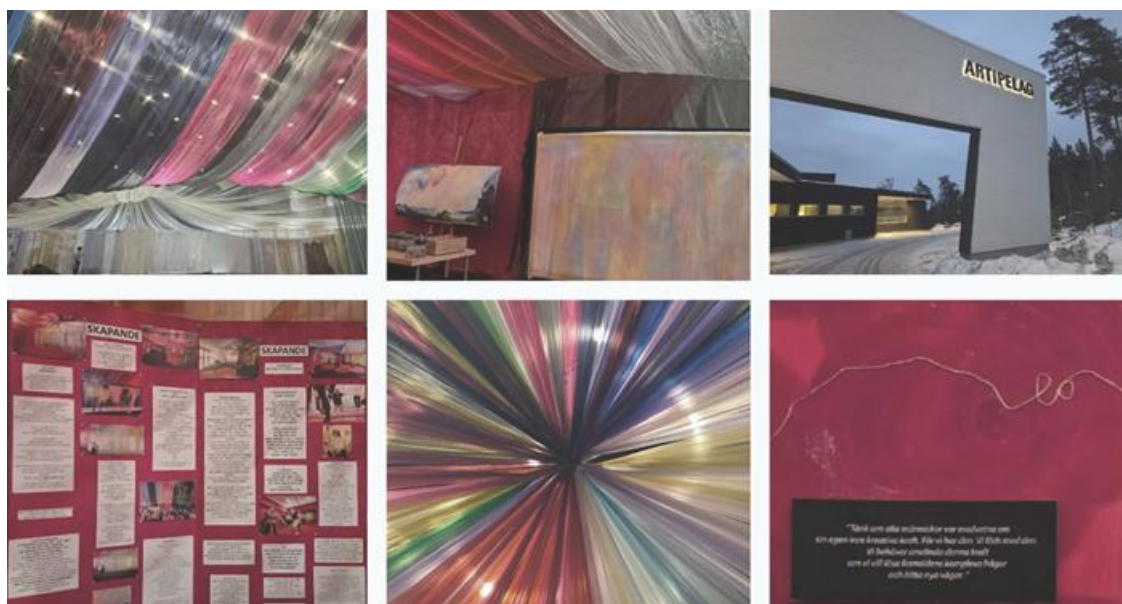
Inspirationen i arbetet präglades av olika sammanhang kopplade till berättande, lokalhistoria och kreativa processer, samt av konstnären Shaun McNiffs metodguide ”*Trust the Process*” (1998), som betonar betydelsen av utforskande och tillit i skapandet.

Historisk rundvandring

Den 7 februari 2026 deltog jag i Solna hembygdsförenings historiska rundvandring i Solna centrum, som bidrog till en övergripande förståelse för kommunens byggnads-historia och utveckling.

Inspirationsworkshop

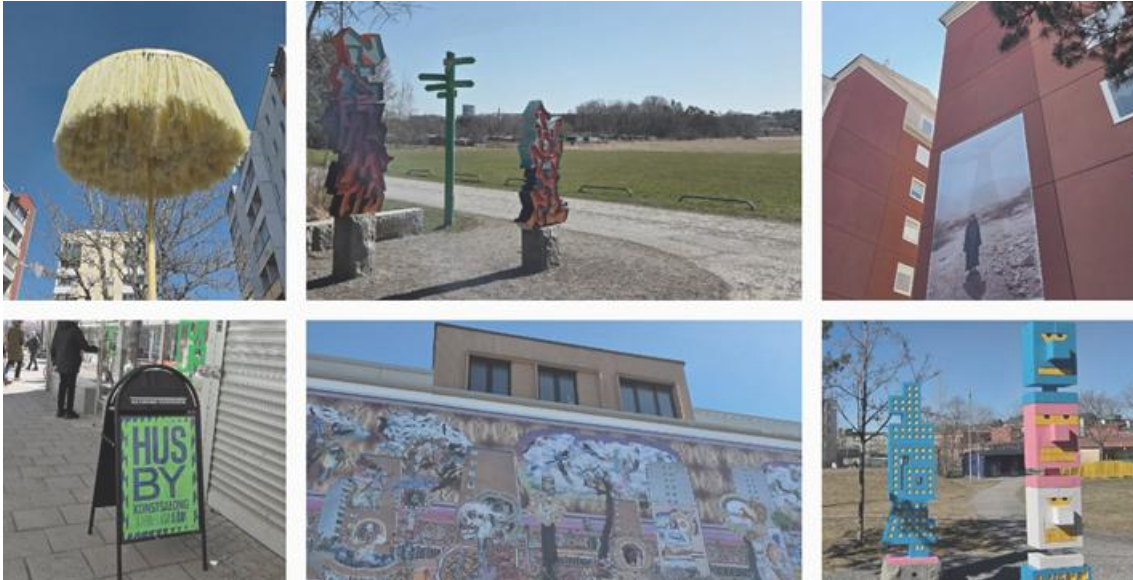
Den 13 februari 2026 deltog jag i workshopen ”*Att ha tillit till det skapande i förändrings-arbete*” på Artipelag, arrangerat av Tillitsverket – en ideell verksamhet, där arkitekter, konstnärer och andra professioner arbetar gränsöverskridande med samhällsutveckling. Workshopen stärkte min förståelse för skapandeprocesser och väckte en kreativitet hos mig som kom att följa arbetet vidare.



Figur 14. Väggar i pryddes av dikter, färger och former för att väcka kreativitet. Två dikter från workshopen inkluderades senare i zinen (egna foton).

Husby konstsalong

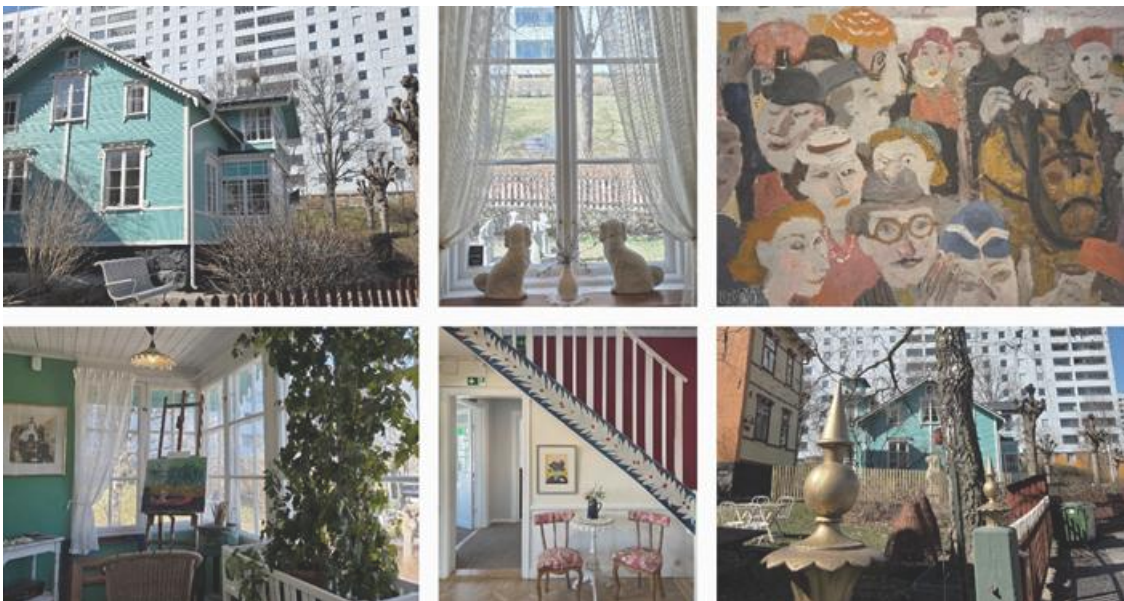
Intervjuer med konstnärerna Simon och Aia ledde till ett besök på Husby konstsalong (se Figur 15) vid Kulturhuset Stadsteatern i Husby den 1 april 2026. Under utställningen invigdes de dikter av elever från Husbygårdsskolan som nämnts under intervjuerna, presenterade i grafisk form på de tidigare tomma utomhuspoderna i området.



Figur 15. Konst visades både inomhus och utomhus där en jury valde ut över 300 deltagare av över 800 som ansökte i åldrarna 5–87 år. Översta bilden i mitten visar dikterna "Framtid" och "Rötter" och bilden längst ner till höger visar dikten "164" – tre dikter som senare inkluderades i zinen (egna foton).

Olle Olsson Hagalund-museet

Konstnären Olle Olsson introducerades till mig från en av studiedeltagarna, bibliotekarien från Solna stadsbibliotek. Besöket i hans hus den 8 april 2026 blev en viktig inspirationskälla genom hans berättelser och konstnärskap som visar en unik del av Solnas historia. Jag berördes av hur negativa områdesnarrativ kan leva kvar generation efter generation, samtidigt som berättelser om vardagsliv, relationer och gemenskap ofta hamnar i skymundan.



Figur 16. Att få besöka Olle Olssons hus, omgivet av hans konst och berättelser, blev en stark upplevelse. Hans berättelse kom senare att influera zinens inledande delar om Solnas historia och hur områdesnarrativ påverkar en plats och människorna som bor där (egna foton).

4. Resultat

Resultatet presenteras i form av en tryckt zine på 76 A4-sidor, kompletterad med en digital version (se *Figur 17 & 18*). Den är främst utformad som ett fysiskt format där läsaren kan bläddra mellan berättelser, illustrationer och designförslag, vilket gör den särskilt lämplig för sammanhang som öppet hus eller utställningar.



Figur 17. Vänster bild visar zinens omslag och höger bild visar innehållsförteckningen (egna illustrationer).

Zinen är uppdelad i tre delar som följer arbetets utveckling från bakgrundsresearch, genom designprocessen, till designförslagen i Bagartorp.

Del 1, *mellanrummens platser*, behandlar Solnas och Bagartorps historia och nuläge, samt hur områdesnarrativ och grönytor påverkar känslan av trygghet.

Del 2, *mellanrummens berättelser*, bygger på intervjuer med boende och yrkesverksamma som tillsammans med övriga metoder influerat designförslagen.

Del 3 presenterar de åtta *trygghetsfrämjande designförslag* för Bagartorp som vuxit fram i designprocessen: fyra förslag på platser som bedöms viktiga att bevara och utveckla, samt fyra nya platsförslag som kan bidra med sociala och rumsliga kvaliteter till området. Förslagen fokuserar på grönska, mötesplatser, offentlig konst och deltagandeprocesser som en del av ett långsiktigt trygghetsarbete.

5. Diskussion

”Forcera aldrig det som rör sig i ditt inre och vill tränga fram till ytan. Om man inte hade så bråttom, skulle mång och mycket mogna fram. Blir det ingenting, skulle det ändå inte bli det. Öva ditt tålmod, så att ej ens en skugga av otålighet faller på din väntan. Har en idé börjat ta form inom dig, måste den växa fram stilla och naturligt, som en planta spirar. Försöker vi att med ivriga fingrar dra upp den för tidigt, skadar vi dess rotfästen och äventyrar dess blomning. Man kan inte befälla en blomma att växa lika litet som den konstnärliga ingivelsen. Den behöver tålig väntan i sommarens vindstilla för att fullkomnas. Det är därför jag tar det lugnt, förståu” (Olle Olsson Hagalund se Wennerholm 1973:15).

Det citatet kom jag att förstå mer och mer under arbetets gång. När examensarbetet började gick jag nästan naivt in med ambitionen att under terminen skapa någon form av konkret förändring på stödmuren i Bagartorp. Initialt låg därför arbetets fokus nästan helt på stödmuren som en plats för konstnärlig gestaltning och invånarsamverkan.

5.1 Stödmuren blev en dörröppnare

I dialog med handledaren och forskaren Yiğit Turan, boende och yrkesverksamma förändrades arbetets fokus successivt. Det kom att handla mindre om själva stödmuren och mer om de större sociala och rumsliga sammanhang den är en del av. Flera boende uppmärksammade inte stödmuren särskilt mycket i vardagen, utan lyfte i stället behovet av fler mötesplatser i området. Detta bidrog till att designförslagen kom att omfatta flera platser i Bagartorp. Min initiala idé om en växtvägg i kombination med konst på stödmuren visade sig därför mindre relevant än vad jag först trodde. I dialog med forskaren Tobias blev det tydligt att vertikala växtfickor sannolikt skulle innebära höga drift- och underhållskostnader utan att skapa tillräckligt stort värde för vardagslivet på platsen. Enklare former av vegetation, såsom klätterväxter, blev i stället mer relevant ur både ekologiskt och ekonomiskt perspektiv.

Samtidigt var idén om stödmuren inte förgäves. Som professorn i landskapsarkitektur Wingren uttryckte det under en diskussion om arbetet, blev stödmuren ett verktyg som öppnade dörren till hela arbetet. När jag började se stödmuren som en tidslinje genom Bagartorps historia kom idén också att influera zinens narrativa struktur, som tar läsaren genom examenarbetets utveckling, från de första idéerna till de slutliga designförslagen.

Under arbetets gång blev det också tydligt att trygghet inte skapas genom enskilda fysiska insatser. Konst och växtlighet kan bidra till att aktivera platser och signalera omsorg, men långsiktig trygghet kräver också delaktighet och gemensamt ansvar för platsens utveckling. Detta blev särskilt relevant när Bagartorp mot slutet av arbetet inte längre klassificerades som ett ÖDS-område efter flera år på listan (Wachenfeldt 2026). Även om klassificeringen tagits bort kvarstår behovet av fortsatt utveckling genom delaktighet och nya berättelser om platsen. Konstnärliga interventioner är därför intressanta eftersom de kan skapa utrymme för deltagande och gemensamt skapande (Cappeller 2024), särskilt i Bagartorp där sådana stadsdesignprojekt saknas idag (Khanshan Wörner 2025).

5.2 Metodologiska reflektioner och lärdomar

Arbetet synliggjorde flera metodologiska utmaningar, bland annat svårigheten att nå boende i Bagartorp. Trots försök genom Facebook-grupp, platsbesök och spontana samtal rekryterades majoriteten av de boende genom ett besök på seniorträffen Gunnarbo. Inledningsvis såg jag detta som en risk för rekryterings- eller urvalsbias, delvis utifrån min tidigare erfarenhet av kvantitativ forskning inom fysioterapi. Under arbetets gång blev det dock tydligare att kvalitativ forskning bygger på en annan urvalslogik än statistisk representativitet. Som Mason (2014) beskriver handlar kvalitativa urval om att inkludera personer vars erfarenheter kan bidra till förståelsen av det fenomen som studeras snarare än att representera en population statistiskt. Samtidigt påverkas urval av praktiska förutsättningar som tid och vilka personer forskaren faktiskt lyckas nå (ibid.). Detta blev tydligt i arbetet, där de flesta rekryterades genom uppsökande kontakt snarare än öppna förfrågningar. Erfarenheten ligger nära socialantropologen Viktorias resonemang, som betonade vikten av att aktivt söka upp olika grupper för att även fånga en större bredd av erfarenheter och perspektiv.

Jag intervjuade fler yrkesverksamma än boende och samtliga bidrog med värdefulla perspektiv. För att undvika att yrkesverksammas röster skulle dominera analysen, valdes därför lika många yrkesverksamma som boende för den fördjupade analysen. Samtidigt hade resultaten sannolikt sett annorlunda ut om fler grupper deltagit. Barn, ungdomar, nyinflyttade och personer som sällan använder områdets offentliga miljöer hade kunnat bidra med andra erfarenheter och prioriteringar. Resultaten speglar därför de perspektiv som varit möjliga att fånga inom ramen för examensarbetets tidsmässiga och praktiska förutsättningar. Erfarenheten synliggör också betydelsen av hur deltagande organiseras och vilka röster som ges möjlighet att påverka en designprocess.

Mot bakgrund av dessa erfarenheter blir det också relevant att reflektera över arbetets grad av deltagande. Arbetet kan beskrivas som deltagande och kommunikativ då boende och yrkesverksammas erfarenheter integrerades i designprocessen och påverkade arbetets inriktning. Flera av designförslagen växte fram ur berättelser, minnen och perspektiv som framkom under intervjuerna. Samtidigt nådde processen inte de högre nivåerna av medbestämmande i denna studie eftersom studiedeltagarna inte själva fattade beslut om designförslagets utformning. Utifrån planeraren Arnsteins (1969) *participation ladder* (deltagandestegen) kan arbetet främst förstås som en form av *consultation* (steg 4 av 8), en nivå där studiedeltagarnas erfarenheter aktivt efterfrågades och integrerades i processen, men där beslutsmakten fortfarande ligger hos planeraren. Ju högre upp i stegen, desto större inflytande och beslutsmakt ges deltagarna.

Flera av designförslagen syftar däremot till att skapa förutsättningar för mer långtgående former av delaktighet. Exempelvis bygger förslaget kring stödmuren på att boende, genom framtida workshops, ges möjlighet att påverka den konstnärliga gestaltningens innehåll och uttryck. Designansatserna kan därmed ses som en grund för framtida processer med större grad av medskapande och inflytande. Framtida deltagandeprocesser i Bagartorp skulle också kunna kombinera öppna och uppsökande arbetssätt för att inkludera fler grupper och skapa ett bredare kunskapsunderlag.

5.3 Storytelling, skissande och zines som arbetsätt

Intervjuerna med både boende och yrkesverksamma bidrog till en mer nyanserad förståelse av Bagartorp. Samtalen öppnade för perspektiv på trygghet, vardagsliv och sociala kvaliteter som inte hade varit möjliga att fånga genom platsanalys eller litteraturstudier enbart. Detta ligger nära Ortiz (2023) och Sandercocks (2003) resonemang om storytelling som ett sätt att öppna planeringen för fler erfarenheter och kunskapsformer.

Skissandet kom samtidigt att fungera som ett reflekterande verktyg snarare än enbart ett sätt att presentera färdiga idéer. Genom att visualisera berättelser, minnen och intryck från intervjuer, litteraturstudier och platsbesök blev det möjligt att utforska samband mellan människor, platser och framtida utvecklingsmöjligheter. Flera av designförslagen växte genom detta växelspel mellan berättelser och skissande, där visualiseringarna bidrog till att utveckla och pröva idéer snarare än att enbart dokumentera dem.

Det blev samtidigt tydligt hur svårt det är att kommunicera alla de tankar, berättelser och parallella processer som växer fram i ett designarbete. Zine-formatet blev därför ett viktigt verktyg för att synliggöra designprocessen och göra dess många lager mer begripliga. Formatet möjliggjorde en kombination av berättelser, illustrationer, reflektioner och designförslag på ett sätt som ett traditionellt akademiskt format sannolikt inte hade gjort för mig.

I relation till studiens frågeställning visar arbetet att storytelling och zines kan användas för att utveckla en deltagande och kommunikativ designprocess genom att integrera boendes och yrkesverksammas erfarenheter i designarbetet. Utifrån erfarenheterna från denna studie kan processen förstås som ett samspel mellan *storytelling* som kunskapsform, *skissande* som reflekterande verktyg och *zinen* som kommunikationsform, vilket tillsammans skapade ett bredare kunskapsunderlag för utvecklingen av trygghetsfrämjande designförslag för Bagartorp.



Figur 19. Modell för en deltagande och kommunikativ designprocess baserad på studiens erfarenheter (egen illustration).

5.4 Hur berättelser formar platsers framtid

Arbetet synliggjorde också komplexiteten i frågor om trygghet och stadsutveckling. Förtätning framställs ofta som ett sätt att skapa tryggare miljöer genom ökad aktivitet och fler människor i rörelse, men både intervjuerna och litteraturen (Mack 2023; Eliassi 2025; Yiğit-Turan & Ågren 2025) visade att sambandet är mer komplext än så. Flera boende betonade i stället vikten av grönska på marknivå, vardagliga mötesplatser och känslan av tillhörighet.

Arbetet kom också alltmer att handla om berättelser. Genom mötet med Olle Olssons historia i Hagalund väcktes reflektioner kring hur negativa narrativ om vissa områden tycks återkomma generation efter generation. Samtidigt lever andra berättelser om vardag och gemenskap parallellt. Det blev en ögonöppnare för mig att forskning visat att klassificeringar av ”utsatta” områden bygger på delvis subjektiva bedömningar och inte enbart statistik. Att sådana beskrivningar påverkar hur områden förstås och representeras visar vilken betydelse ord och berättelser faktiskt har för hur platsers framtid föreställs och formas.

I detta sammanhang blev det också tydligt att trygghetsfrämjande stadsutveckling inte enbart handlar om att tillföra nya objekt eller funktioner, utan också om att identifiera, bevara och vidareutveckla kvaliteter som redan finns på platsen. Flera av designförslagen fokuserade därför på miljöer i Bagartorp som redan används och uppskattas av boende, men som bedöms ha potential att utvecklas ytterligare genom omsorg, aktivering och ökad delaktighet. Detta ligger nära plastbaserade perspektiv på stadsutveckling där befintliga sociala och rumsliga kvaliteter ses som viktiga resurser i arbetet med långsiktig hållbarhet och trygghet (ibid.).

Arbetet har bland annat syftat till att stärka de två trygghetsfrämjande mätindikatorer som i mitt tidigare kandidatarbete (2025) identifierades som särskilt svaga i Bagartorp: *andelen stadsdesignprojekt med invånarsamverkan* och *andelen grönytor*. Även om studien inte har mätt förändringarna i indikatorerna kan designförslagen förstås som ett försök att stärka båda. Genom att utgå från boendes berättelser och föreslå framtida former för medskapande kan arbetet ses som ett bidrag till ökad invånarsamverkan i ett område där sådana projekt saknas idag. Flera av designförslagen syftar dessutom till att bevara eller tillföra växtlighet och därmed stärka områdets gröna kvaliteter. Samtidigt har studien inte undersökt i vilken utsträckning dessa åtgärder är tillräckliga för att kompensera för den grönyta som försvinner genom den pågående förtätningen. Resultaten bör därför förstås som konceptuella förslag som kan bidra till, men inte ensamma säkerställa, en långsiktig utveckling av områdets trygghetsfrämjande kvaliteter.

6. Slutsats

Under arbetets gång blev det tydligt hur mycket berättelser och ordval påverkar hur platser förstås och vilka framtider som känns möjliga. Områdesnarrativ och representation påverkar inte bara hur platser beskrivs, utan också hur människor relaterar till dem och till varandra. Landskapsarkitektur blir därför inte enbart ett arbete med fysiska miljöer, utan också med vilka berättelser och perspektiv som ges utrymme i våra gemensamma miljöer.

Studien visade samtidigt hur en deltagande och kommunikativ designprocess kan utvecklas genom dialog med boende och yrkesverksamma, där *storytelling* fungerade både som metodologiskt arbetssätt och som ett sätt att integrera olika erfarenheter i designprocessen. Även om studiedeltagarna inte hade direkt inflytande över designförslagets slutliga utformning bidrog deras berättelser, minnen och perspektiv till att forma arbetets inriktning och innehåll.

Examensarbetet blev också ett sätt att samla många av de perspektiv och arbetssätt jag upplevt viktiga under utbildningen. Genom processen blev det tydligt hur mycket landskapsarkitektur handlar om att lyssna, tolka och möjliggöra nya perspektiv. I flera av berättelserna återkom vikten av att känna igen sig, att se att en plats tas om hand och att känna att någon bryr sig. När människors erfarenheter blir synliga i det som byggs uppstår något mer än bara en fysisk miljö. Då uppstår tillhörighet.

”Skapa är mer än det som skapas”

(Tillitsverket 2026).

Slutligen blev *zinen* ett sätt att samla och synliggöra de berättelser, reflektioner och designförslag som växt fram under processen. Arbetet kom att handla om olika former av mellanrum – både de fysiska rum landskapsarkitekter arbetar med och mellanrummen mellan människor och beslut, där vissa röster riskerar att inte bli hörda. Med tiden kom mellanrummen också att handla om designprocessens ofta osynliga delar: berättelserna, samtalen, skisserna och tvivlen bakom förslagen. Genom att synliggöra dessa delar är min förhoppning att arbetet kan inspirera till att öppna upp landskapsarkitektoniska designprocesser för fler perspektiv, eftersom det i denna studie blev tydligt hur avgörande de ofta osynliga delarna var för designförslagets framväxt.

Kanske handlar landskapsarkitektur därför inte bara om att forma platser, utan också om att skapa utrymme för olika berättelser i utvecklingen av dem.

Referenser

- Arkitekten (2016). Bristande mångfald på utbildningen till landskapsarkitekt. *Arkitekten*.
<https://arkitekten.se/nyheter/bristande-mangfald-pa-utbildningen-till-landskapsarkitekt/>
[2026-03-12]
- Arnstein, S.R. (1969). A Ladder Of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35 (4), 216–224. <https://doi.org/10.1080/01944366908977225>
- Ashtari, A., Huq, E. & MirafTAB, F. (2022). The Joy of Many Stories: Zine-making and Story-mapping in Planning Pedagogy. *Planning Practice & Research*, 1–18.
<https://doi.org/10.1080/02697459.2022.2061106>
- Boverket (2019). *Grönska främjar hälsa och välbefinnande*. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/ekosystemtjanster/naturen/valbefinnande/> [2026-06-02]
- Boverket (2025). *Under miljonprogrammet byggdes en miljon bostäder*.
<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/stadsutveckling/miljonprogrammet/> [2026-04-12]
- Brottsförebyggande rådet Brå (2025a). *Situationell prevention*.
<https://bra.se/kunskapsstod/metodstod-och-verktyg/situationell-prevention> [2025-03-20]
- Brottsförebyggande rådet Brå (2025b). *Nationella trygghetsundersökningen. Om utsatthet, otrygghet och förtroende*. <https://bra.se/rapporter/arkiv/2025-10-15-nationella-trygghetsundersokningen-2025> [2026-02-22]
- Brottsförebyggande rådet Brå (2025c). *Brås återkoppling. Det brottsförebyggande arbetet 2025 i Solna*. <https://bra.se/download/18.45ff76c019a7bc9b98bc025/1763473546086/Solna.pdf>
[2026-02-22]
- Caminha, K., Nilsson, H., Svanelid, O. & Wilson, M. (2018). *Public Art Research Report. A report on the current state of research on public art in the Nordic Countries, and in a wider international context*.
https://statenskonstrad.se/app/uploads/2019/03/Public_Art_Research_Report_2018.pdf [2026-02-22]
- Cappeller, R. (2024). Artistic interventions for urban innovation. *Cities*, 147, 104792.
<https://doi.org/10.1016/j.cities.2024.104792>
- Cardinali, M., Balderrama A., Arzmann, D. & Pottgiesser, U. (2023). Green walls and health: An umbrella review. *Nature-Based Solutions*. 3(100070).
<https://doi.org/10.1016/j.nbsj.2023.100070>
- Eliassi, C. (2025). *Diasporic Welfare Landscapes. Transformative Histories of the Million Program*. KTH Royal Institute of Technology. Stockholm.
- Gimeno-Sánchez, A. (2022). Urbanism of zines: the potential of environmentalist zines as sources for planning history. *Planning Perspectives*, 37 (6), 1115–1146.
<https://doi.org/10.1080/02665433.2022.2025887>
- Grip, L. & Sascha Benes F. (2019). Sociala aspekter på hållbar planering. I: Forsberg, G. (red.) *Samhällsplaneringens teori och praktik*. Liber. 77–84.
- Johnson, D., Gibson, V. & McCabe, M. (2014). Designing in crime prevention, designing out ambiguity: Practice issues with the CPTED knowledge framework available to professionals

- in the field and its potentially ambiguous nature. *Crime Prevention and Community Safety*. 16(3), 147–168. <https://doi.org/10.1057/cpcs.2014.3>
- Kajita, H. S., Mack, J., Riesto, S. & Schalk, M. (2022). Between Technologies of Power and Notions of Solidarity: A Response to the Danish ‘Ghetto Plan’ and Swedish ‘Vulnerable Areas’ Documents. I: Søberg M, Raahauge KM, and R Johannesen (eds) *Spaces of Welfare*, Copenhagen: Royal Academy School of Architecture: 148–159.
- Khanshan Wörner, N. (2025). *Tryggheten i Bagartorp – nu och i framtiden. En jämförande studie utifrån strategier inom tredje generationen CPTED*. Sveriges lantbruksuniversitet. Landskapsarkitektprogrammet. <https://stud.epsilon.slu.se/20970/>
- Mack, J. (2023). Modernism in the present tense: “Dangerous” Scandinavian suburbs and their hereafters. *Environment and Planning D: Society and Space*, 41 (4), 656–682. <https://doi.org/10.1177/02637758231182147>
- Mason, J. (2014). *Qualitative Researching*. 2nd edition. SAGE publications Ltd, London.
- McNiff, S. (1998). *Trust the Process. An Artist’s Guide to Letting Go*. 1 uppl. Shambhala Publications.
- Oles, T. (2015). *Go with Me. 50 Steps to Landscape Thinking*. Issuu. https://issuu.com/bouwkunst/docs/thomas_oles-gowithme-50steps [2026-01-27]
- Ortiz, C. (2023). Storytelling otherwise: Decolonising storytelling in planning. *Planning Theory*, 22 (2), 177–200. <https://doi.org/10.1177/14730952221115875>
- Pettersson Skog, A., Malmberg, J., Emilsson, T., Jägerhök, T. & Capener, C-M. (2021). *Grönataktandboken. Växtbädd och vegetation. Betong, Isolering och Tätskikt*. 2 uppl. AB Svensk Byggtjänst.
- Polismyndigheten (2025a). *Lägesbild över utsatta områden. Regeringsuppdrag 2025*. https://polisen.se/siteassets/dokument/organiserad_brottslighet/utsatta-omraden/lagesbild-over-utsatta-omraden-2025.pdf [2026-01-24]
- Polismyndigheten (2025b). *Särskilt utsatta och utsatta områden i Stockholms län*. <https://polisen.se/aktuellt/nyheter/stockholm/2025/december/sarskilt-utsatta-och-utsatta-omraden-i-stockholms-lan/> [2026-03-30]
- Rashid, G. (2022). Arkitekturskolornas mångfaldsambitioner ett spel för gallerierna. *Arkitekten*. <https://arkitekten.se/debatt/debatt-arkitekturskolornas-mangfaldsambitioner-ett-spel-for-gallerierna2/> [2026-03-12]
- Regeringskansliet (2016a). *Agenda 2030 | Mål 10 | Minskad ojämlikhet*. <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/agenda-2030-mal-10-minskad-ojamlikhet/> [2026-06-02]
- Regeringskansliet (2016b). *Agenda 2030 | Mål 3 | Hälsa och välbefinnande*. <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/agenda-2030-mal-3-halsa-och-valbefinnande/> [2026-06-02]
- Regeringskansliet (2016c). *Agenda 2030 | Mål 11 | Hållbara städer och samhällen*. <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/agenda-2030-mal-11-hallbara-stader-och-samhallen/> [2026-06-02]
- Sampson, R.J., Raudenbush, S.W. & Earls, F. (1997). Neighborhoods and violent crime: a multilevel study of collective efficacy. *Science*, 15;277(5328):918-24. <https://doi.org/10.1126/science.277.5328.918>

- Samverkan Stockholmsregionen (2026). *Öppna drogscener. Kartläggning och uppföljning i Stockholms län 2025*.
<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.8a2d3da19bf0cc568b14667/1769415747518/Öppna%20drogscener-%20Kartläggning%20och%20uppföljning%20i%20Stockholms%20län%202025.pdf> [2026-02-22]
- Sandercock, L. (2003). Out of the Closet: The Importance of Stories and Storytelling in Planning Practice. *Planning Theory & Practice* 4(1): 11–28.
<https://doi.org/10.1080/1464935032000057209>
- Saville, G. & Mihinjac, M. (2022). Third-Generation CPTED – Integrating Crime Prevention and Neighbourhood Liveability. I: Saraiva, M. (red.) *Urban Crime Prevention: Multi-disciplinary Approaches*. Springer. 27–54. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-15108-8>
- Schlarek Mulinari, L. (2024). *Folkets Husbys Trygghetsundersökning 2024. Tidöavtalet och omförhandlingen av samhällskontraktet*. https://folketshusby.se/wp-content/uploads/sites/8/2024/11/Folkets-Husbys-Trygghetsundersokning-2024_web.pdf [2026-01-24]
- Signalisten (u.å.). *Bagartorp centrum*.
<https://www.signalisten.se/byggprojekt/nyproduktion/bagartorp-centrum/> [2026-06-02]
- Solna stad (2020). *Planbeskrivning. Detaljplan för del av Järva 2:9 m.fl. inom stadsdelen Bagartorp*.
https://www.solna.se/download/18.79e6dadf18419a9f2ee1fa43/1667900345461/P2021_5_Bagartorp%20planbeskrivning.pdf [2025-02-19]
- Statistikdatabasen SCB (2026). *Hushåll i Sverige*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/hushall-i-sverige/> [2026-06-02]
- Thompson, I. (2014). *Landscape Architecture. A Very Short Introduction*. Oxford University.
- Thompson, I. (2017). The role of theory. I Brink, A. van den, Bruns, D., Tobi, H. & Bell, S. (red.) *Research in landscape architecture: methods and methodology*. London: Taylor & Francis. 37-53.
- Tillitsverket (2026). *Skapa är mer än det som skapas*. [Dikt]. Skapad av Tillitsverket som presenterades under workshop ”Att ha tillit till det skapande i förändringsarbete” på Artipelag, Stockholm
- Trygghetskommissionen (2021). *En trygg Stockholmsregion. Region Stockholms roll i arbetet med att öka säkerheten och tryggheten i Stockholmsregionen*.
<https://www.regionstockholm.se/490390/contentassets/e7ace7c970854558958c83d3007dcb10/en-trygg-stockholmsregion/> [2026-06-03]
- Wachenfeldt, A. (2026). *Inga öppna drogscener kvar i Solna*. Mitt i Solna.
<https://www.mitti.se/nyheter/inga-oppna-drogscener-kvar-i-solna-6.19.358895.9e4c421226> [2026-04-15]
- Wennerholm, E. (1973). *Olle Olsson och hans Hagalund*. 1. uppl. Alb. Bonniers Boktryckeri, Stockholm.
- Yiğit-Turan, B. & Ågren, M. (2024). Green and Socially Sustainable City Discourse, White Spatial Epistemology: The Reproduction of Racial Landscape Injustice and Segregation in Swedish Planning. *Planning Theory & Practice*, 25 (5), 632–659.
<https://doi.org/10.1080/14649357.2024.2449265>

Populärvetenskaplig sammanfattning

Landskapsarkitektur handlar om att forma platser mellan husen där människor lever sina liv – i vårt gemensamma vardagsrum. Samtidigt riskerar vissa erfarenheter och berättelser att inte bli hörda i utvecklingen av dessa platser. Forskning visar att människors berättelser är viktiga för att förstå hur platser fungerar och hur de kan utvecklas på ett mer inkluderande sätt.

Det här examensarbetet utgår från Bagartorp i Solna, ett område som under flera år klassificerats som en öppen drogscen (ÖDS) och ofta beskrivits genom otrygghet och kriminalitet, även om området rymmer långt fler berättelser och kvaliteter än dessa representationer ger uttryck för. Arbetet växte fram ur frågor om hur berättelser påverkar hur platser förstås och utvecklas, men också om vilka människor och perspektiv som får ta plats i utvecklingen av våra gemensamma miljöer.

Genom platsbesök, djupintervjuer, reflekterande skissprocesser och dokumentation växte arbetet fram steg för steg. Med *storytelling* som arbetssätt blev boendes och yrkesverksammas berättelser en del av designprocessen och bidrog till nya perspektiv på trygghet, tillhörighet och platsens framtid. Intervjuerna visade att trygghet ofta handlade mindre om kontroll och mer om att känna igen sig, känna omsorg och uppleva att någon bryr sig om platsen.

Arbetet resulterade i åtta designförslag för Bagartorp: fyra platser som bedöms viktiga att bevara och utveckla samt fyra nya förslag kopplade till grönska, offentlig konst och sociala mötesplatser. Förslagen utvecklades genom ett samspel mellan berättelser, skissande och reflektion kring platsens sociala och rumsliga kvaliteter.

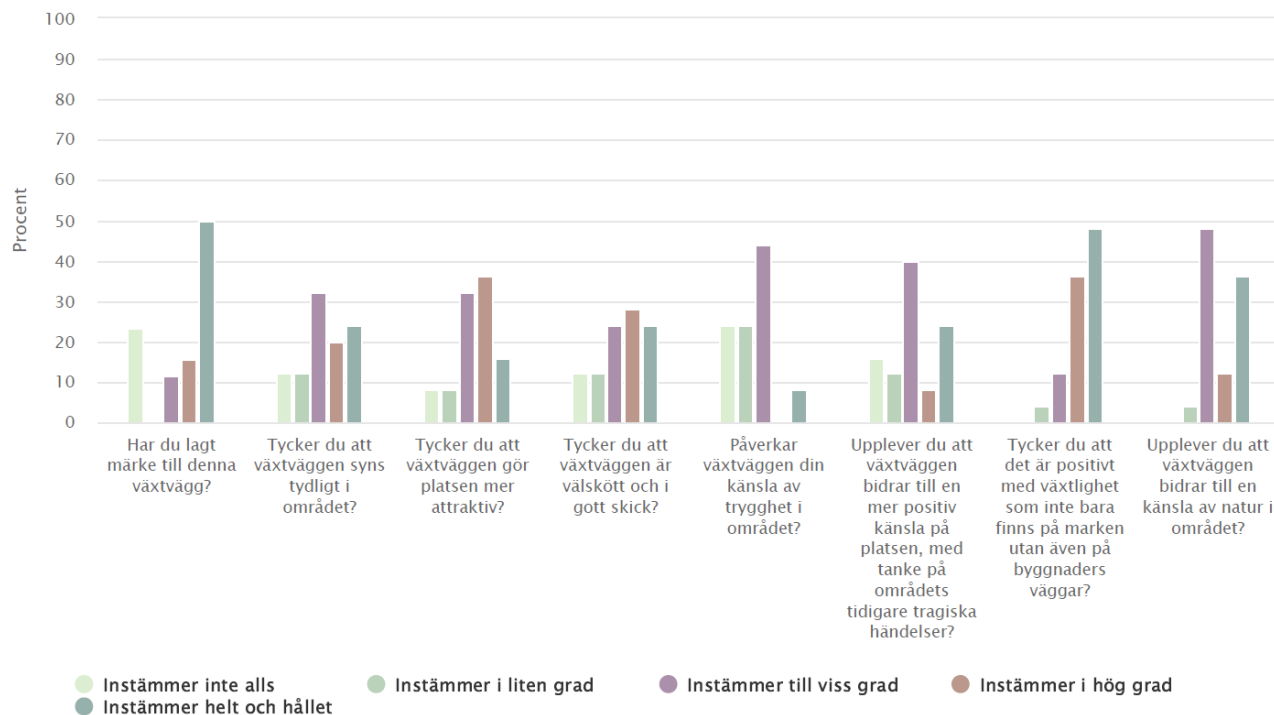
Resultatet presenteras i form av en tryckt *zine*, där berättelser, illustrationer, platsanalys och designförslag samlades i ett gemensamt narrativt format. Genom att synliggöra mellanrummens berättelser och designprocessens ofta osynliga delar – skisserna, samtalen, tvivlen och berättelserna bakom förslagen – vill arbetet öppna upp för fler perspektiv i samtalen om hur våra gemensamma miljöer formas och utvecklas.

Bilaga 1 – Resultat från kandidatarbetet

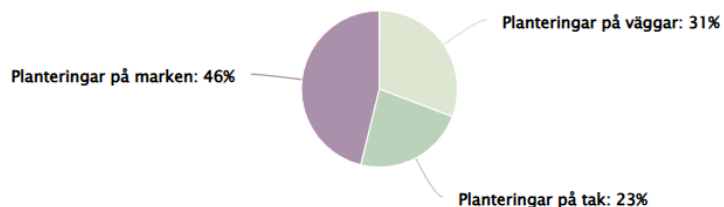
Hållbarhetsstrategier	Taktiker	Mätindikatorer	Resultat	
			Nuvarande Bagartorp	Framtida Bagartorp
MILJÖMÄSSIG HÅLLBARHET	Öka andel grönområden	(1) Andel grönytor (mark, tak och vägg)	32,00%	31,60%
		(2) Andel trädkronor	15,00%	16,50%
	Placemaking i övergivna miljöer	(3) Andel tomma/övergivna områden	0,20%	0,00%
		(4) Andel områden med miljövänliga aktiviteter (lokal odling/återvinning)	0,25%	0,35%
SOCIAL HÅLLBARHET	Walkability	(5) Walkability-poäng för området	71,30%	85,0%
	Samarbetsinriktad stadsdesign	(6) Andel stadsdesignprojekt där invånarsamverkan var en del av processen	0,00%	0,00%
		(7) Andel third places i området	16,00%	>16,0%

Tabellförklaring: De mätindikatorer som förbättras i framtida Bagartorp markeras i grönt, oförändrade värden i gult och försämring i rött. För mätindikator (3) gäller en omvänd tolkning, där en lägre procentandel indikerar ett bättre resultat. Vidare markeras de mätindikatorer som saknas i grått medan övriga är integrerade i både nuvarande och framtida Bagartorp (Khanshan Wörner 2025).

Bilaga 2 – Resultat från enkätundersökningen om växtväggen i Husby



Vilken typ av växtlighet skulle du helst vilja se mer av i området?



Tabellförklaring: Resultat i andelar (%) där varje frågas stapel längst till vänster representerar "Instämmer inte alls" och stapel längst till höger representerar "Instämmer helt och hållet".

Datainsamlingen genomfördes under totalt 20 dagar i december 2025 med totalt 26 studiedeltagare. Två av tre deltagare har lagt märke till växtväggen (65%) men mer än hälften (56%) tyckte inte att den syns tydligt i området. Deltagare uttryckte att de helst vill se mer växtlighet på marken [46% (n=12)] än på väggar [31% (n=8)] eller på tak [23% (n=6)].

Upplevelse av estetik: Hälften av alla deltagare upplever att växtväggen är välskött och i gott skick [52% (n=13)] samt att den gör platsen mer attraktiv [52% (n=13)].

Upplevelse av trygghet: Bara 8% (n=2) av deltagarna upplever att växtväggen påverkar deras känsla av trygghet till området och en av tre deltagare [32% (n=8)] upplever att den bidrar till en mer positiv känsla på platsen med tanke på områdets tidigare tragiska händelser.

Upplevelse av natur: En stor majoritet av alla deltagare uttryckte att det är positivt med växtlighet på väggar [84% (n=21)] och hälften av deltagarna tycker att växtväggen bidrar med en känsla av natur i områden [48% (n=12)].

Bilaga 3 – Intervjustruktur

Nedan presenteras den intervjustruktur som användes som stöd vid intervjuerna. Strukturen inspirerades av Mason (2014:69-72) och utformades för att möjliggöra öppna samtal kring studiedeltagarnas erfarenheter och perspektiv. Intervjuguiden utarbetades initialt på engelska eftersom arbetet från början planerades att genomföras på engelska. Under processens gång utvecklades dock arbetets fokus och genomfördes slutligen på svenska för att bättre knyta an till Bagartorp och de personer som deltog i studien.

Efter den övergripande strukturen följer ett exempel på det intervjudokument som användes som stöd inför och under intervjuerna. Frågorna ställdes inte i en fast ordning utan fungerade som vägledning i samtalen.

INTERVIEWS

Planning and preparation for qualitative interviewing

Step 1: The 'big' research question

The broad research topic explores, through the lens of a future landscape architect, the design process of combining vertical greenery with public art, by means of increasing perceived safety in 'vulnerable areas'.

How can landscape architectural design explore the integration of vertical greenery and public art in 'vulnerable areas' with the intention of improving perceived safety.

Step 2: Subdivide big research question into 'mini'-research questions.

DESIGN PROCESS

- a) *From the perspective of a future landscape architect, how can trusting an iterative and reflective design process allow design principles to emerge through exploration rather than assumed in advance?*
- b) *How will engagement with suburb residents and professionals influence a future landscape architect's design principles for a project?*

DESIGN PRINCIPLES

- c) *How are green walls perceived by the public and to what extent are they understood as meaningful environmental interventions rather than acts of greenwashing?*
- d) *How is public art experienced and interpreted by the public in their everyday environment, and what values or messages do they associate with it?*
- e) *In what ways can green walls and public art affect perceived safety in residential urban environments, such as Bagartorp, where planned densification will almost double the number of residents?*

Step 3: Convert big and mini examples of what I really want to know into possible interview topics.

Interview topic 1: Design process as exploration.

What I want to know: How designers actually work when they don't fully know the outcome yet, and whether leaving things open leads to better, more context-sensitive principles.

Possible interview questions:

- *How do you usually develop design principles: are they defined early on, or do they emerge through testing and reflection?*
- *What role do trial-and-error, sketches, or temporary interventions play in your design process?*
- *How comfortable are you with uncertainty in early design stages, and how do you manage it?*
- *In your experience, what is gained or lost when design principles are fixed too early?*

Interview topic 2: Influence of local engagement on design decision

What I want to know: Whether and how engagement with residents and other professionals actually changes design thinking.

Possible interview questions (residents):

- *How would you like to be involved in decisions about changes to your local environment?*
- *Have you ever felt that your input influenced a public space design? Why or why not?*
- *What aspects of your neighborhood feel most important to protect or improve as it becomes denser?*

Possible interview questions (professionals):

- *How does input from local residents influence your design decisions in practice?*
- *Can you recall a moment when community engagement challenged your initial design assumptions?*
- *What kinds of local knowledge are most valuable but often overlooked in design processes?*

Interview topic 3: Public perception of green walls

What I want to know: Whether people see green walls as meaningful, functional elements or as decorative symbols with little credibility.

Possible interview questions:

- *When you see green walls in urban environments, what do you associate them with?*
- *Do green walls feel like genuine environmental improvements to you? Why or why not?*
- *What makes a green intervention feel "real" or trustworthy rather than superficial?*
- *Would green walls influence how you feel about a place, even if you're unsure of their environmental impact?*

Interview topic 4: Everyday experiences of public art

What I want to know: How public art is noticed, interpreted, and emotionally experienced in daily life.

Possible interview questions:

- *How often do you notice public art in your everyday surroundings?*
- *Can you recall a piece of public art that made you feel something – positive or negative?*
- *What kinds of messages or values do you think public art communicates in residential areas?*
- *Does public art make a place feel more cared for, more expressive, or more alienating?*
- *How important is it to you that public art reflects local identity or stories?*

Interview topic 5: Perceived safety in a densifying residential context

What I want to know: How people define and recognize "vulnerable areas," how reputation and narrative influence feelings of safety, and how spatial design (including greenery and public art) interacts with these perceptions, especially in neighbourhoods facing densification.

Possible interview questions:

- *What makes you feel safe or unsafe when moving through your neighbourhood?*
- *Have your feelings about safety changed as the area has become more built up or busier?*
- *Do elements like greenery or public art affect how comfortable you feel in a space?*
- *In a denser future neighbourhood, what kinds of public spaces would help you feel at ease?*
- *If you could change one thing in the design of your local public spaces to improve how they feel, what would it be?*
- *When you hear the term "vulnerable area", what comes to mind?*
- *Are there places you would describe as vulnerable? What makes them feel that way?*
- *How much do media, stories, or reputation influence how you feel about certain areas?*
- *Are there specific places in your neighbourhood where you feel less comfortable? What contributes to that feeling?*
- *Do greenery, lighting, or public art influence whether a place feels welcoming or avoided?*
- *Can design change how an area is perceived without changing the people who live there?*
- *What role do you think landscape architects should play in shaping how an area is perceived?*

Intervju yrkesverksam nr 1

Bakgrund

Socialantropolog. Arbetar ofta med uppdrag inom förnyelse av miljonprogramsområden.

Forskningsfråga

Hur kan landskapsarkitektonisk gestaltning utforska integreringen av grönska och offentlig konst i så kallade 'utsatta områden' i syfte att stärka den upplevda tryggheten?

Intervjuämnen

- Utforskande i designprocessen
- Samråd med befolkning i beslut
- Synen på gröna väggar
- Synen på offentlig konst
- Social hållbarhet – trygghet – förtätning

Intervjupunkter

- Berätta lite om din bakgrund, vart du är uppvuxen och hur miljön ser ut där du bor nu.
- Hur kom det sig att du började studera antropologi?
- Berätta hur en arbetsdag kan se ut.
- Har läst om att du intervjuat många i ditt arbete. Kiruna, gymnasieskolor osv. Från krönika: *samråd på folkets villkor*. Sen gör du sociofysisk miljöanalys som arkitekter använder som underlag till detaljplaner? Kan du berätta mer om den processen?
- Hur påverkar samråd med invånare ditt arbete?
- Har du exempel där samråd med invånare utmanat dina tidigare antaganden?
- Har förstått att du varit ute i miljonprogramsområden, förutom mycket positivt också fått känna deras hopplöshet, om att ingen bryr sig. Du som har jobbat i många år, har du märkt skillnad på att det blivit bättre i dessa områden. Tex. Hållbarhetsrapporten 2025 som menar att den sociala hållbarheten stärkts senaste åren, speciellt i Husby.
- Vilka aspekter i ett område tycker du är viktigt att skydda eller förbättra när det blir tätare befolkat?
- När du ser gröna väggar i stadsmiljöer, vad associerar du dem med?
- Hur ofta märker du offentlig konst/muralmålningar i din omgivning?
- Kan du minnas en muralmålning som fått dig känna något, positivt eller negativt?
- Hur definierar du begreppet trygghet? Hur kopplas det till social hållbarhet?
- Vad får dig att känna dig trygg när du rör dig i ett område?
- Tycker du det gör skillnad i trygghetskänslan när ett område förtätas eller inte?
- Påverkar grönska eller offentlig konst hur bekväm du känner dig i ett område? På vilket sätt?

Bilaga 4 – Samtyckesblankett

INTERVJU

SAMTYCKE TILL DELTAGANDE I INTERVJU FÖR EXAMENSARBETE



SLU | STUDENT: NILO.WORNER@GMAIL.COM | HANDEDARE: BURCU.YIGIT.TURAN@SLU.SE

HEJ	Du tillfrågas härmed att delta i en intervju som genomförs inom ramen för ett examensarbete i landskapsarkitektur. Jag som genomför studien heter Nilo Khanshan Wörner, är landskapsarkitektstudent i årskurs 5 och skriver mitt examensarbete vid Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU).
STUDIENS SYFTE	Syftet med intervjun är att ta del av dina erfarenheter och perspektiv kopplade till så kallade 'utsatta områden'. Intervjun är en del av ett forskningsarbete som övergripande undersöker, ur en blivande landskapsarkitekts perspektiv, gestaltungsprocessen bakom att kombinera grönska med offentlig konst i utsatta områden, i syfte att stärka den upplevda tryggheten.
GENOMFÖRANDE & FRIVILLIGHET	Intervjun består av frågor som rör dina erfarenheter, upplevelser och reflektioner i ditt arbete. Deltagandet är helt frivilligt. Du är inte skyldig att svara på några frågor som du inte känner dig bekväm med och du kan när som helst avbryta intervjun eller dra tillbaka ditt samtycke och lämna forskningen, utan att ange någon anledning och utan konsekvenser.
HANTERING AV MATERIAL	Det som sägs under intervjun kan komma att användas i examensarbetet och i eventuella publikationer kopplade till detta arbete. Materialet kommer att anonymiseras, vilket innebär att ditt namn eller andra identifierande uppgifter inte publiceras, om du inte uttryckligen samtycker till att bli namngiven. Allt insamlat material hanteras konfidentiellt och används enbart för forskningsändamål inom ramen för examensarbetet.
PUBLIKATIONSFORM	Examensarbetets slutresultat kommer att presenteras i form av en bok med ett mer konstnärligt uttryck, snarare än en traditionell forskningsrapport. Jag vill därför även fråga om ditt samtycke till att rita ett porträtt av dig. Porträttet kommer i så fall utföras i svartvitt och kan komma att användas i boken. Porträttet kan vara anonymt om du så önskar.
GRANSKNING FÖRE PUBLICERING	Innan materialet publiceras kommer det att skickas till dig för genomläsning. Du har då möjlighet att korrigera, förtydliga eller påpeka om något inte stämmer eller om det är något du inte vill ska användas i det slutliga materialet.
SAMTYCKE	<input type="checkbox"/> Jag samtycker till att intervjun används i examensarbete och publikationer. <input type="checkbox"/> Jag samtycker till att bli namngiven i materialet (valfritt). <input type="checkbox"/> Jag samtycker till att ett svartvitt porträtt av mig ritas och används i boken. <input type="checkbox"/> Jag samtycker till porträtt endast i anonym form.

Namn: _____

Datum: _____

Underskrift: _____

Stort tack för ditt deltagande!

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU kan publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver i sådana fall godkänna publiceringen. I samband med att du godkänner publicering kommer SLU även att behandla dina personuppgifter (namn) för att göra arbetet sökbart på internet. Du kan närsomhelst återkalla ditt godkännande genom att kontakta biblioteket.

Även om du väljer att inte publicera arbetet eller återkallar ditt godkännande så kommer det arkiveras digitalt enligt arkivlagstiftningen.

Du hittar länkar till SLU:s publiceringsavtal och SLU:s behandling av personuppgifter och dina rättigheter på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>

JA, jag, Nilo Khanshan Wörner, har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

INNEHÅLL

FÖRORD

Vad gör egentligen en landskapsarkitekt?

4

DEL 1 MELLANRUMMENS PLATSER

8

Ett minne av gamla Solna

10-13

Bagare Torpet

14-15

Från Torp till Bostadsområde

16

Nuvarande Bagartorp

17

Framtida Bagartorp

17

Grönka + Medskapande = Trygghet?

18-19

DEL 2 MELLANRUMMENS BERÄTTELSE

20

En promenad i gamla Bagartorp

22-23

Från boende

24-33

Från erfarna röster

34-43

Sammanfattning

46-47

DEL 3 TRYGGHETSSKAPANDE DESIGNFÖRSLAG

48

Översiktskarta

50-51

Platser att bevara och utveckla:

52-59

01 JÄTTEPOPPELN

52-53

02 MÖTESPLATSEN

54-55

03 GEMENSKAPEN

56-57

04 PLASKIS

58-59

Förslag på nya platser:

60-67

05 STÖDMUREN

60-63

06 BAGARLOPPET

64

07 INITIALERNA

65

08 FRUKTTRÄDGÅRDEN

66-67

SLUTORD

68

REFERENSER

72

Berättelser från mellanrummen.

En landskapsarkitektonisk designprocess i Bagartorp.

Examensarbete i landskapsarkitektur

Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU), campus Ultuna i Uppsala

© Författare, illustratör och sättning: Nilo Khanshan Wörner

Foto: Författaren där inget annat anges

Första upplagan, 2026

Tryck: Williamssons Offsettryck, Solna

Tack till er som delat era berättelser.

Det här arbetet skulle inte varit möjligt utan er.

Detta examensarbete har ambitionen att
stödja tre av FN:s globala mål i AGENDA 2030.



FÖRORD

VAD GÖR EGENTLIGEN

Den frågan ställde jag mig när min mamma förslög att jag skulle söka utbildningen efter studenten. Jag hade svårt att förstå vad yrket innebar och kunde inte riktigt se mig själv i det, så jag la utbildningen på plats 20 i min rangordning. Jag var så inställd på att hjälpa människor och siktade på vården. Det blev en utbildning till fysioterapeut, flera år i yrket och en bit in på mastern, tills jag stannade upp och insåg att mamma hade rätt. Landskapsarkitekt var det yrket jag hade letat efter hela tiden.

Landskapsarkitektur handlar om att forma platser mellan husen där människor lever sina liv – i vårt gemensamma vardagsrum. Det handlar om att förstå naturen, men också människors behov: vad som känns tryggt, vad som skapar gemenskap och vad som gör att en plats känns bra att vara på.

Yrket rör sig mellan många olika kunskapsområden, från naturkunskap till samhällsvetenskap, humaniora och konst.



Det var just den kombinationen jag saknade och det som till slut fick mig att byta spår. Under utbildningens gång växte mitt intresse för sociala frågor. Hur platser påverkar människor och vilka som får vara med och påverka hur de utformas blev centrala frågor för mig. Det blev också utgångspunkten för det här examensarbetet.

Det du nu håller i är en berättelse om hur en landskapsarkitekts designprocess kan se ut – från första idé till möjliga framtider. Fokus ligger på Bagartorp, en förort i Solna stad, Stockholm, som just nu genomgår stora förändringar med målet att bli "ett tryggt, trivsamt och levande Bagartorp"¹. Området har i trygghetsmätningar visat en hög nivå av upplevd otrygghet än riksgenomsnittet², vilket ligger till grund för examensarbetets inriktning. Mot den bakgrunden undersöker jag vilka åtgärder en landskapsarkitekt kan använda för att främja trygghet och ge förslag på hur det kan göras.

¹ Solna stad (2024a)

² Brå (2025)

EN LANDSKAPSARKITEKT?

Arbetet heter "Berättelser från mellanrummen". Mellanrum kan betyda olika saker. Det kan vara de fysiska platser mellan livet i husen, de ytor som landskapsarkitekter ofta arbetar med. Men det kan också handla om mellanrum mellan människor och beslut. Där röster inte alltid hörs, eller där beslut tas långt ifrån de som faktiskt bor på platsen.

Arbetet är uppdelat i tre delar:

DEL 1

MELLANRUMMENS PLATSER

Här presenteras Bagartorp som plats och dess sammanhang som en del av Solna kommun. Genom områdets historia, nuläge och framtida utveckling ges en bakgrund till platsen och de förändringar som pågår idag. Här lyfts också resultat från min tidigare kandidatstudie samt perspektiv från fem yrkesverksamma med erfarenhet av liknande miljöer, vilka varit viktiga för arbetets utgångspunkt.

DEL 2

MELLANRUMMENS BERÄTTELSE

I denna del får människors egna berättelser ta plats. Genom djupintervjuer med tio boende och yrkesverksamma skapas en bild av hur platsen upplevs i vardagen. Vad fungerar? Vad saknas? Och vad känns viktigt?

DEL 3

TRYGGHETSSKAPANDE DESIGNFÖRSLAG

Här omsätts berättelser och analys av området i konkreta förslag. Delen presenterar ett antal platser i Bagartorp som antingen utvecklas vidare eller tillförs något nytt, med målet att skapa och möjliggöra tryggare och inkluderande utemiljöer.

Det här arbetet riktar sig till dig som är nyfiken på hur en landskapsarkitektonisk designprocess kan se ut, som vill ta del av röster från förorter som inte alltid får ta plats eller som vill läsa om några av de utmaningar som präglar dagens stadsplanering. Här möts olika perspektiv, erfarenheter och idéer.

I just de mellanrummen där något nytt kan börja ta form.

Ett hem, sex träd, fyra skogar i mitt blod.
Broar byggs av drömmar,
med bröd på samma bord.
Vi har löv som faller, men rötter sitter kvar.
Även när vintern kommer
och fåglarna sjunger svalt.

De lämnar oss när kylan slår till,
men vissa stannar kvar, kämpar o flyger lite till.
Det viktigaste...
är att inte stå still.

Allt kommer och går,
men folk ser inte mönstret.
De stirrar på brott, droger och mörkret.

Jag har frågor i huvudet, svar i min tro.
För att växa krävs balans,
sluta fly, min bror.
Våga tro på en andra chans.

Ett, sex, fyra.
Siffror blir till liv.
Från ett kvarter, till en röst, till ett vi.
Framtiden är vår om vi håller det sant.

1–6–4, vi går fram, hand i hand.

Dikt "164" skriven av Mohammed D under poesiworkshop
i Husbygdsskolan, Stockholm, 2026

DEL 1 MELLANRUMMENS PLATSER

Jag är uppvuxen i Hallonbergen, ett miljonprogramsområde som tidigare kallades "DEN BÄSTA BOSTADSMILJÖN I SVERIGE" av Olof Palme. Samtidigt kom kritiken snabbt och jag har länge undrat varför det negativa så ofta får ta större plats än det positiva och varför den bilden verkar leva efter generation.

Idag växer mina barn upp i närheten av ett område som ofta beskrivs negativt: Bagartorp. Det har fått mig att vilja förstå de här platserna bättre och hur man kan lyfta områdena från en blivande landskapsarkitekts perspektiv. För hur vi pratar om en plats påverkar hur den kommer att utvecklas...



FOKUS BAGARTORP I SOLNA STAD, STOCKHOLM

SOLNA

ETT MINNE AV GAMLA

Innan jag började fördjupa mig i Bagartorp ville jag förstå sammanhanget och kommunen det är en del av: Solna stad. Hur har det sett ut här tidigare? Vilka berättelser finns kvar och vilka har försvunnit? Jag kontaktade en bibliotekarie på Solna Stadsbibliotek som generöst ställde upp på en intervju. Då hon möter människor från Solna varje dag, tänkte jag att hon måste bära på många berättelser om Solna. Det tog mig till Hagalund, ett område som, precis som Bagartorp, bevakas extra i kommunen på grund av sin klassificering som "utsatt område". Men det som fastnade hos mig var att Hagalund har beskrivits negativt långt innan den klassificeringen fanns — ända sedan området började växa fram i slutet av 1800-talet.



Bibliotekarien introducerade mig till konstnären Olle Olsson. Trots att jag som barn ofta besökte min kusin som bor i Hagalund var hans historia helt ny för mig och fängade mig direkt. Författaren Eric Wennerholm beskriver sin vän så här: *"Skall man förstå Olle Olsson rätt, måste man veta något om Hagalund, dess uppkomst, blomstring, förfall och slutligen fullständiga utplåning, ty som ett samhälle är människornas verk, är människan en produkt av samhället"*¹.

Hagalund i Solna växte fram i slutet av 1800-talet, på en tidigare tallbevuxen bergsknalle. Området fylldes av "kåkar", som de små egenbyggda husen kallades. De byggdes av hantverkare som snickare, målare och plåtslagare, ofta utan ritningar och utan stadsplan. Resultatet blev en plats där varje hus såg olika ut och pryddes festligt med torn, färgade fönster, "kalsongspetsar" och snickarglädje. Det blev som en by av träslott. En av "kåkarna" byggde Olles morfar som föräldrarna flyttade in i 1904. Olle föddes där, i samma rum och säng som han hela sitt vuxna liv tillbringade nätterna i, enligt författaren.



Wennerholm (1973), s. 16

Men bilden av Hagalund var redan då splittrad i början av 1900-talet. I tidningarna beskrevs området som fattigt och problematiskt. En artikel kallade det *"de gråtande barnens stad"* och skrev att *"det sveper som en stank in från detta fattigdomens ghetto, så att den aktade medborgaren på den välskötta avenyen håller sig för näsan och utbrister: Åh så förfärligt!"*¹. Samtidigt fanns en annan berättelse. För Olle var Hagalund hans barndoms sagoland. Han såg inte *"sammhällets olycksbarn"* som de kallades, utan människor. Han berättade om de små människorna i de förbisidda kvarteren, tog parti för de som knuffats undan.



Han kallade sig själv med tiden *Olle Olsson Hagalund* och på frågan varför svarade han: *"Ja, som en protest mot att man skämdes över det Hagalund som jag älskade så högt"*². I sin konst visade han det som andra inte såg. När tidningarna skrev om stinkande soptunnor i Hagalund målade han dem blanka, bredvid solrosor som glänste i ljuset. När andra skrev om trångboddhet och nöd talade han om närhet mellan människor och delad börda. Hans målningar blev som en färgglad dagbok, fylld med både glädje och humor men också vemod och sorg, orden hans dotter senare beskrev om sin fars konst³. Det blev ett sätt att hålla kvar en plats som höll på att förändras.

Under 1960-talet revs stora delar av Hagalund. Omkring 400 småhus försvann och ersattes av åtta stora skivhus, cirka 100 meter långa och 14 våningar höga, byggda inom ramen för det som kallas miljonprogrammet — en nationell satsning där en miljon bostäder byggdes i Sverige mellan 1965 och 1974 för att lösa bostadsbristen⁴.



Wennerholm (1973), s. 31
Wennerholm (1973)
Olsson-Petrén (2015), s. 29-30
Boverket (2025)

Modell av Gamla Hagalund av Kent Fernström, 2011, från museet.



Gammal tidningsartikel från museet

Olle såg sin barndomsvärld försvinna framför sina ögon. Rivningarna påverkade honom djupt, så pass att han under sitt sista år inte längre kunde måla. Han drabbades av en hjärtinfarkt och dog 1972, 68 år gammal. Det sägs att han dog av sorg och många kom att se honom som ett offer för den förstörelse som utplånade Hagalund. Efter hans död ändrades stadsplanen så att hans hus och några till bevarades. Men det fick han aldrig veta¹. Idag står hans turkosmålade villa kvar som ett museum, intill de höga husen. Ett minne av en annan tid — och en annan berättelse.

Hagalund står idag på Polisens lista över "utsatta" områden². Det är en benämning som används av Polisen för att beskriva områden där kriminalitet och sociala utmaningar anses påverka lokalsamhället³. Samtidigt har denna typ av klassificering kritiserats av forskning för att bygga på delvis subjektiva bedömningar snarare än enbart statistik^{4, 5, 6} vilket riskerar att rikta fokus mot polisiära insatser som huvudsakliga lösningar. Detta påverkar både den sociala sammanhållningen och invånarnas upplevelse av trygghet⁷ samt riskerar att förstärka negativa bilder av hela områden och deras invånare⁸.

¹ Wennerholm (1973), s. 115
² Polismyndigheten (2025a)
³ Polismyndigheten (2025b)
⁴ Kajita et al. (2022)
⁵ Mack (2023)
⁶ Eliassi (2025)
⁷ Yigit-Turan & Ågren (2025)
⁸ Schclarek Mulinari (2024)



Och återigen beskrivs Hagalund idag med negativa termer.

Och återigen beskrivs Hagalund idag med negativa termer. Det var något i detta som fastnade hos mig. När man ser Olles lilla hus omgivet av höghus är det lätt att tänka att allt förstördes i och med rivningarna. Men bilden är mer komplex än så. Hagalund beskrevs som problematiskt redan innan. Samma mönster verkar upprepa sig, där en plats får en stark bild utifrån, samtidigt som andra berättelser finns parallellt, ofta från de som faktiskt bor där. För samtidigt som det talades om ett "ghetto", fanns där också liv, relationer och minnen. Precis som i Olles målningar. Precis som i dagens Hagalund.

Det är här kopplingen till Bagartorp börjar. Även Bagartorp beskrivs idag ofta genom problem och statistik¹. Men precis som i Hagalund finns där också andra berättelser, om vardag, gemenskap och liv. Kanske handlar det därför inte bara om att förändra en plats, utan också om att förändra vilka berättelser som får ta plats om den.



Bankel (2024)



“DET
BINDESTRECK
MELLAN GAMMALT &
NYTT SOM VI MÅSTE BEHÅLLA

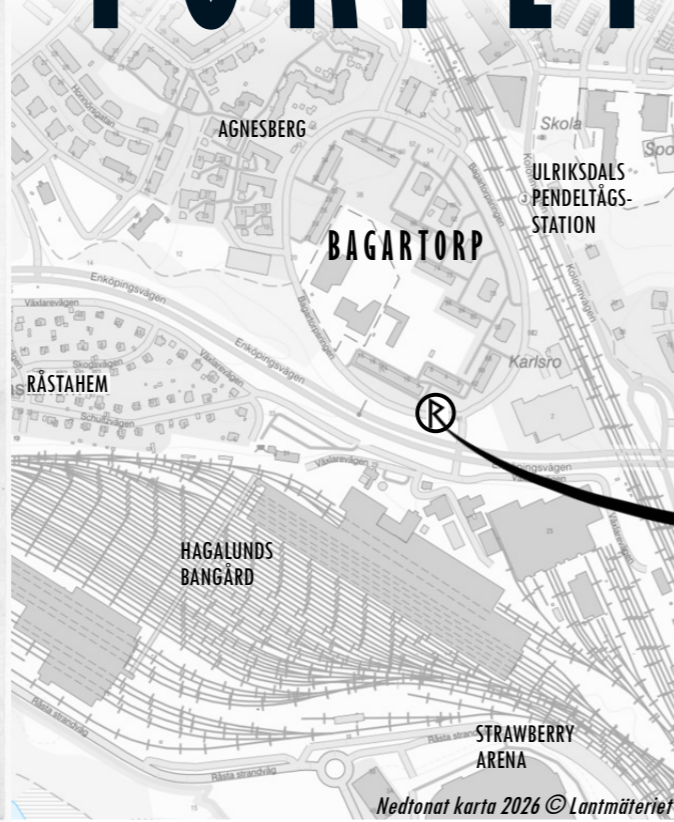
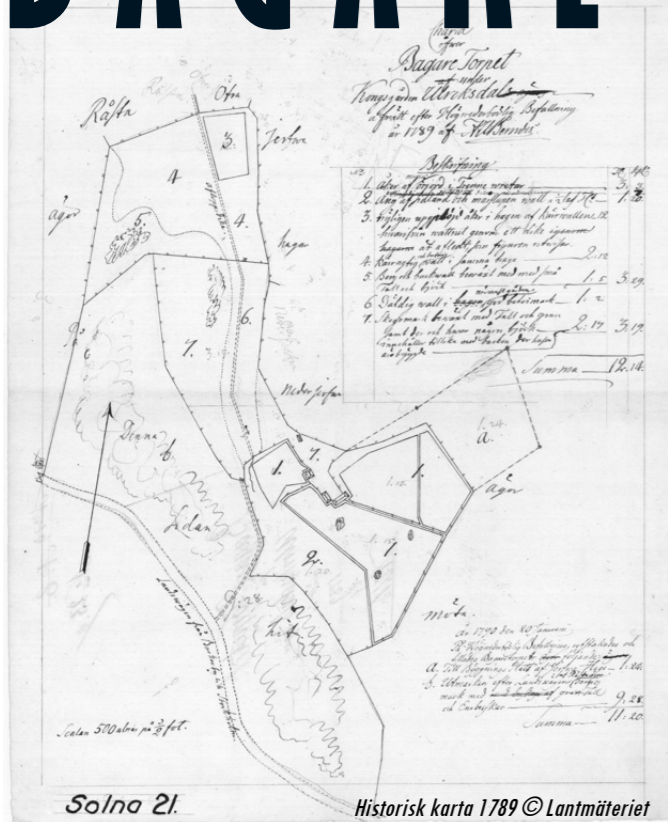
...för att överleva. Det skulle hjälpa nyinflyttade att slå rot. Människor funkar inte så att man bara slänger ut en trave höga, sterila betonghus och säger varsågod och känn er som hemma”¹.

Så sa Kurt, sekreteraren i Solna kulturnämnd, när han på 1970-talet väckte sin motion, att den del av Hagalund som inte rivits ännu borde bli ett kulturcentrum¹. Enligt författaren Wennerholm, var han bestört över utvecklingen och menade att Kvarteret Odin behövde bevaras för att rymma samlingslokaler för kultur och föreningsliv. Spolar man fram tiden till idag så har den visionen till stor del blivit verklighet.

Även tack vare det långvariga engagemanget från Lena, Olles dotter, har Kvarteret Odin skyddats från rivning och har sedan 1980-talet används för föreningar, kulturverksamheter och besökare. I den röda granvillan håller till exempel en grekisk förening till, som har varit min kusins trogna mötesplats i decennier. Visserligen tycker han inte heller om skivhusens arkitektur och brukar skämtsamt kalla dem för ”Stalin-husen”, men är otroligt tacksam över Villa Odin som grekiska föreningen får mötas i.

För honom är det just sådana mötesplatser som gör området levande och värt att stanna i.

BAGARE TORPET



I närområdet finns få synliga historiska lämningar. Den enda registrerade fornlämningen är en milstolpe i gråsten, cirka 1,20 meter hög¹. En milstolpe är som ett spår från en annan tid, en sten vid vägen som visade hur långt man hade kommit, eller hur långt det var kvar. De började sättas ut längs de allmänna vägarna i Sverige på 1600-talet, med en mils mellanrum². Idag står de kvar som små tecken på hur människor rörde sig förr.

¹ Riksantikvarieämbetet (2018)
² Länsstyrelsen (u.å.)

Bagartorp är en mindre stadsdel i Solna, cirka 8 km nordväst om Stockholms central. Området ligger i direkt anslutning till Ulriksdals pendeltågsstation, där resan in till centralen tar omkring tio minuter. Samtidigt finns naturen nära, med Igelbäckens naturreservat, öppna landskap och promenadstråk. På andra sidan finns något helt annat: Sveriges nationalarena *Strawberry Arena* och ett av Nordens största köpcentrum, *Mall of Scandinavia*.

De första övriga bostadshusen kom i samband med att järnvägen byggdes 1866¹, det som idag är Ulriksdals pendeltågsstation. Järnvägen förde med sig liv och rörelse och SJ uppförde personalbostäder nära stationen. Husen fick sitt namn som "Fridhem" och "Fridensborg", namn som speglade hoppet och stoltheten om ett eget hem. Ett annat hette "Quisisana", latin för "här blir man frisk", ett exempel på den tidens fascination för främmande och vackert klingande namn².

Men precis som många andra delar av Solna förändrades Bagartorp kraftigt under 1900-talet. Under rivningsvågen på 40-, 50- och 60-talet försvann stora delar av den äldre bebyggelsen. Försvaret expanderade sina anläggningar och det som blev kvar revs för att ge plats åt nya bostäder³. De hyreshus som idag formar Bagartorpsringen byggdes som en del av miljonprogrammet, en tid då man ville bygga mycket, snabbt och effektivt.

Namnet Bagartorp har funnits i minst 300 år och går att hitta på kartor redan från 1709. Varför platsen fick just det namnet vet man inte säkert, men en möjlig förklaring är att det fanns ett torp där bröd bakades. Teorin är att en bagare arbetade åt närliggande Ulriksdals slott och fick bo i torpet i utbyte mot att dagligen baka åt slottet. Spår av detta går att ana i gamla jordböcker och husförhörlängder, även om berättelsen inte går att bekräfta helt¹. Redan på 1600-talet fanns Bagartorpsgård, då under Ulriksdals kungsgård och under 1800-talet utvecklades torpet vidare till en gård³⁴.

VID BAGARTORPS GÅRD CA 1911

Familjen Roos samlad framför "Berglunds stuga"



¹ Wahlström (1988)
² Günther (1988)
³ Solna stads bildarkiv (2023)
⁴ Malmlöf (1989)

SKOLGÅRDSFEST I BAGARTORP 1965

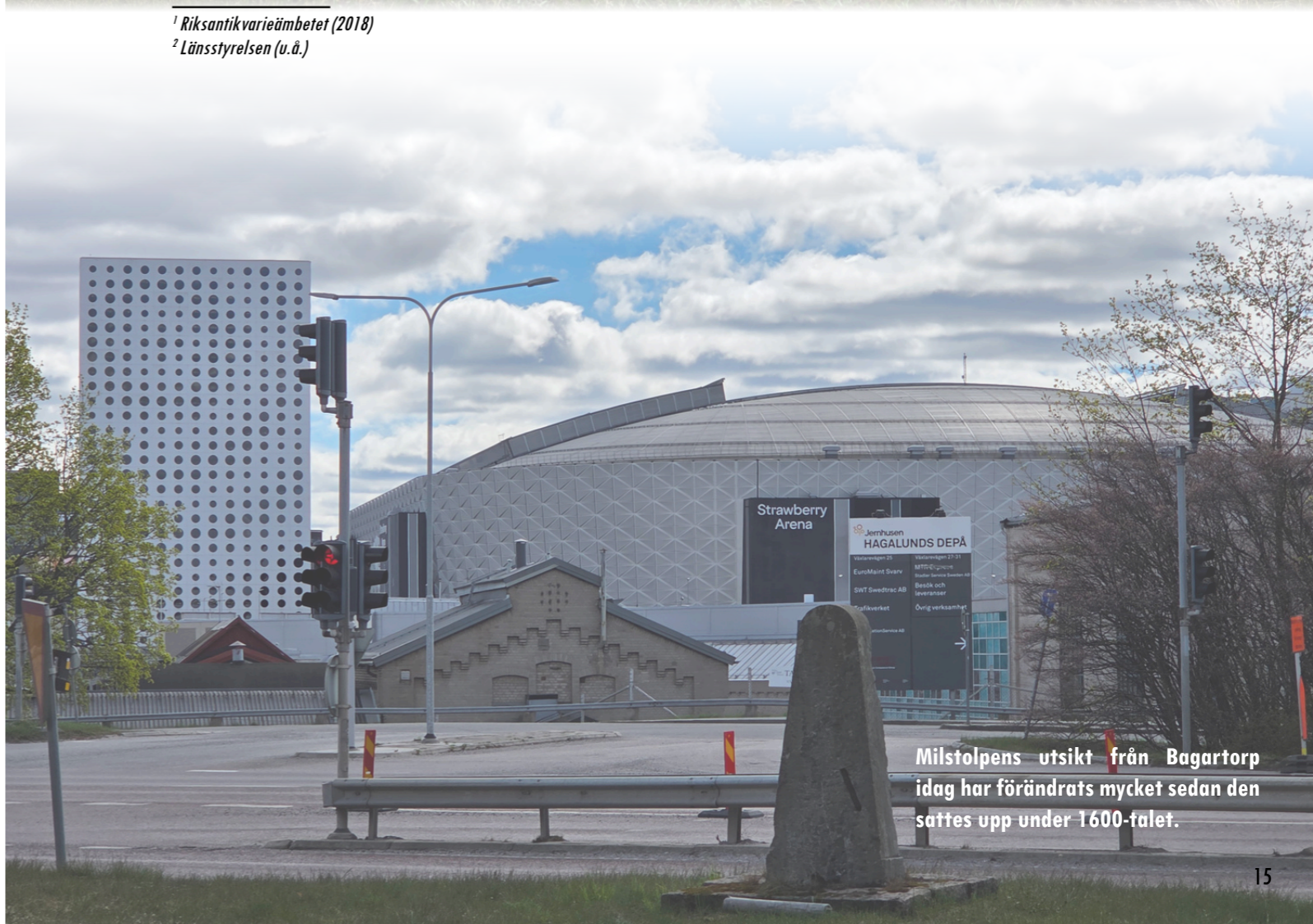


Bilder © Solna stads bildarkiv.

¹ Gustafsson (2002), s. 64
² Günther (1988)
³ Malmlöf (1989), s. 33



BAGARTORP CENTRUM 1961



Milstolpens utsikt från Bagartorp idag har förändrats mycket sedan den sattes upp under 1600-talet.

FRÅN TORP TILL BOSTADSOMRÅDE



Bild © Solna stads bildarkiv

BAGARTORPS GÅRD 1940-TALET

Torpet revs på 1940-talet när försvaret behövde utvidga sina anläggningar.



Flygfoto © Lantmäteriet

FLYG FOTO CA 1960

Resten av bebyggelsen revs för att ge plats åt miljonprogrammet.



Bild © Solna stads bildarkiv

BAGARTORPSRINGEN BYGGS 1960-TALET

Bebyggelsen omges av trafikleden Bagartorpsringen med den ovala formen som speglar den tidens principer om trafikseparering med en bilfri innerzon.

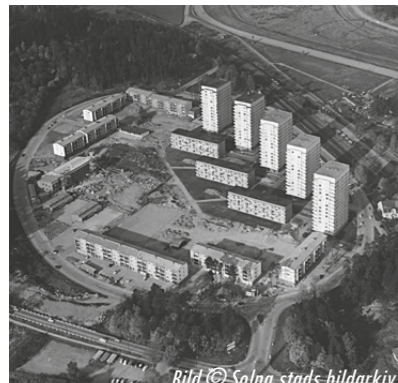


Bild © Solna stads bildarkiv

VY ÖVER BAGARTORP 1961

Bebyggelsen består av fem punkthus på 14 våningar, nio lamellhus på 3-4 våningar, två centrumbyggnader och en skolbyggnad.



Flygfoto © Lantmäteriet

FLYG FOTO CA 1975

Utöver bebyggelsen innefattar området en stor grusplan och en plaskdamm som boende kallar "Plaskis".



Bild © Solna stads bildarkiv

VY ÖVER BAGARTORP 1997

Området bevaras i stort sett likadant sedan det byggdes.



3D-visning © Google Earth

VY ÖVER BAGARTORP 2026

Skolbyggnaden revs och nytt uppfördes 2021. Under åren tillkom även en till skolbyggnad, utegym, padelbana och idrottshall.



Nedtonad karta © Lantmäteriet

KARTA ÖVER BAGARTORP 2026

För närvarande rivs centrumbyggnaderna för att ge plats åt ett nytt torg och bostäder samtidigt som en omfattande renovering sker i samtliga befintliga hus.



Illustrationsplan © ÅWL arkitekter

ILLUSTRATIONSPLAN FÖR FRAMTIDA BAGARTORP CA 2030

Tio nya byggnader tillkommer i norra delen (markerat vita och beige) som kommer bidra till en minskning av grönytor i Bagartorp.



NUVARANDE BAGARTORP

Solna har cirka 86 000 inånare, varav 1188 personer bor i Bagartorp¹. Området består av omkring 600 lägenheter och bebyggelsen har i stort sett likadant ut sedan den uppfördes i början av 1960-talet av det kommunala bostadsbolaget Signalisten². I dagsläget pågår omfattande renoveringar av bostäderna och i samband med det har Signalisten behövt omvandla 50% av lägenheterna till korttidsboenden. Det innebär att människor flyttar in och ut oftare än tidigare, vilket påverkar hur väl grannar lär känna varandra och hur ett gemensamt ansvar för platsen utvecklas³.

Bagartorp har inte klassificerats som "utsatt" område som Hagalund, men är uppmärksammat genom kartläggningen av öppna drogscener (ÖDS), där Bagartorp identifieras som en av 42 platser i Stockholms län. ÖDS innebär att narkotika används och säljs öppet under en längre tid, vilket upplevs som problematiskt av både myndigheter och boende⁴.

För att få en bättre bild av situationen kontaktade jag Signalistens trygghetsamordnare. Hon beskriver Bagartorp som ett område

som kräver särskild uppmärksamhet, bland annat på grund av socioekonomiska förutsättningar och kopplingen till ÖDS. Det saknas lokal statistik över inkomster, men enligt *Segregationsbarometern*, ett nationellt verktyg som visar socioekonomiska skillnader, bor 2,3% av Solnas befolkning i områden med socioekonomiska utmaningar¹. Eftersom Bagartorp domineras av hyresrätter, som ofta har en högre koncentration av låginkomsttagare², är det troligt att en del av dessa finns här. Det bekräftas också av trygghetsamordnaren.

Trygghetsamordnaren berättar vidare att arbetet i Bagartorp handlar mycket om samverkan mellan olika aktörer, såsom polis, skola och fritidsverksamheter. Då brottslighet förändras och förflyttas fokuseras många åtgärder på den fysiska miljön: god belysning, undvika vegetation som skymmer sikt och välskötta ytor. Trots insatserna framhålls trygghetsarbetet som komplext. Det går inte att vara överallt samtidigt, vilket gör det viktigt att kontinuerligt följa utvecklingen och ha "ha örat mot rälsten", som hon själv uttrycker det.



Visionsbild nedre torgytan © ÅWL arkitekter

FRAMTIDA BAGARTORP

Bagartorp står inför stora förändringar. Genom utvecklingsprojektet *Bagartorp 2.0* planerar Solna stad tillsammans med Signalisten att bygga nya bostäder, renovera befintliga samt utveckla ett nytt centrum och torg. Totalt tillkommer omkring 370 nya lägenheter, samtidigt som 360 befintliga rustas upp². De nya bostäderna får olika upplåtelseformer och tillsammans innebär det att befolkningen i området kan komma att nästan fördubblas. Målet är att skapa ett mer levande område, med fler människor i rörelse, verksamheter i bottenvåningar och bättre kopplingar till omgivningen, till exempel Ulriksdals pendeltågsstation.

För att bättre förstå vart i processen utvecklingen befinner sig i kontaktade jag Signalistens projektledare för Bagartorp 2.0. Han beskriver hur arbetet idag fokuserar på att uppdatera tidigare dialoger genom sociala konsekvensanalyser och möten med bland annat skolor och ungdomar.

Samtidigt har planerna för utvecklingen av Bagartorp funnits länge, sedan omkring 2010. Projektledaren uppfattar att många ser positivt på att förändringen nu sker, även om byggprocessen innebär störningar i området. Han lyfter också att gestaltningen spelar en roll för hur platsen upplevs. Konst kan signalera omsorg och skapa identitet, medan vissa uttryck, som muralmålningar kan "anses bjuda in till graffiti" och därför bör hanteras med viss försiktighet. Samtidigt ger han ett exempel från Upplands Väsby, där gymnasieelever varit med och skapat en muralmålning med teman kopplade till musik. "Kanske inte superproffsig, men man blir glad ändå".



¹ Statistikdatabasen SCB & Solna stad kontaktcenter, mejl 2026-01-28

² Solna stad (2020)

³ Johnson et al. (2014)

⁴ Samverkan Stockholmsregionen (2026)

¹ Segregationsbarometern (2023)

² Forte (2017)

GRÖNSKA + MEDSKAPANDE = TRYGGHET!

HÅLLBARHETS STRATEGIER	MÅLT-INDIKATORER	RESULTAT
MILJÖ	1 Andel grönytor (mark, tak, vägg)	↑
MÄSSIG	2 Andel bostäder	↑
	3 Andel Sverigina områden	↑
	4 Andel miljövänliga aktiviteter (odling, återvinning)	↑
SOCIAL	5 Hållbarhetspoäng	↑
	6 Andel stadsdesignprojekt med invånarsamverkan	↑
	7 Andel third places	↑

I mitt tidigare kandidatarbete undersökte jag tryggheten i Bagartorp, både i nuläget och i relation till den planerade utvecklingen.

Resultatet visade att tryggheten på många sätt ser ut att förbättras i Bagartorp, men också två tydliga brister som finns kvar: minskning av grönytor och brist på *invånarsamverkan* i stadsdesignprojekt¹. Eftersom forskning visar att just dessa faktorer är viktiga för upplevelsen av trygghet och tillhörighet², ville jag fördjupa mig i dem. Då förtätningen redan är i laga kraft kommer grönytan på marken att minskas i Bagartorp. Kan man jobba med växtlighet på byggnadernas tak och väggar istället? Eller blir det *greenwashing*, när något framställs som mer hållbart eller miljövänligt än vad det faktiskt är? Dessutom visade det sig finnas begränsad kunskap om hur gröna väggar påverkar trygghet, även om det inom senaste *Crime Prevention Through Environmental Design* (CPTED)-forskningen, ett av de mest etablerade ramverken för trygghetskapande stadsdesign, lyfts fram som en möjlig trygghetskapande faktor¹.

De brister som studiens resultat visade väckte frågan om hur man kan arbeta för att kompensera för den grönyta som försvinner, samt hur invånare kan involveras i framtida stadsdesignprojekt. Är det möjligt att kombinera dessa två aspekter för att vända de otillräckliga resultaten från studien? I funderingarna riktades mina tankar mot en befintlig 180 meter lång betongmur i Bagartorp, som fungerar som stödmur för parkeringsplatser på ett högre markplan. Den framstår som en storskalig och anonym struktur i området, med ett grått och livlöst intryck. Jag började jämföra med ett närliggande bullerplank i Råstahem som piggs upp genom elevers konst och undrade om något liknande skulle kunna göras här, i kombination med grönska?

För att bättre förstå möjligheterna kontaktade jag forskaren på SLU Alnarp, Tobias, som i över 25 år arbetat med gröna tak och väggar, samt landskapsarkitekten och universitetsläraren på SLU Uppsala, Marina, som har flerårig erfarenhet av arbete med trygghetsfrågor i miljöprogramsområden. Det visade sig snabbt att frågan var mer komplex än jag först hade tänkt.

¹ Khanshan Wörner (2025)
² Saville & Mihiniac (2022)

Tobias är biolog i grunden och har arbetat med gröna tak och väggar i över 25 år. Gröna väggar ser han som en helt egen kategori. Medan *gröna tak* handlar om ekologi och täcka byggnader med vegetation, är *gröna väggar* i hög grad tekniska system och menar att *"Bidraget till stadsmiljön är ju estetiskt, framförallt"*. Samtidigt är de komplexa: de kräver kontinuerlig bevakning och har väldigt lite buffert i systemet, vilket gör dem sårbara. Han lyfter också de praktiska utmaningarna: *"Dyra att köpa in, dyra att sätta upp, dyra att sköta"*. Skötseln är särskild komplicerad eftersom arbetet ofta kräver specialutrustning som skylift och utbildad personal.

Under en period runt 2010 var gröna väggar mycket populära, inspirerade av exempelvis botanisten Patric Blanc. *"Det fanns ju en tid när... gröna väggar och tak skulle frälsa världen. Alla byggnader skulle bli inkapslade i grönska. Men sen så sansade det sig lite"*.



Han är tydligt med att gröna väggar inte kan ersätta grönska på marken. För biologisk mångfald ger de begränsad effekt i förhållande till kostnaden och samma resurser skulle kunna skapa större värden på marknivå. I en enkätundersökning som jag själv utförde om växtväggen i miljöprogramsområdet Husby i Stockholm 2025 inom utbildningen, såg jag liknande resultat vad gäller boendes upplevelse av den. Många uppskattade växtlighet på byggnader, men föredrog ändå mer grönska på marken.

Vi kommer in på funderingarna om *greenwashing*. När vi besökte växtväggen i Husby som studentgrupp, var det några som skakade på huvudet och menade att det var *greenwashing* eller att kostnaderna borde gå till annat i området istället. Tobias nyanserar det och menar att det beror på hur man pratar om lösningen: *"Samma objekt kan ju vara greenwashing eller inte, beroende på vad man säger att den ska göra"*. Att påstå att gröna väggar kan rädda klimat eller biologisk mångfald blir missvisande, men att se dem som något som bidrar estetiskt och skapar en trevligare miljö är rimligt. Han problematiserar också hur grönska ibland används för att legitimera förtätning. Gröna tak och väggar kan inte ersätta kvaliteterna på marken för människor, som att kunna mötas, vistas och använda platsen. Det finns mycket teknisk kunskap om gröna tak och väggar, men kopplingen till sociala värden, som trygghet, fortfarande är relativt outforskad.

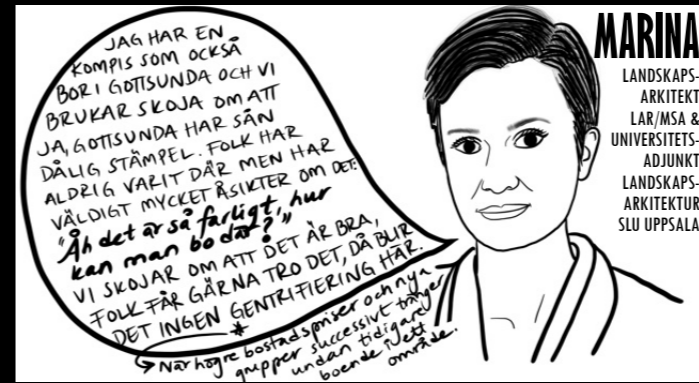
Inför framtiden tror han att gröna väggar kommer finnas kvar, men i begränsad omfattning. De kommer fortsatt vara dyra och tekniskt krävande, men också uppskattade som visuella inslag: *"Det är ju fortfarande häftiga installationer"*. Samtidigt ser han en risk att utvecklingen kan gå mot konstgjorda lösningar där de visuella blir viktigare än det levande.

Marina är uppvuxen i ett miljöprogramsområde i Karlskoga som idag inte längre finns kvar. Husen har rivits och kvar finns bara öppna grönytor och uppvuxna träd, något hon beskriver som speciellt, att hela hennes barndomsmiljö är uttraderad. Sedan 15 år bor hon i Gottsunda, ett område i Uppsala som klassas som "utsatt". Hon trivs väldigt bra och betonar att det är ett *"superaktivt"* val att bo där. Med en bakgrund där hennes föräldrar invandrade till Sverige och hon själv gjort en *"klassresa"* till akademiker, ser hon sitt boende som ett medvetet ställningstagande.

Marina har länge varit intresserad av stadsodling. Det började när hon som student upplevde att begreppet knappt existerade i Sverige. Inspirerad av *community gardens* i Nord- och Sydamerika var hon med startade *Matparken* i Gottsunda, på en tidigare oanvänd äng. Det blev ett pionjärprojekt och begreppet "matpark" används idag som etablerad typologi. Odling blev ett sätt att skapa gemenskap. Hon är dock kritisk till idéer om odling på tak som lösning på framtidens matförsörjning. Energin som krävs för sådana system får man inte tillbaka i form av mat, menar hon. Istället ser hon det som *"smarta add-ons"*, möjliga tillägg när man exempelvis kan nyttja spillvärme. Den verkliga potentialen för matförsörjning ligger i marken och friluftsodling.

Offentlig konst är också viktiga delar av hennes syn på platser. Hon tycker muralmålningar är *"läckra"* och lyfter medskapandeprojekt, som väggar med ingjutet porslin från boende eller installationer med barns egna budskap. Om gröna väggar och *greenwashing* säger hon: *"Visst försöker man slå på stora trumman och säger kolla vad miljöduktiga vi är som gör det här, då är det greenwashing-flagg på det. Men gröna väggar är väl läckert. Åh, miljöprogramsområden är så eftersatta, så ös på med några miljoner i gröna väggar, det gör ingenting. Nästan allt som sker som är en sorts förbättring är välkommet"*.

Trots att hon trivs bra i Gottsunda har ökad polis närvaro i området gjort så hon känner sig mer otrygg än trygg. *"Jag kanske är godtrogen, men jag känner dina barn är mina barn. Och alla dessa tonårskids jag ser runt omkring mig skulle kunna vara mina barn. Jag känner mig inte otrygg bland dem. Jag tänker att de skiter i mig, en medelålders tant som bor i Gottsunda och hör hemma där. Så jag känner mig väldigt trygg där"*. Medias bild av Gottsunda påverkar henne alltså inte, snarare tvärtom:



Hon ser Gottsunda som ett starkt exempel på ett miljöprogramsområde med mycket grönska och variation, till skillnad från Karlskoga som var mer som *"treväningslimpor utmanglade på ett fält"*. Gottsunda har varierad topografi med tallar och stenar slätade utav istiden: *"Allt det där finns överallt och det är så kännetecknande. Jag tycker det är fantastiskt"*.



Intervjuerna med Marina och Tobias gav mig nya perspektiv på både offentlig konst och grönska i stadsmiljöer. Kopplingarna till trygghet blev särskilt tydlig i frågan om delaktighet. Forskning visar att när invånare får vara med och påverka sin omgivning stärks känslan av tillhörighet^{1, 2}. Det handlar inte bara om vad som byggs, utan om vem som får vara med i processen.

Det blev tydligare att grönska spelar en viktig roll, men att lösningar som gröna väggar är mer komplexa än de först kan verka. Min idé om att kombinera offentlig konst och en grön vägg på stödmuren visade sig därför inte vara särskilt realistisk. Även i kontakt med Solna stads tekniska förvaltning blev det snabbt tydligt att gröna lösningar behöver vara tåliga, lättskötta och hållbara i drift. Däremot finns det enklare typer av gröna väggssystem som Tobias nämnde, som klättrväxter eller buskplanteringar. Liknande de man ser längs tyska motorvägar, där syftet främst är att mjuka upp mil efter mil av betongstruktur och tillföra gröna värden.

Idén om att arbeta med konst och växtlighet på stödmuren var dock inte förgäves. Även om den kom att ta en annan form än jag först föreställt mig, blev stödmuren ett verktyg som öppnade upp för andra designförslag, som presenteras i Del 3. Men först kommer Del 2, den kanske viktigaste delen om boendes egna berättelser. För att verkligen förstå Bagartorp behöver jag lyssna på de som bor där. Det är deras erfarenheter som formar platsen och ger den mening på riktigt.

¹ Saville & Mihiniac (2022)
² Grip & Sascha Benes (2019)

DEL 2

MELLANRUMMENS BERÄTTELSE

FRÅN BOENDE & ERFARNA RÖSTER

För att förstå en plats räcker det inte bara att titta på kartor, statistik eller planer. Det behövs också förståelse för hur platsen upplevs i vardagen — genom människors egna berättelser. Forskning inom planering visar att dessa erfarenheter och perspektiv är avgörande för att förstå hur platser faktiskt fungerar och hur de kan utvecklas på ett mer inkluderande sätt¹. Samtidigt har planering länge dominerats av professionella perspektiv, där de som bor på platsen inte alltid får komma till tals².

I den här delen av arbetet har jag därför valt att lyssna. Jag har intervjuat fem personer som bor, bott eller dagligen vistas i Bagartorp. Jag har också intervjuat fem yrkesverksamma med egna erfarenheter av liknande miljöer. De flesta har vuxit upp i

miljöprogramsområden och flera arbetar med stadsutvecklingsfrågor, men gemensamt för alla är att de dagligen möter frågor om utanförskap i sitt arbete. De erfarna rösterna har inkluderats för att bidra med ett bredare perspektiv på hur liknande platser fungerar och kan utvecklas.

Tillsammans ger deras berättelser olika perspektiv på hur platsen upplevs i vardagen: vad som fungerar, vad som saknas och vad som känns viktigt. Deras röster har blivit en aktiv del av designprocessen och utgör grunden för de trygghetsskapande designförslag för Bagartorp som presenteras i Del 3.

Men först börjar vi i en annan tid, med en berättelse om Bagartorp omkring år 1930.

¹ Ashtari et al. (2022)

² Ortiz (2023)

EN PROMENAD I GAMLA BAGARTORP

Det finns inte så mycket nedskrivna historia om Bagartorp jämfört med Solna stad i stort. Men under mitt besök på Solna bibliotek hittade jag en text skriven av Dagny Laganovskis som verkar bota i hus Fridhem. Där får man följa en promenad genom Bagartorp, så som det såg ut år 1930 och så här inleds berättelsen:

"Bagartorpsringen runt, för länge sedan ..."

Omkring år 1930

Jag tänkte föreläsa mig en liten promenad i ett svunnet Ulriksdal. Promenad är väl kanske inte rätta ordet. Jag har nog hopprep med mig och jag är så där en sju-åtta år. Så jag hoppar ut genom gula grinden vid Fridensborg, ut på vägen, mitt mål är kiosken mittemot stationen, jag har väl en femöring i fickan, den måste omsättas i en Rollo. Sen tittar jag in på stationen för att se om där finns några kamrater. Nej, ingen där, men jag studerar det stora bordet som står mitt i väntsalen. Många har ristat in sina initialer och hjärtan och pilar. J.S. står det och G.J., G för Georg som jag beundrar så..."

När jag läste Dagnys promenad mellan hemmet och matvaruaffären slogs jag av hur levande Bagartorp kändes och ville visualisera hennes berättelse. Hon ser tåget komma in, fullt av bekanta ansikten. Hon lägger märke till detaljer hos människorna, rörelser och dofter. Den stora kastanjen i blom. Åkrarna och ängarna. Hästarna som drar en vagn. Lukten av dynga. Allt det där som sällan finns med i kartor eller planer.

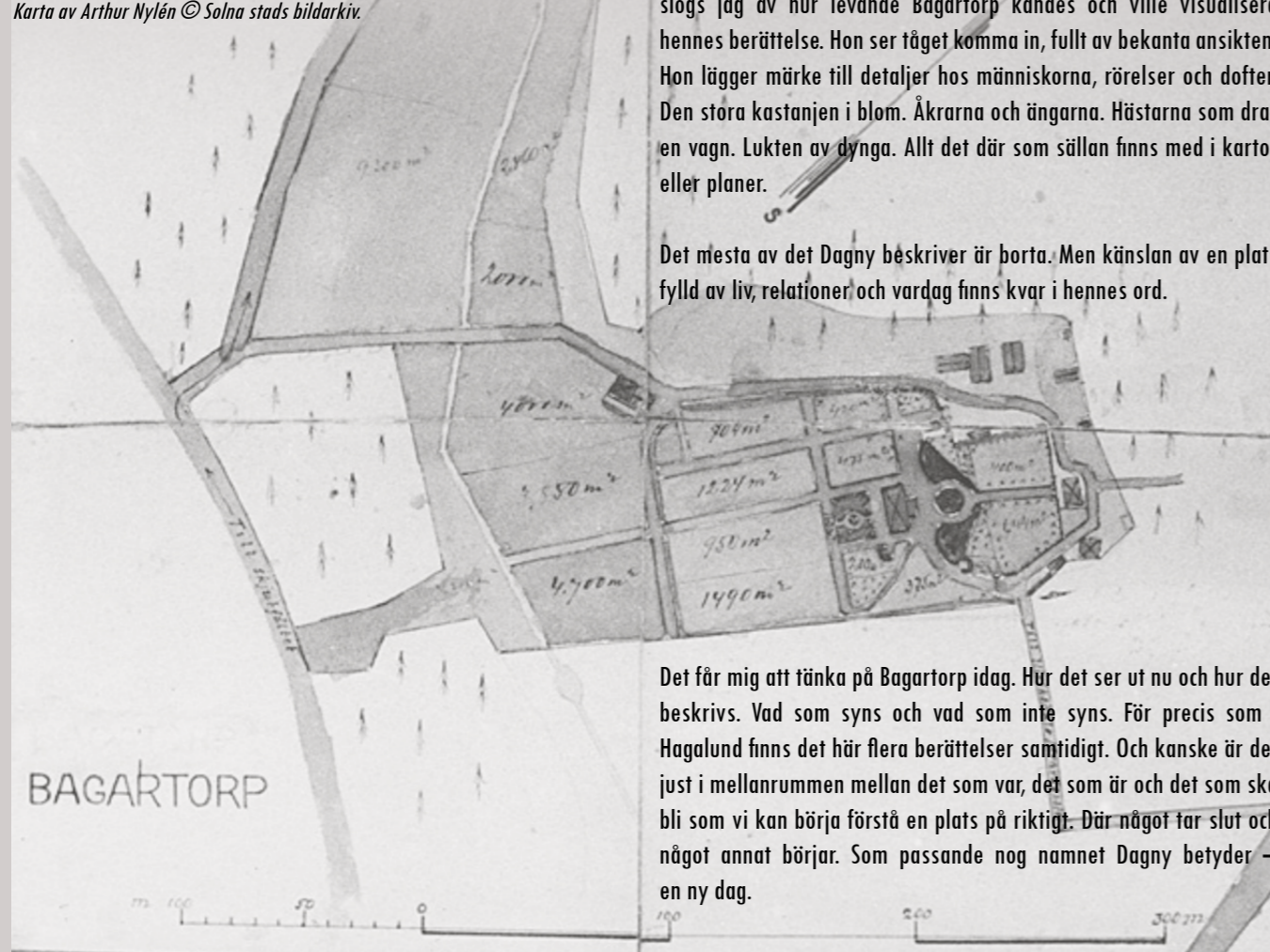
Det mesta av det Dagny beskriver är borta. Men känslan av en plats fylld av liv, relationer och vardag finns kvar i hennes ord.

Det får mig att tänka på Bagartorp idag. Hur det ser ut nu och hur det beskrivs. Vad som syns och vad som inte syns. För precis som i Hagalund finns det här flera berättelser samtidigt. Och kanske är det just i mellanrummen mellan det som var, det som är och det som ska bli som vi kan börja förstå en plats på riktigt. Där något tar slut och något annat börjar. Som passande nog namnet Dagny betyder – en ny dag.

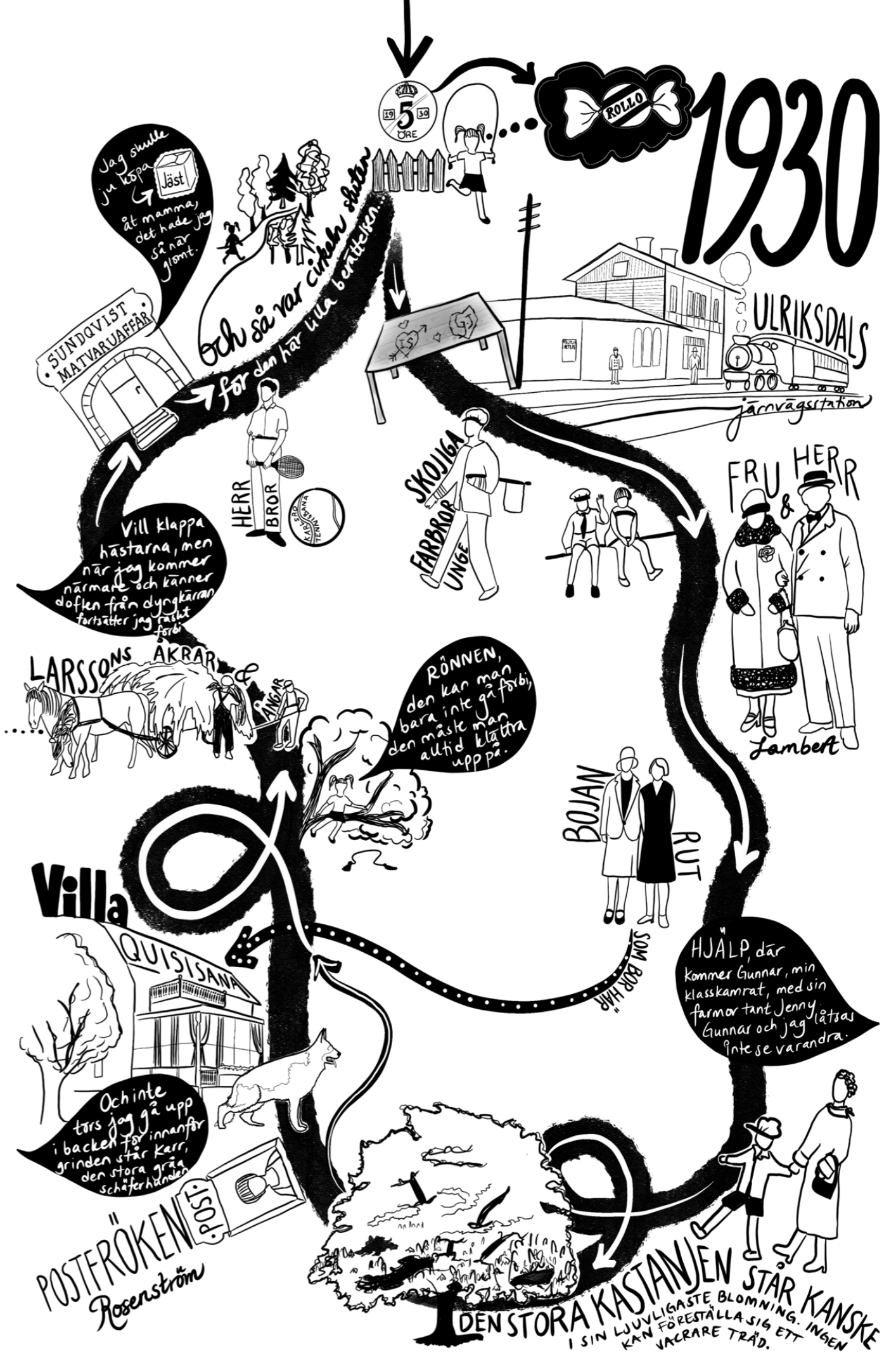


VILLA FRIDHEM I BAGARTORP
Bild tagen okänt år men huset revs 1958 © Solna stads bildarkiv.

BAGARTORPS GÅRD 1920-TALET
Karta av Arthur Nylén © Solna stads bildarkiv.



¹ Laganovskis text från Günther (1988), s.82-84





Liz har bott i Bagartorp i över 65 år och flyttade dit som 14-åring, 1961. Som tonåring var annat mer i fokus, men hon minns ändå tydligt vilken skillnad det var att få värme, varmvatten och badkar i nybyggda Bagartorp jämfört med det gamla hemmet i närliggande Ritorp. Efter några år på annan ort återvände hon 1979 och har sedan dess varit kvar. Hennes mamma bodde också kvar i området hela sitt liv.

När hon berättar om Bagartorp förr blir det tydligt hur mycket livet mellan husen betydde. Det fanns två livsmedelsbutiker där alla handlade, en "kvartersgård" där både barn och vuxna samlades på kvällarna och aktiviteter vid "torpet" som lockade hela familjer. Barn växte upp tillsammans, gick i samma skolor och rörde sig i samma miljöer, vilket gjorde att man lärde känna varandra naturligt. Hon minns gräsmattor fyllda av människor i alla åldrar, som solade, åkte skridskor och spelade fotboll. Hon minns också hur intilliggande Agnesberg en gång var som en trädgård där man kunde "picknicka" och plocka hallon.

Idag upplever hon området som mer anonymt. Människor rör sig mer utanför Bagartorp, barn går i olika skolor och de spontana mötena har blivit färre. Hon noterar att många barnfamiljer samlas vid Plaskis men att det inte är lika stor variation i åldrar som möts ute som det var förr. Samtidigt känner hon sig fortsatt trygg och låter sig inte påverkas av medias bild av området. Hennes engagemang märks i hur hon kämpar för att bevara det stora poppelträdet vid Hemköp, som för henne bär platsens historia och identitet.

Liz lyfter vikten av att det som tillförs ska kännas relevant för området. Offentlig konst ska höra hemma på platsen, inte som något som "blivit över", som den befintliga skulpturen vid Plaskis ger en känsla av. När hon sitter vid köksfönstret och ser ut mot byggnaden vid Hemköp föreställer hon sig en målning med färg och liv: "Jag är väldigt förtjust i muralmålningar och graffiti. Det finns många jätteroliga."

Flyttade till Bagartorp

1961

Nybyggt, 2 livsmedelsbutiker, fotbollsplan, skridskobana, betydligt mer öppna ytor,

KVARTERSGÅRD

Där höll alla urgar bil



Ären i förtidrar



PICKNICKA
& plocka hallon

DET ÄR JU MYCKET MINDRE FOLK SOM ÄR UTE. ÄN VAD DET VAR FÖRR. DÅ VAR DET MER FOLK SOM VAR UTE OCH SOLADE PÅ GRÄSMATTOR.



DET SKULLE
BEHÖVAS LITE
MER KÄRLEK.
OCH
BLOMMOR



JÄTTE
TRÄDET
BETYDER
VÄLDIGT
MYCKET

Det har säkert
stätt i över
100 år.
Blir orolig för
att de planerar
att ta ner det
nu i vår...

TANKEFRÖN

Det som växer fram för mig är hur viktiga vardagliga mötesplatser är och hur avgörande det är att värna om det som redan betyder något, som jätteträdet vid Hemköp. Jag fastnade även för konsten på hennes väggar. Hon uppskattar färggladheten hos Lennart Jirlow, det lekfulla i Solveig Hammarstedts troll och Albin Amelins arbetarkonst, vilket speglar en längtan efter färg, berättelser och igenkänning i vardagen.

Kanske viktigast är insikten om hur lätt det är att ha förutfattade meningar. Att hon är förtjust i graffiti överraskade mig och blev en påminnelse om att se bortom fördomar. Det visar hur viktigt det är att vara öppen, både hur vi ser människor och hur vi formar våra platser tillsammans.

ÅSA

BOR I BAGARTORP SENASTE
56 ÅREN



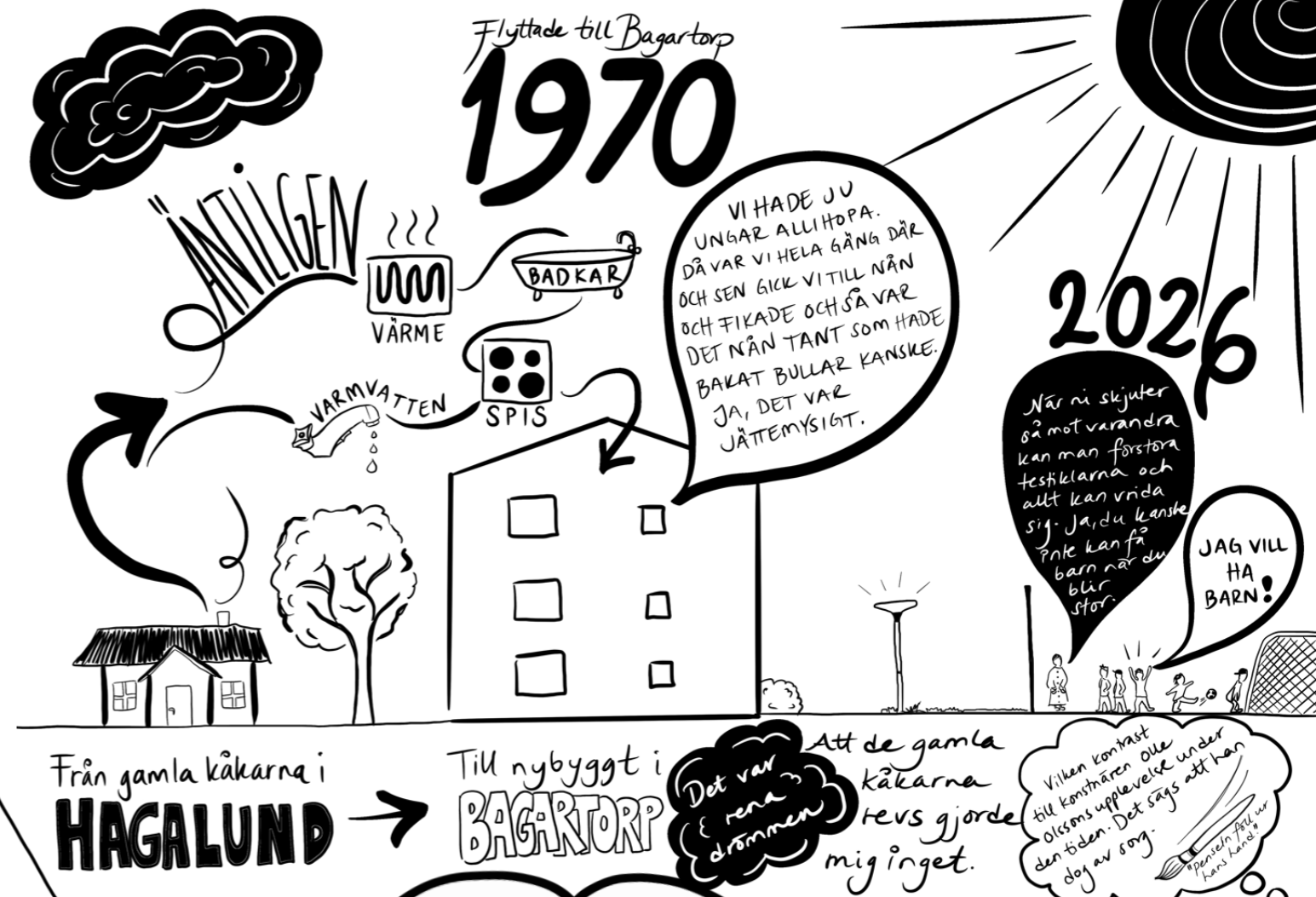
Åsa har bott i Bagartorp senaste 56 åren och minns flytten dit som en nystart. Att komma från de äldre husen i Hagalund till en lägenhet med spis, varmvatten och badrum kändes som en dröm. Det var varmt, modernt och en stor kontrast till det hon kom ifrån.

När hon ser tillbaka beskriver hon Bagartorp som en väldigt mysig och levande plats, särskilt under åren när barnen var små. Det fanns ett liv mellan husen som hon saknar idag. Föräldrar och barn samlades ute på gårdarna och i sandlådor, tog med kaffe och umgicks spontant. Hon minns också hur fritids ordnade resor, som cykelturer i Gotland, där många från området deltog tillsammans. Den gemenskapen, där "alla kände alla", upplever hon som svagare idag. Idag är området mer anonymt och färre vistas ute, även om Plaskis fortfarande är en populär plats på sommaren. Förr var livet mer utspjutt över hela området, inte koncentrerat till enstaka punkter. Samtidigt känner hon sig fortfarande trygg i Bagartorp och har kvar sociala sammanhang,

bland annat genom seniorträffar där de spelar kort tillsammans på måndagar.

Åsa uttrycker också en oro över förändringar i området. Förtätningen väcker frågor om hur allt ska få plats och vad det gör med miljön. Även praktiska aspekter som brist på parkering påverkar vardagen, till exempel när vårdpersonal blir försenade eftersom det är svårt att hitta en parkeringsplats.

Från sitt köksfönster har hon följt hur en stor fotbollsplan blivit mindre i samband med att den nya skolan byggdes. Idag ser hon barn leka där under rasterna, men upplever att det ofta blir stökigt. Vid ett tillfälle, när hon såg hur barnen utsatte varandra för riskfyllda lekar, tog hon mod till sig och gick ner och pratade med dem. Samtalet gjorde intryck och barnen slutade med beteendet, vilket visar hur viktig närvaro och vardaglig dialog kan vara.



TANKEFRÖ

Det som växer fram för mig är hur värdefullt det är när olika generationer delar samma rum. När vuxna och barn vistas ute tillsammans skapas trygghet och gemenskap på ett naturligt sätt. Åsas möte med barnen visar också att små handlingar kan göra stor skillnad, och att relationer i vardagen faktiskt spelar roll. Det får mig att tänka att vi behöver fler platser där spontana möten kan uppstå, lite som Åsa beskriver från förr när människor samlades och umgicks ute på gårdarna.



ANN-MARIE

BOTT I BAGARTORP I 50 ÅR



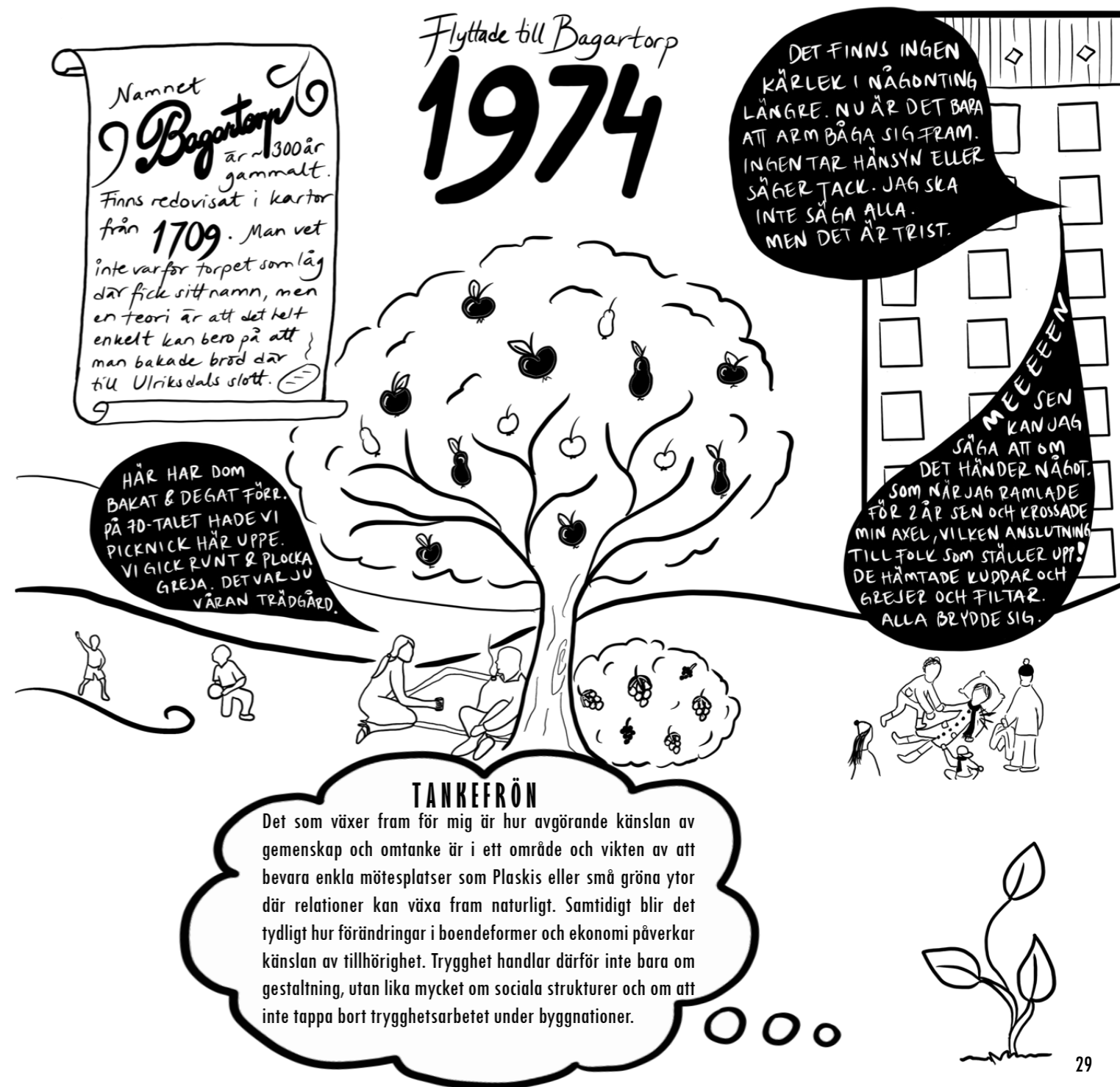
Ann-Marie har bott i Bagartorp i 50 år, från 1974 till 2024 och flyttade dit som 22-åring. Under många år arbetade hon som dagmamma i området samtidigt som hon själv hade små barn. Idag har hon flyttat till Agnesberg, precis intill Bagartorp, främst på grund av renoveringar, höjda hyror och en känsla av att området förändrats.

När hon ser tillbaka beskriver hon Bagartorp som en liten by där alla kände alla och livet pågick tillsammans. Kvällarna fylldes av spontana besök hos varandra, hos "syjuntor" och barn som lekte, ofta vid Plaskis som blev en självklar samlingsplats. Det fanns en stark gemenskap och en känsla av omtanke. "Det finns ingen kärlek i någonting längre" säger hon och syftar på hur detta har förändrats, något hon kopplar till korttidskontrakt och en mer anonym vardag. Samtidigt märker hon att omtanken fortfarande finns där när det verkligen gäller, som när hon själv ramlade en vinterdag och människor direkt ställde upp och hjälpte till.

Hon har alltid känt sig trygg i området, mycket tack vare den "anda" som fanns där tidigare, men upplever att mentaliteten förändrats och blivit mer individualistisk. Hon bär också med sig starka minnen från naturen i Agnesberg, där familjen plockade frukt och hade picknick, en slags egen trädgård som idag är borta. Den typen av miljöer saknar hon idag.

Mitt i allvaret finns också en humor i hennes sätt att se på livet. Hon och hennes väninnor brukar skämta om att det är "livsfarligt att flytta från Bagis, för då dör man", efter att en vän gått bort när hon flyttade därifrån. Samtidigt ser hon åldrandet som livets gång och tillägger med ett skrott: "Jag brukar säga att det enda som funkar på mig det är truten".

Mot slutet beskriver hon sin relation till Bagartorp som ett "avslutat kapitel efter 50 år". Det finns en sorg i det, men också en värme och tacksamhet för allt platsen har varit genom åren.



Flyttade till Bagartorp
1974

Namnet Bagartorp är ~300 år gammalt. Finns redovisat i kartor från 1709. Man vet inte varför torpet som låg där fick sitt namn, men en teori är att det helt enkelt kan bero på att man bakade bröd där till Ulriksdals slott.

DET FINNS INGEN KÄRLEK I NÅGONTING LÄNGRE. NU ÄR DET BARA ATT ARM BÅGA SIG FRAM. INGENTAR HÄNSYN ELLER SÄGER TACK. JAG SKA INTE SÄGA ALLA, MEN DET ÄR TRIST.

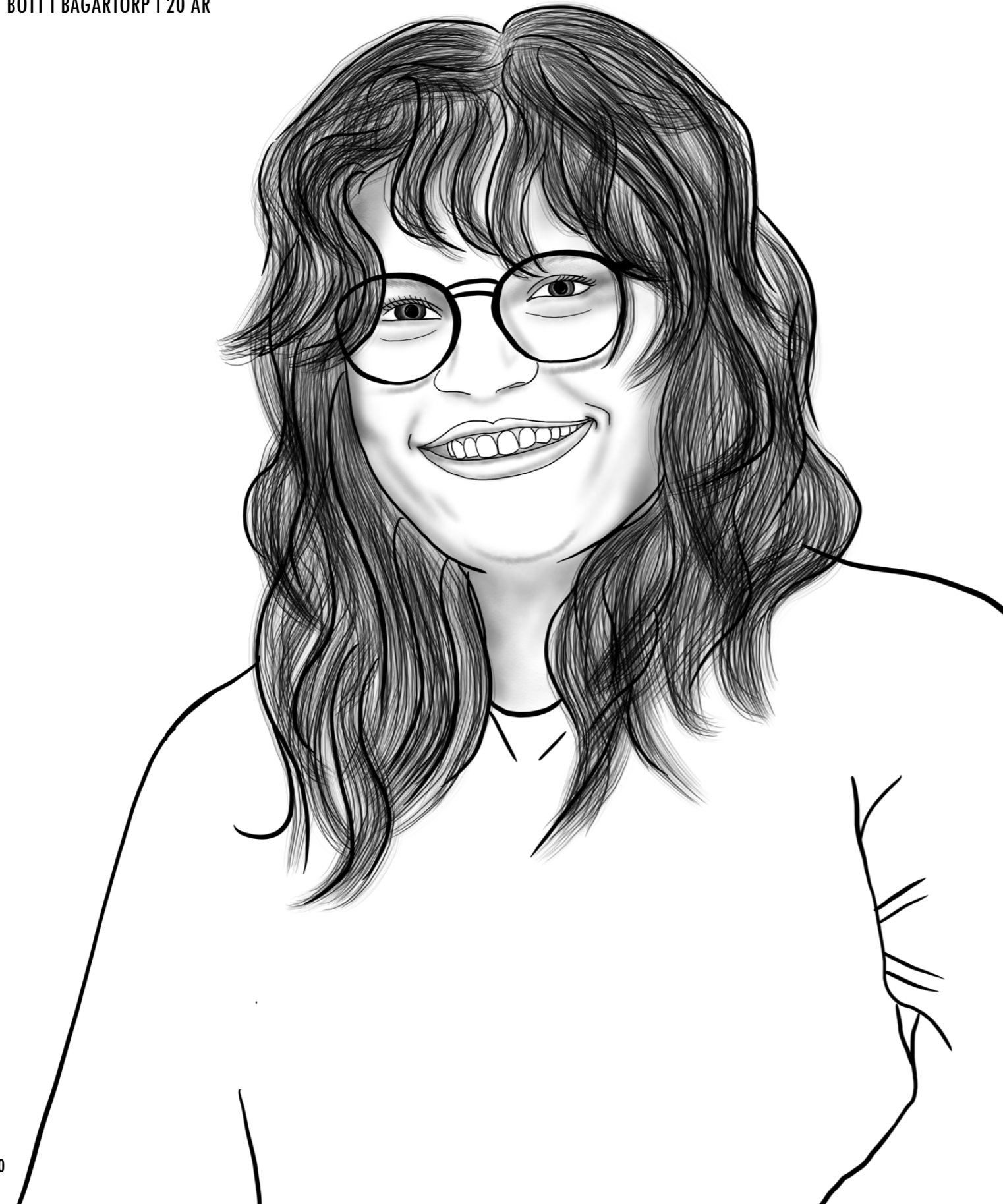
HÄR HAR DOM BAKAT & DEGAT FÖRR. PÅ 70-TALET HADE VI PICKNICK HÄR UPPE. VI GICK RUNT & PLOCKA GREJA. DET VAR JU VÅRAN TRÄDGÅRD.

MEE SEN KAN JAG SÄGA ATT OM DET HÄNDER NÅGOT. SOM NÄR JAG RAMLADE FÖR 2 ÅR SEN OCH KROSSADE MIN AXEL, VILKEN ANSLUTNING TILL FOLK SOM STÄLLER UPP! DE HÄMTADE KUDDAR OCH GREJER OCH FILTER. ALLA BRYDDE SIG.

TANKEFRÖN
Det som växer fram för mig är hur avgörande känslan av gemenskap och omtanke är i ett område och vikten av att bevara enkla mötesplatser som Plaskis eller små gröna ytor där relationer kan växa fram naturligt. Samtidigt blir det tydligt hur förändringar i boendeformer och ekonomi påverkar känslan av tillhörighet. Trygghet handlar därför inte bara om gestaltning, utan lika mycket om sociala strukturer och om att inte tappa bort trygghetsarbetet under byggnationer.

MALVA

BOTT I BAGARTORP I 20 ÅR

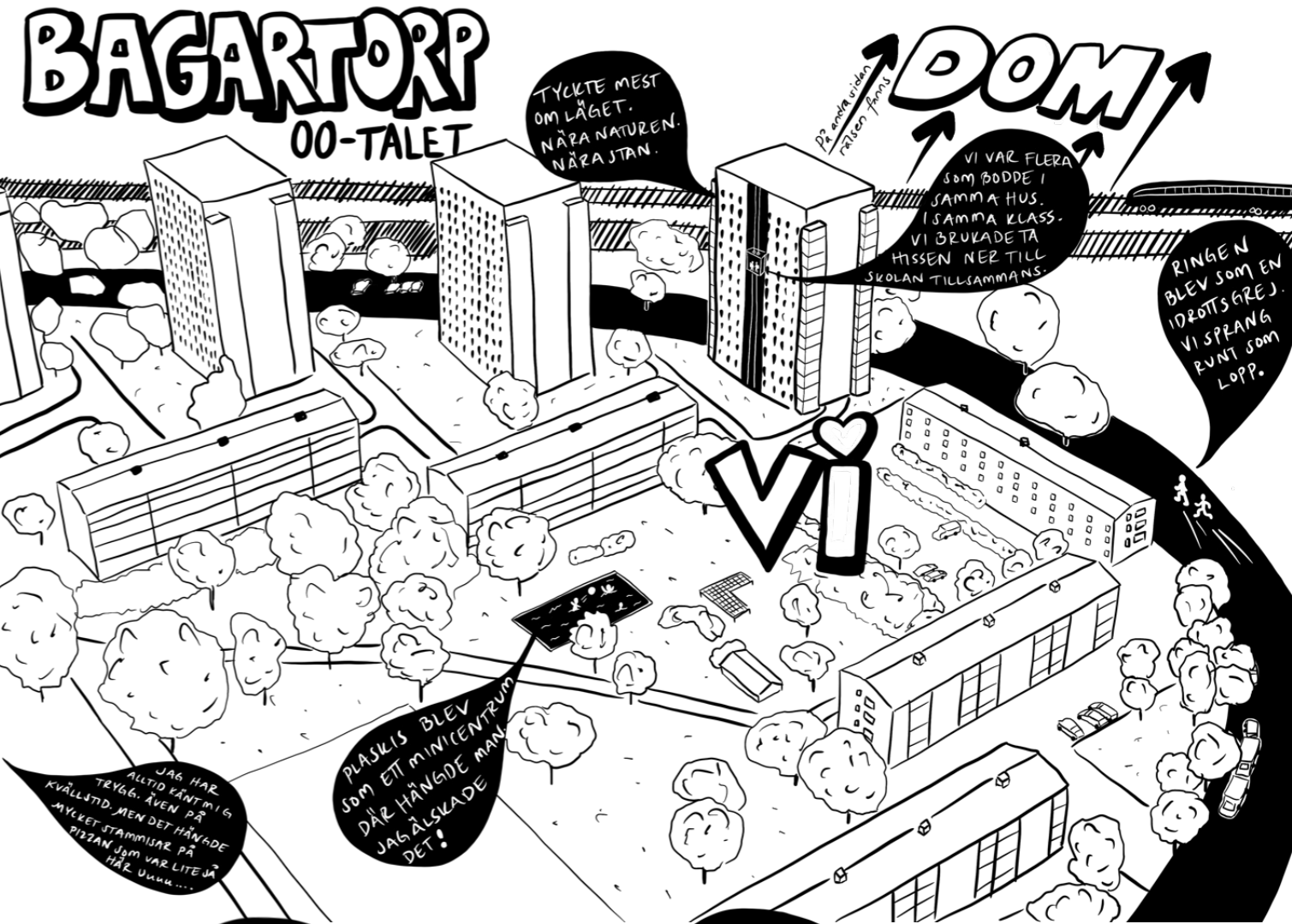


Malva är uppvuxen i Bagartorp och bodde där ungefär 20 år, från förskoleålder tills hon flyttade för studier. Hon växte upp i ett av höghusen på nionde våningen, med fin utsikt mot Råstasjön. Hennes pappa bor fortfarande kvar.

När hon berättar om sin uppväxt är det de små vardagsbilderna som dyker upp, som att ta hissen ner tillsammans med kompisar som bodde i samma hus och gå till skolan tillsammans. Eller hur de sprang runt Bagartorpsringen som i ett lopp. Plaskis beskriver hon som ett slags "mini-centrum" som var den självklara platsen där många samlades och "hängde".

Hon beskriver uppväxten som trygg, med en fin balans mellan närheten till stan och naturen omkring. Samtidigt märker hon hur området förändrats. Skolgården som en gång var grön och fylld av träd är idag mer hårdgjord, med betydligt färre träd.

Hon har nästan alltid känt sig trygg i området, även på kvällstid. För henne handlar trygghet mycket om igenkänning, att känna platsen och röra sig i miljöer man är van vid, men också enkla saker som bra belysning. Det är inte enskilda händelser som skapar otrygghet, utan snarare platser som känns slitna eller dåligt omhändertagna.



TANKEFRÖN
Det som växer fram för mig är vikten av platser som Plaskis, där människor kan samlas och umgås. Malva upplever att sådana fler ytor saknas idag, vilket säger något om hur viktiga de är för att skapa liv och gemenskap i ett område. Jag tänker också på hur skolor och barn kan fungera som en väg in för att bygga tillhörighet som sprider sig vidare till familjer och platsen i stort.

En annan insikt är hur avgörande det är att gestaltningen känns förankrad i platsen. Om något bara sätts dit utan koppling till området riskerar det att snabbt bli nedklottrat, som Malva själv påpekar. Det visar att människor behöver känna igen sig och känna att platsen är deras för att vilja ta hand om den.



NELLIE

DAGLIGEN I BAGARTORP SENASTE 2 ÅREN
DÄR HON GÅR I HÖGSTADIET

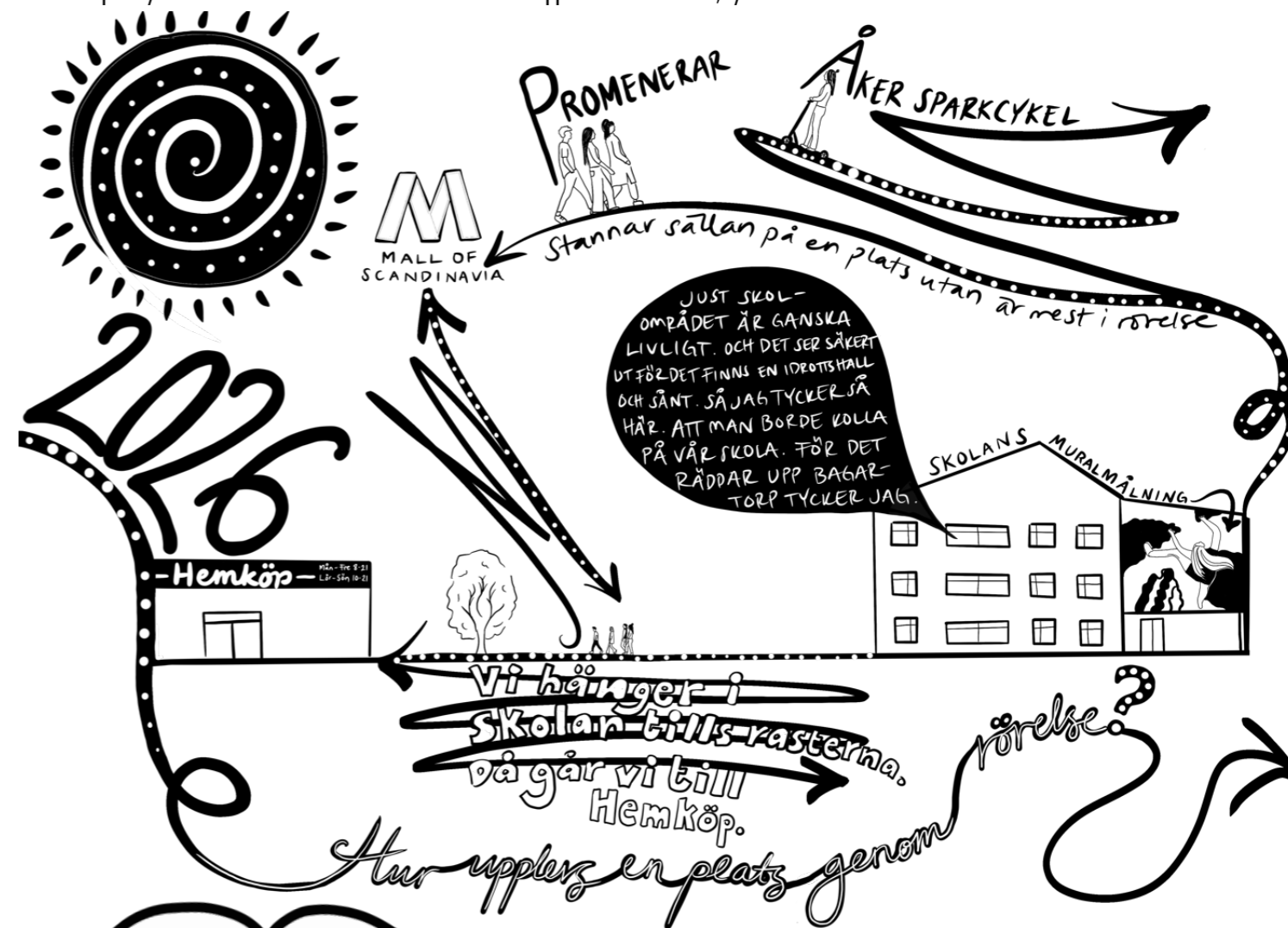


Nellie går i åttan och har inte vuxit upp i Bagartorp, men har varit där varje skoldag de senaste två åren. Hennes relation till platsen formas därför främst genom skolan och det som händer runt den. En vanlig dag i området börjar vid Bagartorps busshållplats och fortsätter in i skolan, där hon och hennes vänner tillbringar större delen av tiden. På rasterna går de ofta till Hemköp och ibland tar de pendeln en station till Mall of Scandinavia för att äta eller "hänga".

Bagartorp i sig är inget område hon aktivt söker sig till: "Bagartorp är inget ställe jag hade hängt om det inte var för min skola". Hon beskriver området som ganska dött och tomt på människor, vilket gör att hon och hennes vänner ofta rör sig vidare istället för att stanna. De stannar sällan på en plats utan är mest i rörelse, promenerar eller åker elsparkcykel. Det står i kontrast till de tonårsskillar hon upplever

ofta stannar på samma platser och gör "konstiga saker", vid höghuset eller Plaskis. Det är platser hon undviker i området eftersom de känns obehagliga. Hon upplever en tydlig skillnad mellan skolområdet och resten av Bagartorp. Skolan känns trygg, livlig och aktiv med idrottshallen som bidrar till en positiv känsla. Utanför skolområdet förändras känslan, där miljöerna upplevs som mer slitna och mindre omhändertagna.

För henne handlar trygghet framför allt om att inte vara ensam, särskilt på kvällen, utan att vara tillsammans med andra. Muralmålningarna på skolans fasader, ena på Raoul Wallenberg och den andra föreställande en kvinna som klättrar, är ett av få inslag hon lyfter som positivt. De gör platsen mer levande och bidrar till en bättre känsla, tycker hon.



TANKEFRÖN

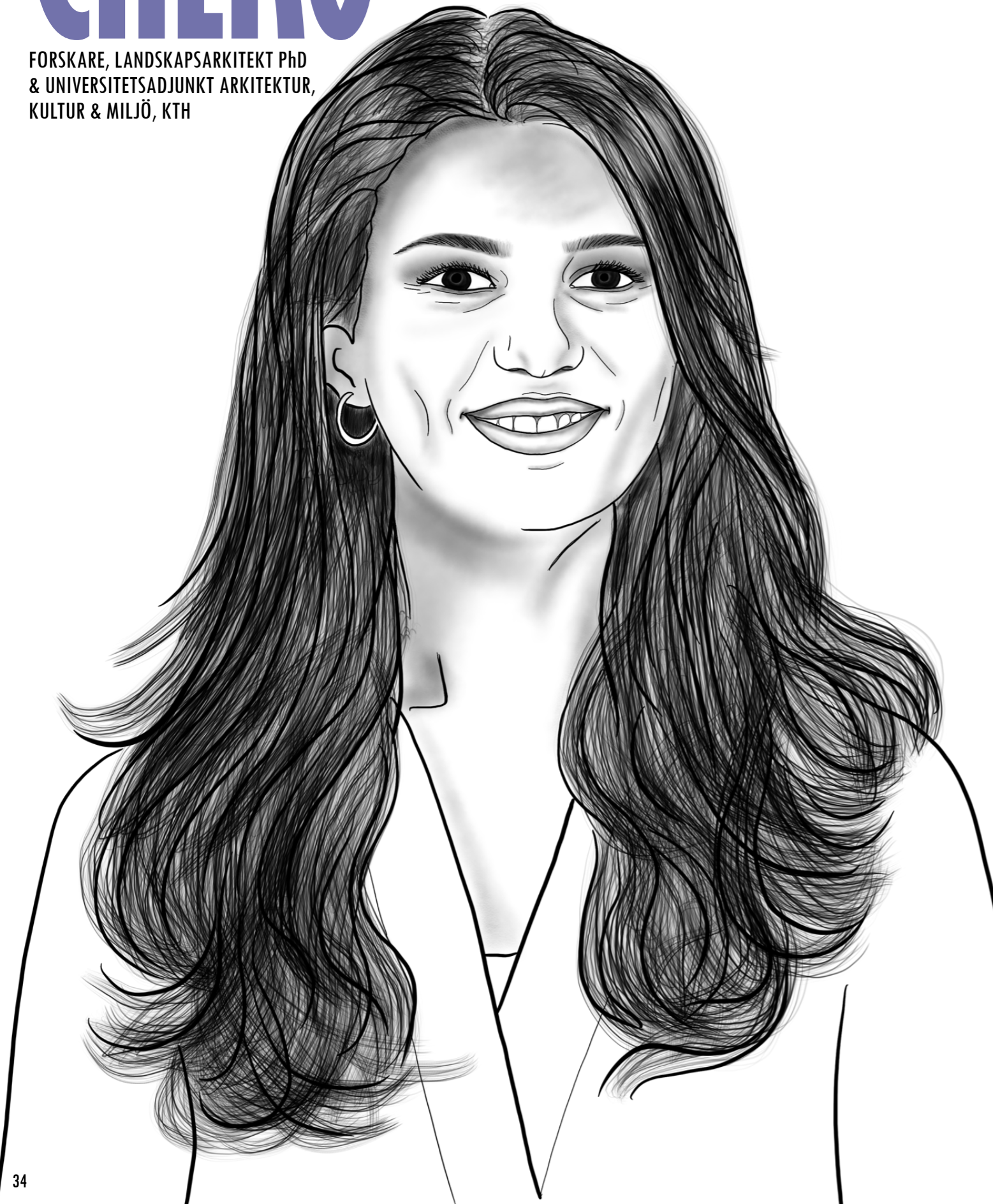
Det som växer fram för mig är hur en plats kan upplevas genom rörelse snarare än genom att stanna. För Nellie är Bagartorp något man passerar, inte en plats att vara på. Det visar hur viktigt det är att både skapa platser där människor faktiskt vill stanna, men också att utforma miljöer som känns trygga i rörelse. Samtidigt blir det tydligt hur olika sätt att använda en plats påverkar upplevelsen av trygghet. Medan vissa rör sig genom området, tar andra det i anspråk genom att stanna, vilket kan skapa obehag för andra.

Kontrasten mellan skolområdet och resten av Bagartorp sticker också ut. Skolan fungerar som en levande och trygg nod som "räddar upp" helhetsbilden, som Nellie själv uttrycker. Det visar hur en väl-fungerande plats kan göra stor skillnad, men också behovet av fler "omhändertagande" miljöer där olika människor och åldrar kan känna sig hemma.



CHERO

FORSKARE, LANDSKAPSARKITEKT PhD
& UNIVERSITETSADJUNKT ARKITEKTUR,
KULTUR & MILJÖ, KTH



Chero är landskapsarkitekt och forskare vid Kungliga Tekniska Högskolan (KTH) och forskar om hur miljöprogrammets utomhusmiljöer förändras över tid och vad det gör med människors liv. Hon har studerat platser som Norrliden i Kalmar, Holma i Malmö och Järvafältet i Stockholm, områden där förändring och renovering påverkar både miljöer och människors vardag, som Bagartorp nu står inför.

Genom att gå promenader och prata direkt med boende – unga, äldre och personer som sällan möter forskare – försöker hon lyfta röster som ofta inte blir hörda i stadsplanering. Hon menar att även bara till synes öppna fält kan betyda mycket för människor, så som Järvafältet används för det kurdiska firandet av nytt år, eritreanska- och

latinofestivaler eller andra kulturella konserter. Platser där man lekt som barn, plockat frukt eller firat traditioner kan vara viktiga delar av identiteten i ett område. Samtidigt visar hennes forskning att stora renoveringar ibland sker utan att de boende får vara med och påverka. När vegetation försvinner kan också minnen och sociala strukturer gå förlorade¹.

För Chero är den viktigaste frågan alltid: *Vad tycker människorna som bor och arbetar här är viktigt att bevara?* Att förstå platsens historia och de relationer som finns där är avgörande innan man förändrar eller bygger nytt¹.

¹Eliassi (2025)



TANKEFRÖ

Det som växer fram för mig är hur viktigt det är att se och förstå platsens osynliga strukturer. Gestaltning handlar inte bara om att tillföra nytt, utan också om att skydda det som redan skapar minnen, identitet och trygghet. Och det förstår man bara genom samtal med boende. Att lyssna på människor, värna vegetation och låta förändring ske varsamt kan bli en grund för mer hållbara och inkluderande landskap.



VIKTORIA

SOCIALANTROPOLOG & PARTNER
PÅ WHITE ARKITEKTER



Viktoria är socialantropolog och partner på arkitektbyrån White Arkitekter. Hon arbetar nära landskapsarkitekter och fungerar som en brygga mellan arkitekter, byggherrar och invånare, med fokus på att lyfta sociala värden i stadsutvecklingen. Hennes perspektiv grundar sig både i yrkeserfarenhet och att hon själv vuxit upp i ett miljöprogramsområde.

När vi pratar om trygghet blir det tydligt att hon inte ser det som något som kan lösas med en enskild åtgärd, utan något som växer fram i vardagen. Hon gör en tydlig skillnad mellan "trygghet" och "säkerhet", där åtgärder som kameror och galler ofta riskerar att skapa motsatt effekt i trygghet. Hon beskriver trygghet som "en förnimmelse av igenkänning", något som handlar om att förstå platsen, dess struktur och människorna som rör sig där. Det är därför hon själv kan känna sig trygg i miljöprogramsområden, men exempelvis otrygg i villaområden där logiken känns främmande.

Viktoria reflekterar också över hur områden ofta beskrivs utifrån. Hon minns hur hon en morgon på 90-talet öppnade tidningen och möttes av

rubriken med stora bokstäver att Malmvägen i Sollentuna, där hon tidigare bott, kallades för "Sveriges största ghetto". När bilden av ett område formas av personer utan egen erfarenhet förstärks fördomar. "Det hjälper ju inte. Det stärker ju inte", säger hon. Samtidigt ser hon att representationen i media har blivit bättre med åren, även om arbetet med inkludering fortfarande behövs.

Men trygghet sitter inte bara i det stora, utan också i det lilla. Hon berättar om Bagarmossen i Stockholm, där hon en dag upptäckte små gröna metallpinnar i marken med blad och blommor. Först var det oklart vad det föreställde, men dagen efter hängde upphittade vantar och mössor där. En enkel gest, men fylld av omtanke. Det är just sådana kärleksfulla detaljer hon menar gör skillnad, sådant som visar att någon bryr sig om platsen och människorna där.

På samma sätt lyfter hon hur delaktighet kan skapa stolthet, som när sommarjobbade ungdomar målade muraler i området som står orörda än idag.

Attraktiva lärandemiljöer kan ha större påverkan än vi tror. Som den stora pampiga dörren på en skolbyggnad som fick en elev att känna:

KÄRLEKSFULLA Detaljer
DEN HÄR KUNSKAPEN VI SAMLAR IN.
Att se den bli form
Det tycker jag är magi!

TRYGGHET
"En förnimmelse av igenkänning"

Ja, kollar som hänger i ett hörn. Hej hej på er. Det gör inte mig någonting, tråkigt. De kommer kanske skydda mig om det händer något.

TANKEFRÖ
Jobba med lukter istället för kameror

HÄR KAN JAG BLI NÅGOT?

INNOVATION & KREATIVITET
Kanske försinner i att man ska i rapporter

Långa idéer...

...som inte blir av

POLITIK **KULTUR**

Det som växer fram för mig är vikten av att arbeta uppsökande i dialog med boende. Att inte bara bjuda in till en workshop, då det ofta är vissa typer av människor som kommer, utan att möta människor i deras vardag, i skolor, på promenader eller i mötesplatser, för att fånga fler perspektiv. Jag tar också med mig hur viktigt det är att låta den kunskapen ta fysisk form. När människors erfarenheter faktiskt syns i det som byggs uppstår något starkt. Som Viktoria uttrycker det: "... att se den bli form, det tycker jag är magi".



SIMON

POET, KONSTNÄR, DRAMATIKER & MANUSFÖRFATTARE



Simon är en prisbelönt poet med inriktning på *Spoken Word Poesi*, samt verksam som konstnär, dramatiker och manusförfattare. Hans väg in i konstnärskapet började genom en nationell poesitävling och han är idag medgrundare till Sveriges största poesitävling: *Ortens bästa poet*. Sedan dess har han hållit i workshops runt om i landet och arbetar aktivt med att lyfta röster från förorter.

I ett aktuellt projekt i Husby, Stockholm, där han själv är uppvuxen, har han arbetat med klasser i årskurs 7 på Husbygårdsskolan. Genom

workshops i poesi, från grunder till färdiga texter, skapade eleverna 12 dikter. Dessa har vidareutvecklats genom grafisk formgivning som invigdes april 2026 på de utomhuspodier i Husby som länge stått tomma och oanvända. Projektet är en del av ett större initiativ, att ta tillbaka mötesplatser i Husby, där många samhällsfunktioner tidigare har försvunnit. Detta visar hur deltagandeprocesser kan översätta personliga berättelser till fysiska gestaltningar i stadsmiljön, men också att goda idéer kräver organisering och struktur för att faktiskt nå ut och bli verklighet.

TANKEFRÖN
 När Simon berättar om delaktighet i utformningen av offentliga miljöer blir det tydligt hur viktigt dialog med boende är för tryggheten. Två exempel som vi pratade om visar detta tydligt. På Termovägen i Järfälla skapades en mötesplats tillsammans med de boende, som fick vara med och påverka innehåll och utformning. Genom att låta dem namnge platsen, samverka, mentorskap och konstnärliga inslag som muralmålningar baserade på ungdomars poesi, ökade trivselen och området togs bort från polisens lista över "utsatta" områden.

I kontrast misslyckades ett projekt i Rissne, där bänkarna målades utan att involvera de ungdomar som använde platsen. Eftersom bänkarna var en av de få platser de kände tillhörighet, möttes förändringen av motstånd och förstördes kort efter invigningen. Det visar hur viktigt det är att förstå platsens sociala värde och inkludera lokala perspektiv i processen. För mig blir det tydligt att medskapande bygger både ansvar och tillhörighet. Som Simon uttrycker det: "När människor får tillhöra, då vill de också tillföra". För Bagartorp innebär det att arbeta inkluderande, platsförankrat och skapa mötesplatser där invånarnas egna berättelser får ta plats.

AIA

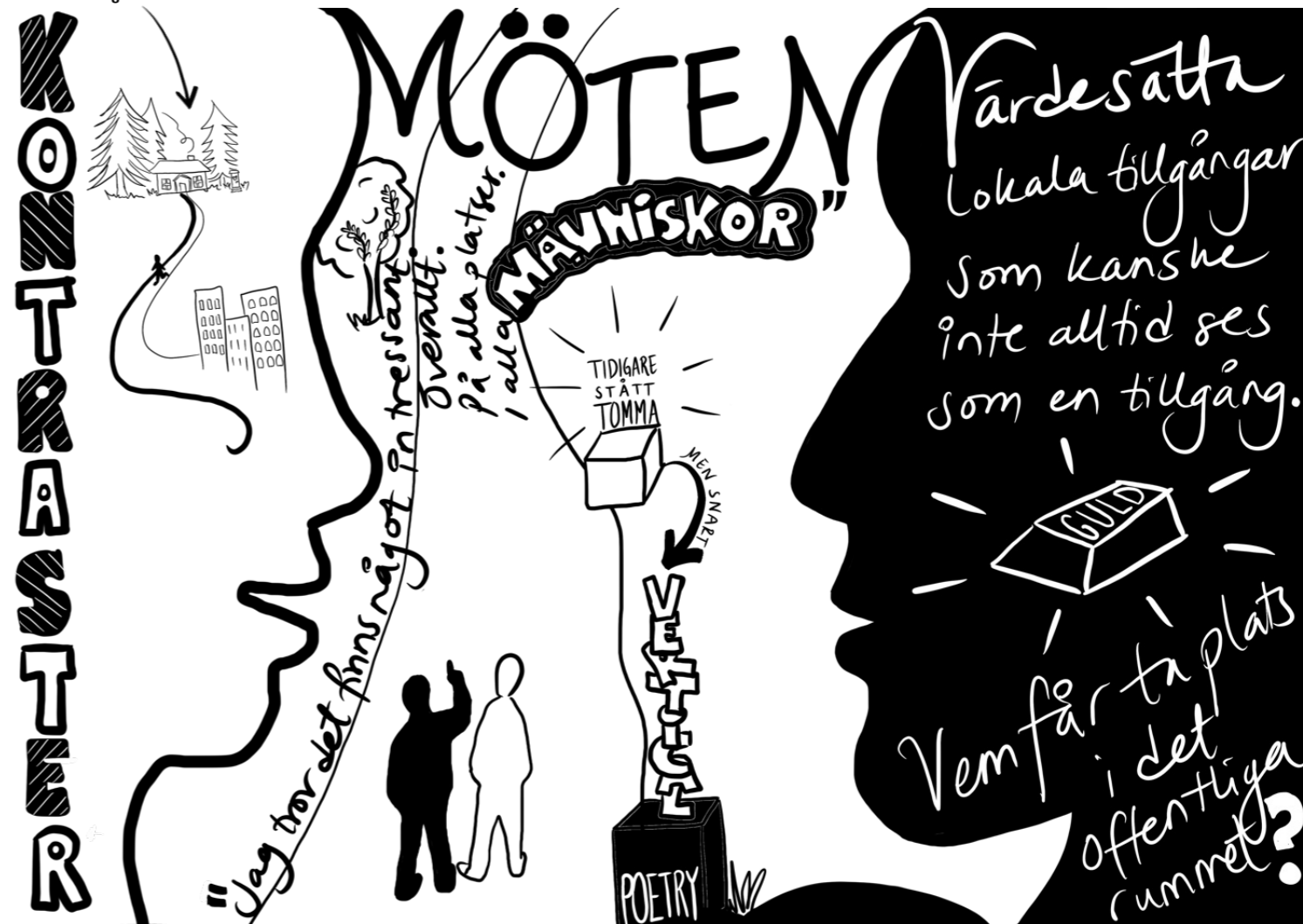
KONSTNÄR, KONSTINTENDENT
& UTSTÄLLNINGSPRODUCENT



Aia projektleder just nu Husby Konstsalong, där bland annat ett gångstråk aktiveras genom konst, baserat på dikterna från Husbygårdsskolan. Dikterna gestaltas på de utomhuspodier i området som länge stått tomma. Hon har även uppmärksammats för projektet *Näver Say Näver*, där hon arbetar med näver, det yttersta vita barklagret från björkar, och utforskar kontraster i hur traditionella naturmaterial kan användas i samtida mode. Just kontraster är centralt i hennes arbete, något som också speglar hennes uppväxt i ett torp utan rinnande vatten, samtidigt som hon gick i skola och umgicks med vänner i höghusområden.

Aia brinner för sina projekt och det märks att hon arbetar aktivt med boende och låta de vara medskapande i projekt. Hon betonar vikten av att inte komma "uppfifrån" med färdiga lösningar, utan att möta människor där de är och låta dem bli medskapare. Hon beskriver det som att "gräva guld där man står"—att se värdet i det som redan finns även om det inte alltid är så synligt.

När människor får vara delaktiga skapas också en känsla av att någon bryr sig om platsen, vilket är centralt för upplevelsen av trygghet.



TANKEFRÖN

Det som växer fram för mig är hur viktigt det är att i börja i det som redan finns på platsen: människorna och deras berättelser. Att hitta sätt att göra dem delaktiga och ge dem en tydlig roll i processen, som Aia själv uttrycker det. Det fick mig att tänka på regissören Claes Erikssons sommarprat där han reflekterar kring vad konst egentligen är. Han beskriver dels att konst är det som konstnären själv säger att det är och dels att det är något som skapas på toppen av ens förmåga och har en mening för andra. Han tar upp det omtalade examensarbetet från Konstfack 2008, där en student sprayade en tunnelbanevagn, något han menar saknar mening. Men då började jag undra vem det är som avgör vad som ger mening för andra. Det som för någon upplevs som vandalism kan för någon annan upplevas frigörande. Kanske var intentionen också att väcka just den här diskussionen om vad konst egentligen är. Även om jag själv kan känna mig kliven till hur det gjordes, kan inte jag avgöra vad som är meningsfullt för andra eller inte. Kanske är det först i mötet mellan verket och betraktaren som konsten får sin betydelse, något som inte går att bestämma på förhand.

Det kopplas tillbaka till det Aia lyfter: "Vem får ta plats i det offentliga rummet? Är det okej att bli tvångsmatad med en massa reklam som ibland har jättesnedvridna budskap om kroppen?". Hon synliggör att konst i det offentliga rummet inte bara handlar om uttryck, utan också om representation och vilka röster som får synas. Kontrasten blir tydlig i hur vi dagligen omges av reklam i våra gemensamma miljöer. Budskap som vi sällan har valt själva, men ändå förväntas ta del av. Det väcker frågan om vem som egentligen har rätt att bestämma innehållet i våra gemensamma utemiljöer.



ANDREA

KONSTNÄR, FÖRFATTARE,
DESIGNER & ILLUSTRATÖR

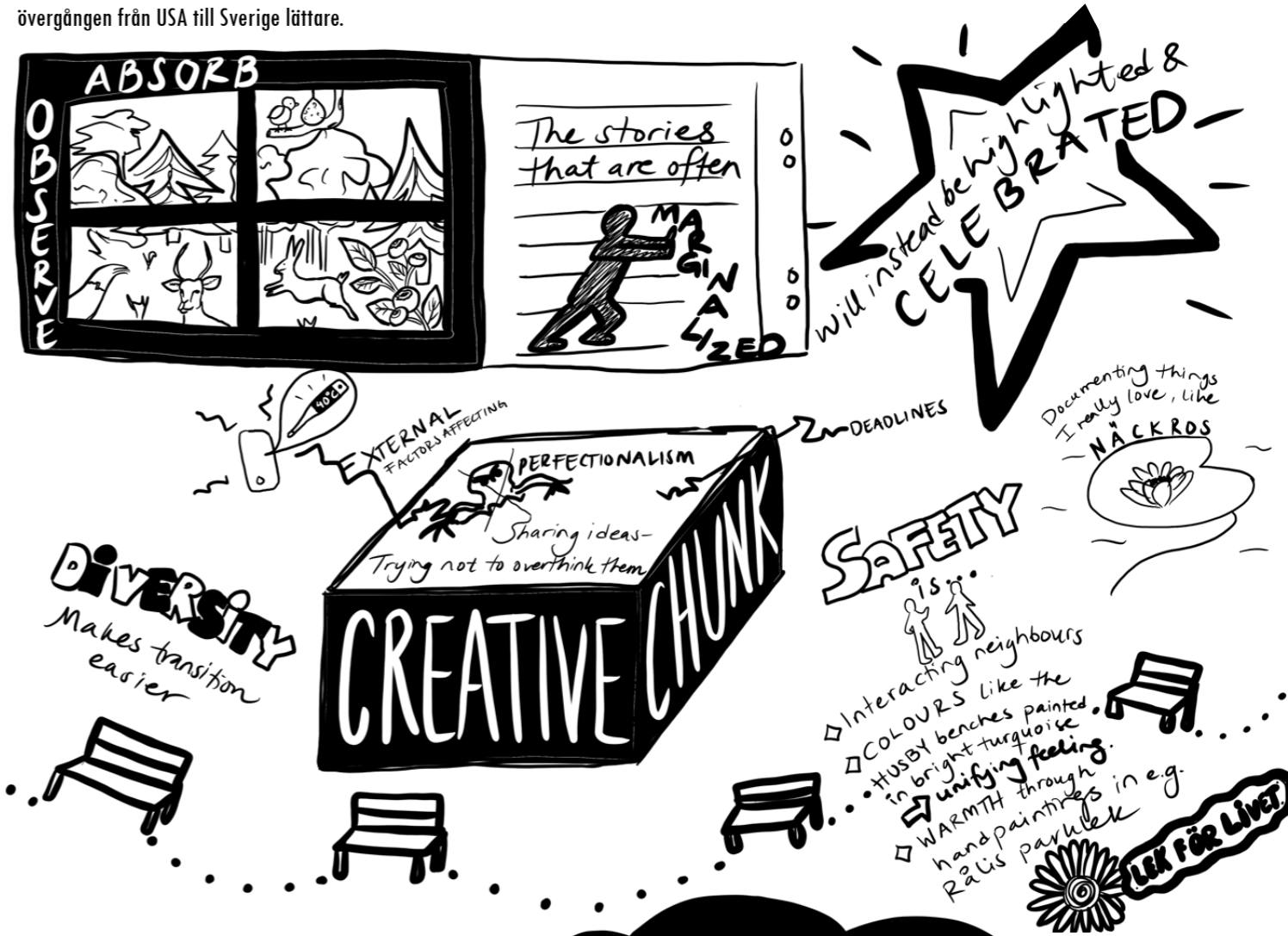


Andrea är en visuell berättare och illustratör med bakgrund inom grafisk design. I sitt arbete vill hon lyfta berättelser som ofta förbises och använda bild och text för att synliggöra och hylla dem. Hon har skapat flera uppmärksammade böcker, som "I Love My Hair" och "Becoming Me" och hennes konst har publicerats i bland annat *The New York Times* och *O, The Oprah Magazine*.

Hon växte upp i en grön förort utanför Washington, D.C., USA där naturen var en självklar del av livet: cykla till en sjö, leka bland växter och röra sig fritt utomhus. Idag bor hon i Solna där skogen bakom bostaden fungerar som en viktig kontrast till staden. Hon tycker den blir som en egen oas och ett skydd mot stadens tempo. Hon upplever också att den stora blandning av människor i området gjorde övergången från USA till Sverige lättare.

Hennes skapande sker i det hon kallar "creative chunks": intensiva och fokuserade stunder där hon ritat, skriver eller testat idéer. Inspirationen hämtar hon ofta från vardagliga möten och personliga erfarenheter. Samtidigt kämpar hon med att släppa perfektionismen och våga dela saker utan att de känns helt färdiga: "I'm slowly moving into just letting things be as they are".

I staden dras hon till färg och konst. Hon minns särskilt de turkosgröna bänkarna i Husby som gav en känsla av gemenskap och de handmålade detaljerna i Rälis parklek som skapar en varm och välkomnande atmosfär. För henne handlar trygghet om att interagera med grannar, känna igen ansikten och kunna röra sig fritt till fots.



TANKEFRÖN

Det som växer fram för mig är att trygghet inte bara formas av struktur och planering, utan av grönska, färg och mänsklig närvaro. Små oaser av natur och konst som känns personliga kan göra stor skillnad i hur en plats upplevs. Jag inspireras också av hennes sätt att se och samla intryck i vardagen, som att fotografera näckrosor på väg till jobbet. Det får mig att vilja skapa platser som känns nära och upplevbara, snarare än bara visuella.

Jag tar också med hennes syn på perfektionism som jag själv brottas med. Att våga skapa utan att övertänka, något Andrea menar att hon fortfarande behöver jobba med dagligen: "I think recognising it was important and then trying to work through it. And sharing ideas, just putting things out there without it feel like it needs to be polished or shiny. Just, you know, put it up and not be so caught up about errors or saying it the wrong way".





Djupt i jorden där mörkret bor,
växer rötter runt, där livet gror.

Våra ord är som trädets grenar.
Det gör att våra dikter.
Kan få leva.

Djupt under marken där ljuset inte når,
sträcker sig rötterna.
Längre ifrån.

Ur mörkret växer styrka,
med rötter som enas.
Och vägrar brytas.

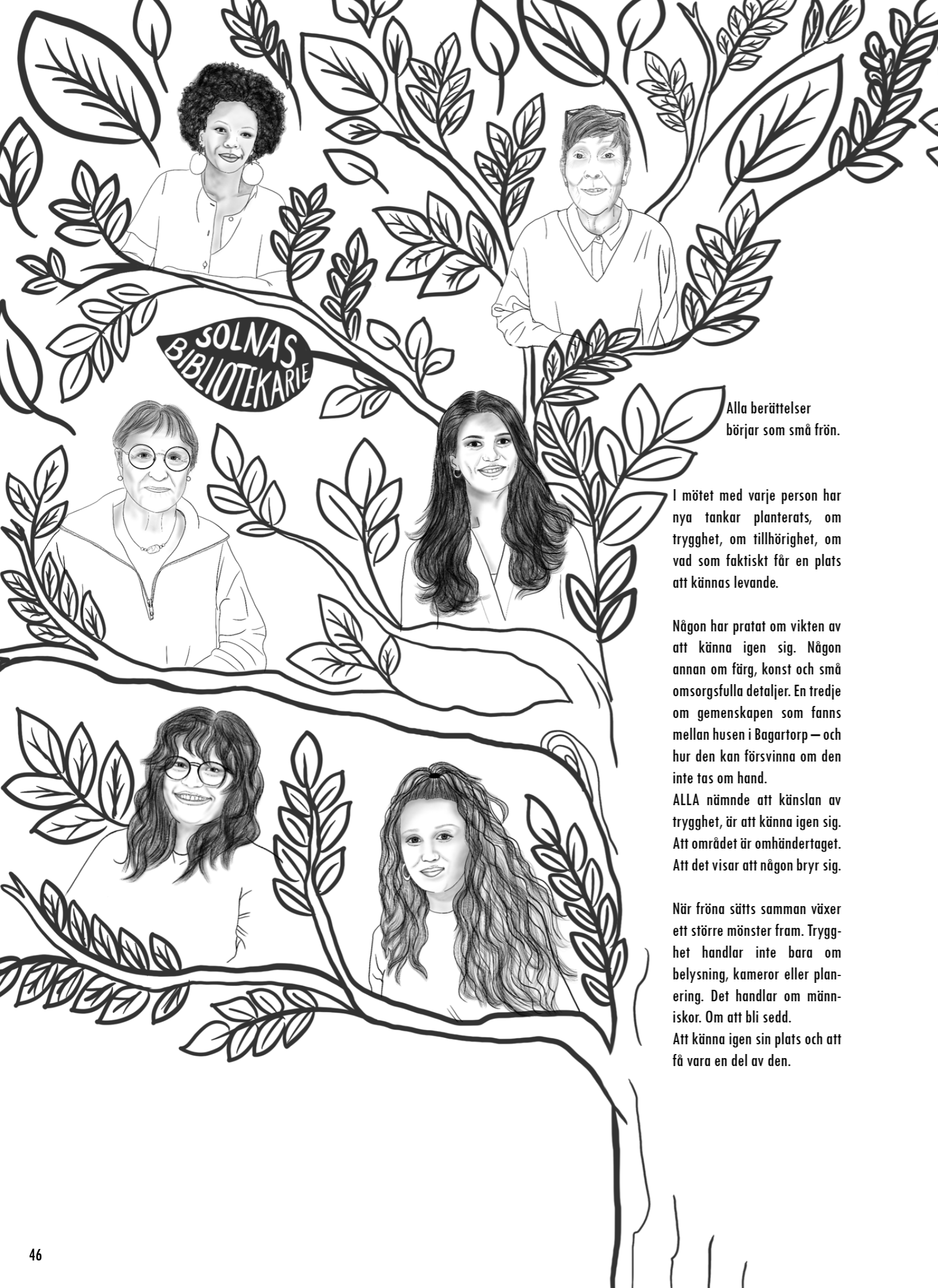
Jag var rädd.
Men rötterna viska:
"Vänta stå kvar!"

Din tid kommer, en vacker dag.
När ljuset kommer upp.
Står din stam kvar.

Din grund är dina rötter,
de håller dig stadiga.

Inte konstigt
att vi har fötterna på jorden.

Dikt "Rötter" skriven av Naima under poesiworkshop
i Husbygdsskolan, Stockholm, 2026



SOLNAS
BIBLIOTEKARIE

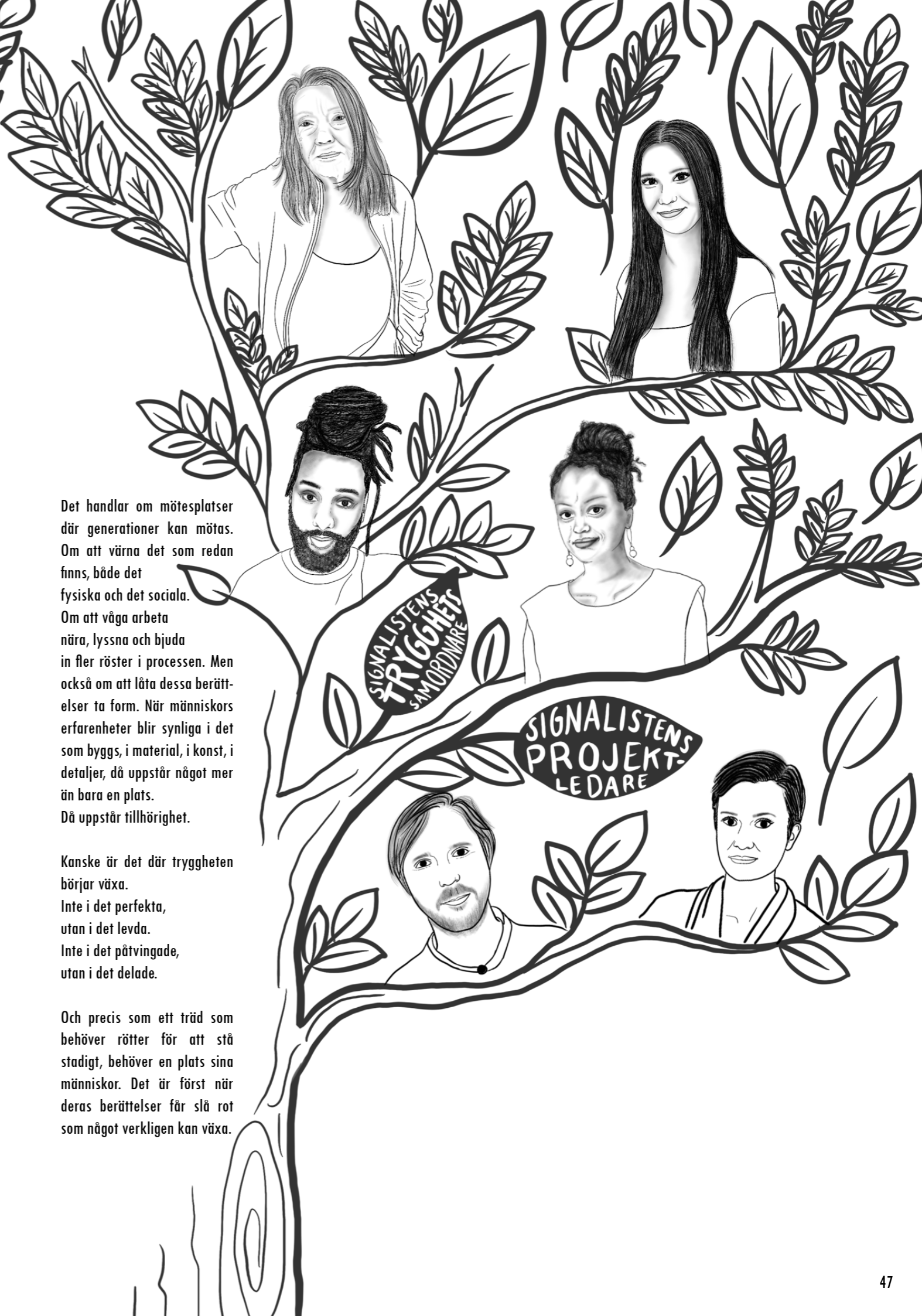
Alla berättelser
börjar som små frön.

I mötet med varje person har nya tankar planterats, om trygghet, om tillhörighet, om vad som faktiskt får en plats att kännas levande.

Någon har pratat om vikten av att känna igen sig. Någon annan om färg, konst och små omsorgsfulla detaljer. En tredje om gemenskapen som fanns mellan husen i Bagartorp – och hur den kan försvinna om den inte tas om hand.

ALLA nämnde att känslan av trygghet, är att känna igen sig. Att området är omhändertaget. Att det visar att någon bryr sig.

När fröna sätts samman växer ett större mönster fram. Trygghet handlar inte bara om belysning, kameror eller planering. Det handlar om människor. Om att bli sedd. Att känna igen sin plats och att få vara en del av den.



SIGNALISTENS
TRYGGHETS
SAMORDNARE

SIGNALISTENS
PROJEKT-
LEDARE

Det handlar om mötesplatser där generationer kan mötas. Om att värna det som redan finns, både det fysiska och det sociala. Om att våga arbeta nära, lyssna och bjuda in fler röster i processen. Men också om att låta dessa berättelser ta form. När människors erfarenheter blir synliga i det som byggs, i material, i konst, i detaljer, då uppstår något mer än bara en plats. Då uppstår tillhörighet.

Kanske är det där tryggheten börjar växa. Inte i det perfekta, utan i det levda. Inte i det påtvingade, utan i det delade.

Och precis som ett träd som behöver rötter för att stå stadigt, behöver en plats sina människor. Det är först när deras berättelser får slå rot som något verkligen kan växa.

DEL 3

TRYGGHETSSKAPANDE DESIGNFÖRSLAG

Ateljén är mellan människor.
Konstverket är mellan människor.
Det sociala konstverket
börjar skapas.
När vi pratar på ett kvalitativt sätt.
Med varandra.

Dikt "Repliker" av Tillitsverket som presenterades under workshop *Att ha tillit till det skapande i förändringsarbete* på Artipelag, Stockholm, 2026.

Under arbetets gång förde jag loggbok över de tankar och idéer som vuxit fram i processen. Nästan varje blad jag bläddrade i biblioteket förde mig vidare till en ny tanke. Nästan alla vetenskapliga artiklar jag läste om stadsplanering och trygghet väckte nya perspektiv. I perioder var det svårt att fånga allt jag ville få med utan att tappa fokus, mot målet att ta fram trygghetsskapande designförslag för Bagartorp.

De 15 personer jag har pratat med har varit avgörande i den processen. Genom deras erfarenheter, berättelser och perspektiv har designförslagen i detta avsnitt successivt vuxit fram.

Här lyfts fyra platser som är värda att bevara och utveckla, samt fyra förslag på nya platser i Bagartorp. Tillsammans utgör de designförslag för Bagartorps gemensamma vardagsrum, med ambitionen att skapa en utemiljö som känns trygg för alla.

DESIGNFÖRSLAG I BAGARTORP

PLATSER ATT BEVARA OCH UTVECKLA

01 JÄTTEPOPPELN

02 MÖTESPLATSEN

03 GEMENSKAPEN

04 PLASKIS

FÖRSLAG PÅ NYA PLATSER

05 STÖDMUREN

06 BAGARLOPPET

07 INITIALERNA

08 FRUKTTRÄDGÅRDEN



Det här trädet verkar vara över 100 år gammalt och är det största i området. Liz, som har bott längst i Bagartorp av de jag intervjuade, var den som uppmärksammade mig på det och beskriver det som en viktig del av platsen. När hon var yngre såg omgivningen annorlunda ut. Marken var plan, utan nivåskillnader och intill trädet låg den gamla stationsbyggnaden och ett enkelt järnvägsspår: "Då gick man från stationshuset över spåret upp till perrongen, som man gör på landet. Det var rena lantidyllen".

För Liz bär trädet på ett historiskt värde. Det står kvar trots att samhället runt omkring har förändrats – som en påminnelse om hur platsen en gång var, men också som något stabilt genom tiden. Samtidigt är det en del av en pågående oro. Hon har försökt få trädet bevarat i utvecklingsprojektet och varit i kontakt med både kommunen och Länsstyrelsen.

I detaljplanen anges att trädet ska fällas¹. När jag kontaktade Länsstyrelsen för att själv förstå processen bättre fick jag beskedet att samrådspunkten enligt 12 kap. 6 § miljöbalken anses vara uppfylld, eftersom detaljplanen skickats till dem för yttrande². Länsstyrelsen har granskat planen och haft möjlighet att lämna synpunkter, men inget yttrande gjordes, vilket innebär att det inte finns något som formellt stoppar att trädet fälls. När jag sökte vidare märkte jag att trädet inte ingår i länets inventering av skyddsvärda träd³ och syns inte heller i Länsstyrelsens WebbGIS-karta för 12:6-samråd⁴. Fokus ligger främst på områden som Ulriksdal, Haga och Huvudsta i Solna, vilket väcker frågan om Bagartorp verkligen hamnat i mellanrummen.

Poppeln skulle kunna klassas som ett "jätte-träd", det vill säga över en meter i diameter och blir därmed särskilt skyddsvärdt enligt Länsstyrelsen³. Sådana gamla och grova

träd är ovanliga i vardagslandskapet och har stor betydelse för biologisk mångfald. De fungerar som livsmiljöer för många insekter, fåglar och svampar – värden som är svåra att ersätta³.

I ett uppföljande samtal med Länsstyrelsen framkom det att trädet mycket riktigt kan ses som skyddsvärdt. Samtidigt betonade de att deras bedömning främst utgår från naturvärden, som artskydd och ekologiska aspekter. Trädets betydelse för människor, dess sociala och historiska värde, omfattas inte på samma sätt av miljöbalken och vägs därför inte alltid in². Här uppstår ett tydligt mellanrum mellan människor och beslut. Som landskapsarkitekturforskaren Chero lyfter är det viktigt att värna det som redan finns. "Varför ska man kunna ta ner träd utan stora konsekvenser?". Även om de sociala värdena inte är lagstadgade i det här fallet, är de viktiga för de som bor på platsen, som för Liz.

Trädet kommer med all sannolikhet att fällas. Mot den bakgrunden föreslår jag att den istället ska bevaras och ges en tydlig roll i den nya utformningen. Precis som Dagny beskrev väntsalen vid stationen på 1930-talet, kan en cirkulär bänk runt trädet bli del av en ny slags väntsal. En plats att samlas kring i Bagartorp, där trädet får fortsätta vara en del av platsens liv. Då kan ungdomarna, som högstadieläroven Nellie beskrev, inte bara röra sig in och ut ur Hemköp under rasten, utan också stanna upp vid trädet.



JÄTTEPOPPELN

Samtidigt är trädet en levande organism och kommer för eller senare att dö. Förslaget handlar därför inte enbart om att bevara den befintliga poppeln utan också om att förbereda för dess framtid. Frågan om vad som händer när ett betydelsefullt träd dör väcktes under arbetets gång. Efter samtal med kulturpedagogen Nina vid Olle Olsson Hagalund-museet växte idén fram att inspireras av berättelsen om "Radiohuseken" i Stockholm och låta stubben och sittplatsen bevaras som ett minne av det liv som funnits på platsen. Stubben kan samtidigt utgöra en viktig livsmiljö för insekter, svampar och andra organismer.

För att mötesplatsens identitet ska kunna leva vidare skulle en ny poppel också kunna planteras i närheten och successivt ta över den roll som trädet haft i landskapet. På så sätt kan platsen fortsätta bära både ekologiska värden, minnen och berättelser över tid.



Ett ekosystem.

Ett minne.

En plats som bär tiden.

¹ Solna stad (2020)

² Samtal med miljöhandläggare vid Länsstyrelsen Stockholm, 2026-04-20 och 2026-04-23

³ Länsstyrelsen (2016)

⁴ Länsstyrelsen (u.å.)

Mellan höghusen finns idag ett övergivet område. En låg sidobyggnad står tom, med krossade fönsterrutor och tydliga spår av bristande underhåll. Platsen ger ett intryck av att vara bortglömd, vilket påverkar hur den upplevs. Forskning visar att sådana miljöer får konsekvenser. Enligt teorin *Broken Windows* signalerar synliga tecken på förfall, som trasiga fönster, att ingen tar ansvar för platsen¹. Det kan i sin tur minska den sociala kontrollen och öka risken för fortsatt skadegörelse och otrygghet². Även senare forskning lyfter hur platsens *image* påverkar både beteenden och upplevelser av trygghet³. Image handlar om hur en plats uppfattas och påverkar både boende och besökare. En negativ image kan minska den sociala kontrollen och öka risken för brott, medan en positiv image kan stärka gemenskap och minska brottsfallen. Skötsel och underhåll är därför viktiga för hur platsen upplevs³.

Inom senaste CPTED-forskningen betonas vikten av att omvandla övergivna platser till en resurs istället⁴. Genom att aktivera dem med innehåll och människor kan de istället bidra till ökad närvaro, gemenskap och trygghet.

I mitt tidigare kandidatarbete⁵ framkom att andelen övergivna områden i Bagartorp förväntas minska. Enligt projektledaren planerar Signalisten att omvandla byggnaden, med invändig renovering och möjlighet till en verksamhet för unga. Det är ett viktigt steg för att åter ge platsen en funktion.



MÖTESPLATSEN

NYA TORPET



¹ Wilson & Kelling (1982)
² Uittenbogaard (2020)
³ Ekblom (2011)
⁴ Saville & Mihnjac (2022)
⁵ Khanshan Wörner (2025)



Bild © Chang

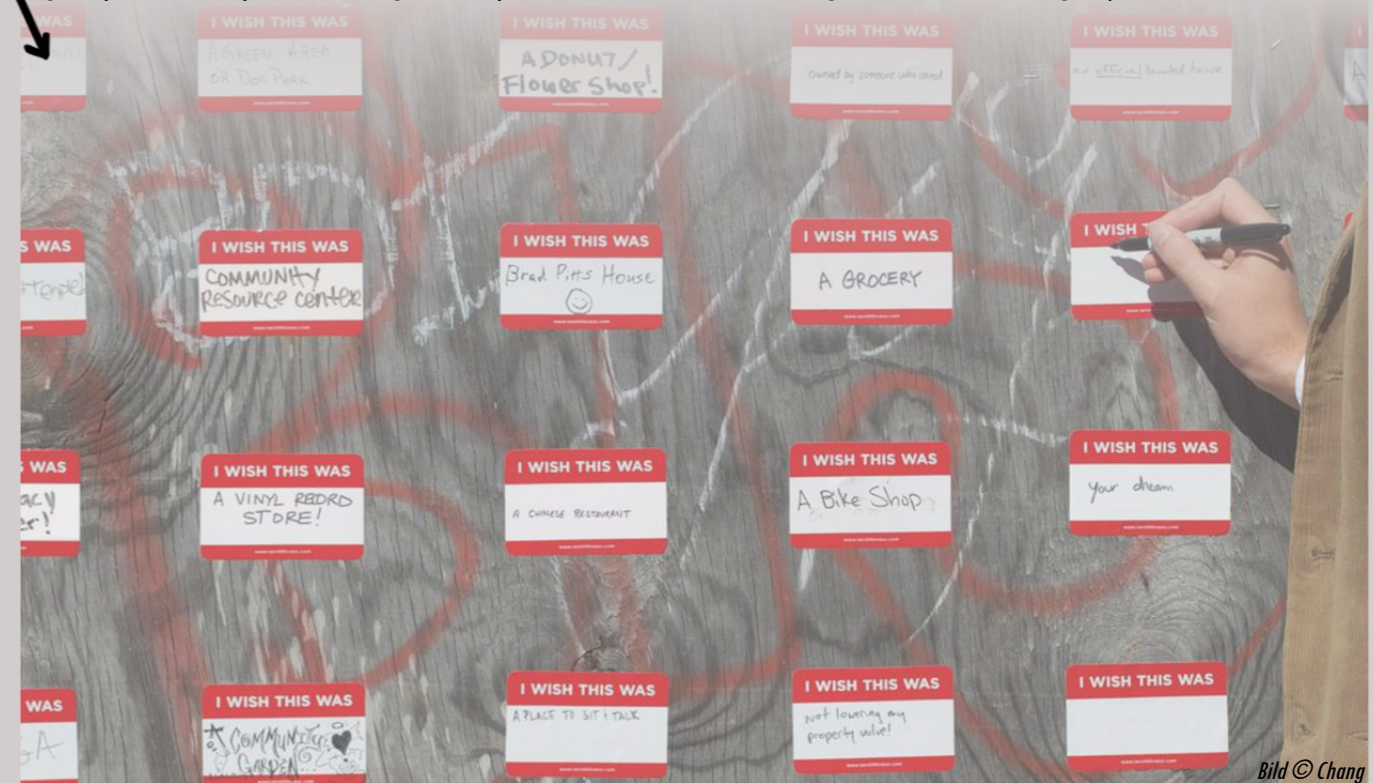
Mitt förslag är att samtidigt arbeta tillsammans med de boende i Bagartorp om hur platsen ska formas. I samtalet med konstnären Andrea uppmärksammade hon mig på en annan konstnär, Candy Chang, som arbetar med enkla metoder för att involvera människor i det offentliga rummet. I projektet *"I wish this was..."* placeras klisterlappar på tomma byggnader där förbipasserande kan fylla i vad de önskar att platsen ska bli. I ett annat projekt *"Before I die..."* skapas svarta tavlor i stadsmiljöer där människor kan skriva vad de vill göra i livet innan de dör. Resultatet blir en gemensam yta för reflektion, där personliga tankar synliggörs och delas med andra¹.

Den här typen av enkla ingrepp kan fungera som ett första steg i Bagartorp. Genom att bjuda in till deltagande kan platsens framtid

förankras lokalt. Det skapar inte bara idéer, utan också engagemang, vilket i sin tur stärker den sociala närvaron och tryggheten.

Det som idag upplevs som övergivet kan på så sätt börja förändras. En möjlig riktning är att knyta an till det som Bagartorpsborna Liz, Åsa och Ann-Marie berättade om: "torpet". Det var tidigare en plats för aktiviteter och gemenskap som de saknar idag. Som Ann-Marie uttryckte det: *"Det har ju varit som en liten by här, när vi hade torpet"*.

Nya Torpet kan bli just det: en mötesplats som växer fram ur de boendes egna behov och som återigen fyller området med liv.



¹ Chang (u.ä.)

Bild © Chang

Det finns idag en lokal odlingsyta på 90 m² med sex större odlingslådor. Enligt Signalistens projektledare finns inga planer på att ta bort dessa. Tvärtom diskuteras möjligheten att tillföra ett växthus, baserat på idéer som kommit fram under tidigare samrådsprocess för utvecklingsprojektet.

Att bevara och utveckla den här platsen är viktigt. Odlingsytor skapar inte bara grönska, utan också sociala sammanhang. Här möts boende kring något gemensamt, vilket kan stärka både tillhörighet och ansvar för platsen¹.

Detta kan kopplas till *placemaking*, ett arbetssätt inom stadsutveckling där människor involveras i att forma och använda sina egna platser och får möjlighet att knyta an till dem genom direkt interaktion med den fysiska miljön. Genom samskapande skapas miljöer som fler känner sig delaktiga i, vilket ofta bidrar till trivsel och trygghet².

Inspirerad av Marinas matpark och Tobias forskning om gröna tak väcktes frågan om hur odlingen kan utökas när markytan är begränsad. Ett alternativ är att arbeta med takytor. Samtidigt innebär odling på tak större krav än vad många befintliga byggnader klarar av, särskilt äldre lamellhus som dessa som inte är dimensionerade för den tyngd jord, vatten och människor innebär¹.

Ett lättare alternativ är sedumtak, som kan bidra till ökad grönska och vissa ekologiska värden. Däremot har de begränsad betydelse för den upplevda tryggheten, eftersom de inte används eller upplevs direkt av människor i vardagen¹.

Mot den bakgrunden föreslår jag att den befintliga odlingsytan bevaras och utvecklas på marknivå. Den finns redan där, men behöver aktiveras genom organisering, en tydlig samordning eller ansvar för att bli fullt använd. Precis som de tomma podierna i Husby behövde projektledning för att konsten skulle ta plats, kan denna plats, med rätt stöd, bli en levande mötespunkt där odling, gemenskap och närvaro får växa.

GEMENSKAP GENOM ODLING

¹ Wilkinson & Dixon (2016)

² Uittenbogaard (2020)

¹ Pettersson Skag et al. (2010)

PLASKIS

I samtal med Bagartorpsborna blev det tydligt att Plaskis är ett omtyckt område som haft betydelse genom generationer. Malva beskrev det som ett "mini-centrum" där hon gärna "hängde" under 2000-talet när hon växte upp. Ann-Marie, som brukade gå dit med sina barn på 1970-talet, kom senare ofta tillbaka med sina barnbarn under 2010-talet. Samtidigt beskriver både Liz, Åsa och Ann-Marie att platsen tidigare lockade en större blandning av åldrar, medan det idag främst används av barnfamiljer. Det är också något jag själv upplevt de gånger jag varit där med mina barn.

Men upplevelsen av platsen skiljer sig åt. Nellie, som rör sig i Bagartorp dagligen, berättade att hon undviker Plaskis, särskilt på kvällstid, beroende på vilka som "hängar" där. Eftersom Bagartorp är med på Stockholms läns lista över ÖDS-områden pågår redan en samverkan mellan olika aktörer med förebyggande insatser för att stärka tryggheten. Det märktes när jag besökte Plaskis med mina barn förra året och råkade vara där samtidigt som invigningen av Solna Fritidsbiblioteks sommarturné, där sport- och fritidsutrustning kan lånas istället för böcker. Det visar på kommunens arbete med att skapa mer liv och närvaro, särskilt för unga. Samtidigt pekar de olika upplevelserna av platsen på att sådana insatser behöver vara kontinuerliga och kompletteras över tid.

Plaskis har stora kvaliteter och är en plats som behöver tas tillvara. Den har haft ett värde länge och fortsätter att vara viktig i området. Lekplatsen intill plaskdammen rustas upp just nu och grönytorna

omkring ger goda förutsättningar för vistelse. Grundstrukturen fungerar väl och behöver inte förändras.

Mitt förslag är därför att arbeta vidare med mindre, rumsliga tillägg. Träd med rosablommande karaktär, förslagsvis av släktet *Prunus*, saknas i området och kan stärka platsens visuella kvaliteter, särskilt under våren när plaskdammen inte används. Enligt karta från Sveriges Geologiska undersökning består marken av lera/fyllning¹. *Prunus sargentii* föreslås eftersom arten är mångsidigt användbar och lämpar sig som gatuträd², vilket indikerar att arten är tålig och klarar dessa markförhållanden.

Träden kan samtidigt skapa skugga längs den sida av plaskdammen som idag blir mycket varm under sommaren. Den sidan ligger nära ett av lamellhusen, där boende ofta har persienner neddragna. Arkitekturen ger egentligen *god överblick* över platsen från husen, vilket ofta lyfts fram i forskning som en viktig aspekt för trygghet³. I praktiken begränsas dock den visuella kontakten av de neddragna persiennerna. Genom att plantera träd här kan ett mjukt insynsskydd skapas för de boende, samtidigt som platsen blir mer inbjudande att vistas på. Det kan göra att fler använder hela ytan, istället för att samla sig på ena sidan. Små tillägg som dessa kan bidra till att stärka både komfort, användning och upplevelsen av platsen över tid.

¹ SGU Kartvisaren Jordarter 1:25 000-1:100 000 (2026)

² Billbäcks Plantskola (2026), s. 81

³ Uittenbogaard (2020)

EN PLATS I RÖRELSE GENOM GENERATIONER



Flygfoto © Lantmäteriet



STÖDMUREN

Längs Bagartorpsringens östra sida löper en cirka 180 meter lång betongmur. Den fungerar som stödmur för parkeringsplatser på en högre nivå. Som högst är den omkring 3,2 meter i mitten och trappar ner till cirka 1 meter i kanterna.

Idag framstår muren som en grå, storskalig och sluten struktur utan tydlig koppling till Bagartorp, trots att den utgör 18% av Bagartorpsringens totala sträckning. En del av den norra sträckan är just nu under rivning för den nya bebyggelsen, men större delen av muren kommer finnas kvar även efter att utvecklingsprojektet är färdigt.

I mitt kandidatarbete identifierade jag muren som en möjlig plats för stadsdesignprojekt med invånarsamverkan, något som idag saknas i området. Mitt första förslag var att kombinera konst med växtvägg. Efter vidare undersökning och samtal med forskaren Tobias, blev det tydligt att sådana lösningar ofta är kostsamma i drift och underhåll, särskilt onödigt då på en plats där få rör sig. Växtväggar är dessutom främst estetiskt och gör större nytta där människor vistas och ser den dagligen. Stråket längs muren används inte så mycket som jag först trodde. Många går istället genom de mer centrala delarna av området. Just nu passerar fler här, men det beror på att centrala stråk är avstängda under byggtiden.

En växtvägg skulle därför göra större nytta på en mer central plats, som växtväggen i Husby som är placerad vid torget. När Liz kollade ut genom sitt köksfönster önskade hon konst på en husfasad vid torget som hon blickar ut mot. Den väggen kan potentiellt vara bättre lämpad för vertikal växtlighet än stödmuren.

Stödmuren är alltså främst synlig från pendeltåget och från busshållplatsen. Den blir som en första bild av Bagartorp, något man ser i förbifarten, eller inte alls lägger märke till. Det är i alla fall ingen plats man stannar vid, utan en plats man passerar. Så är det ens värt att göra något här? Jag menar att det är det, av två skäl: För det första finns potential att göra stråket mer inbjudande. Om miljön förändras kan fler välja att gå här aktivt. Jag tänker på mig själv och vägen ner mot Rästasjön, där passagen under den trafikerade Enköpingsvägen till Rästahem tidigare kantades av bullerplank som kändes otrygg. När elevers målningar sattes upp förändrades upplevelsen. Det blev en väg man faktiskt ville ta.

För det andra finns en möjlighet att involvera invånare i ett stadsdesignprojekt på riktigt. I samtal med Liz, Åsa, Ann-Marie och Malva blev det tydligt hur mycket minnen och berättelser som finns kopplade till platsen. Här finns en chans att lyfta Bagartorps historia och identitet, inte bara något som varit, utan som något som fortfarande lever. Som konstnärerna Simon och Aia påpekade blir det sällan bra om inte invånare får vara med och påverka. Socialantropologen Viktoria gav också exempel på en temporär konsvägg som stod kvar länge just för att den skapats av de boende själva.

Med det som utgångspunkt är mitt förslag att arbeta närmare tillsammans med boende i Bagartorp med temat *tid* – att låta muren bli en visuell tidslinje. Genom konst kan olika lager av Bagartorp gestaltas: dåtid, nutid och framtid. En berättelse längs en sträcka. Något som stolt visar upp Bagartorp: den lilla stadsdelen i Solna med historia som kanske uppfattas som liten i det stora hela, men som är stor för människorna som bor där. På så sätt kan de som passerar med pendeln känna igen platsen, inte bara som ett mellanrum mellan stationer, utan som något med identitet.

För att mjuka upp den långa betongytan kan växtlighet ändå integreras mellan delar av målningen. Tåliga klätterväxter som *vildvin* eller *klätterhortensia* kan användas, tillsammans med buskar som *spirea* eller *måbär* vid murens fot¹. Det ger ett mer levande uttryck utan de höga drivkraven som gröna väggar med växtfickor innebär.



På följande sida presenteras en första skiss, baserad på min egen research om Bagartorps historia och de berättelser som framkom i intervjuerna. Samtidigt är det först tillsammans med fler boende, genom workshops och uppsökande dialog, som muren fullt ut kan utformas. På så sätt kan stödmuren gå från att vara en anonym bakgrund till att bli en del av områdets identitet. Från ett mellanrum man passerar, till ett mellanrum som berättar. En plats att känna igen, vara stolt över och som, tillsammans med andra föreslagna åtgärder, kan bidra till ökad trygghet i Bagartorp.

¹ Billbäckss Plantskola (2026)

EN TIDSLINJE

FÖRKLARING AV ÅRTAL I DESIGNFÖRSLAGET FÖR STÖDMUREN

1600-TALET Fornlämning, en milstolpe i grästen ca 1,2 m hög, finns söder om Bagartorpsringen¹.

1709 Namnet Bagartorp finns dokumenterat på kartor. Ursprung oklart, men teorier kopplas till ett torp där bröd bakades^{2,3}.

1866 Järfva järnvägsstation öppnar i samband med stambanan till Uppsala¹.

1919 Ulriksdals kapplöpningsbana invigs och blir en viktig del av Solnas idrottsliv. Var under flera decennier Sveriges främsta arena för galoppsport fram till 1960⁴.

1921 Järnvägsstationen byter namn till Ulriksdal, för att bättre kopplas till närliggande område och populära galoppbanan¹.

1930 Bagartorp består av "kåkar" och gårdar. Villa Fridhem lyfts fram och det stora kastanjeträdet som Dagny minns särskilt från sina vandringar i området på 1930-talet.

1937 När jag frågade vad man tänker på när man tänker på Solna svarade nästan alla jag intervjuade direkt: AIK. Bagartorp, liksom Solna, präglas av fotbollen och sin närhet till Råsunda stadion, Sveriges tidigare nationalarena som revs 2013. Den första matchen spelades där den 18 april 1937 mellan AIK och Malmö FF, där AIK vann med 4-0⁵.

1960-1970 Dagens Bagartorp byggs med punkthus, lamellhus, Bagartorpsringen, skola och plaskdamm⁶. Dagens Agnesberg fungerar som en grön utflyktsplats med fruktträd och picknick, beskrivet som en gemensam trädgård. Det stora poppelträdet som Liz är förtjust i står kvar genom åren.

1980-TALET Ny bebyggelse i Agnesberg med karakteristiska pastellfärger och bågformiga "Romeo och Julia-balkonger"⁶. Den tidigare fruktträdgården finns inte kvar på grund av bygget. Mönstret inspirerat från nuvarande målning i områdets portal, signerat Jan P Zetterström 1988.

1999 En av Sveriges största fotbollstjärnor, Alexander Isak, föds och växer upp i Bagartorp. I en ungdomsbiografi beskrivs området som fullt med springande barn på fotbollsplanen. Minnena handlar om "matcherna, träningarna, kampen, skratten" och boken avslutas med orden "Den lille killen från Bagartorp är i dag en av världens bästa anfallare"⁷.

2012 Knappt en kilometer från Bagartorp invigs den nya nationalarenan, som idag heter Strawberry Arena. Invigningsmatchen mellan Sverige och England slutar 4-2, en av de mest minnesvärda kvällarna i svensk idrotts historia, inte minst för Zlatan Ibrahimovics cykelpark från långt håll.

2016 Alexander Isak slår igenom som 16-åring och debuterar i Allsvenskan⁷.

2025 Solnas fritidsbibliotek invigs - en ny social satsning i området. Ord från Husbygårdseleverna Hawraa och Savyatas dikt "Framtid"⁷.

¹ Riksantikvarieämbetet (2018)

² Wahlström (1988)

³ Günther (1988)

⁴ Malmö (1989), s. 28.

⁵ Bengtsson (2013)

⁶ Linder et al. (1994)

⁷ Dämstedt (2025)

MIL STOLPE 1600 1709 BAGARE - TORPET 1866 1919

ULRIKSDALS KAPPLÖPNINGSBANA

JÄRFVA 1921 ULRIKSDALS JÄRNVÄGSSTATION

KÅKAR 1930 1937 Söndag 18 april 1.30 e.m. A.I.K.-Malmö F.F. Fotbollstadion

1960 1970

BÄGÅKT GRÖN PÄRMINGEN PLASKIS

ALEXANDER ISAK NATIONALARENAN Drömmar om en framtid... 1980 1999 2012 2016 2025

AGNESBERG

Genombrott? 2016

SVERIGE ENGLAND 4-2

Solna Fritidsbibliotek

... där alla räknas.

Det finns stråk man väljer, och så finns det stråk man väljer bort. Sträckan längs stödmuren verkar ofta tillhöra den senare kategorin, något som framkom i samtal med boende. Många rör sig genom Bagartorp via andra vägar. Med designförslaget är ambitionen att förändra detta: att göra stråket till ett aktivt val, en väg man faktiskt vill ta. En plats att röra sig längs, men också att stanna upp vid, för att reflektera och ta in delar av Bagartorp och Solnas historia. Men för att verkligen aktivera platsen behövs något mer än det stilla. Därför föreslår jag ett återkommande evenemang: *Bagarloppet*.

Idén växte fram ur Malvas berättelse om hur de under 2000-talet brukade springa runt Bagartorpsringen, som i ett spontant lopp. Den knyter också an till Nellies beskrivning av hur hon och hennes vänner sällan stannar på en plats, utan ständigt är i rörelse. Här blir rörelsen i sig ett sätt att uppleva platsen, särskilt eftersom stödmuren är så pass lång. Upplevelsen sker inte bara i stillhet, utan i tempo, i förflyttning. Närheten till den tidigare kapplöpningsbanan, som präglade området mellan 1919 och 1960, förstärker denna koppling ytterligare.

Bagartorpsringens ovala form är i sig karaktäristisk, formad av 1960-talets stadsplaneringsideal med trafikseparering och en bilfri

innerzon¹. Sträckan runt är ungefär en kilometer, vilket gör den till en naturlig bana för ett litet lopp. Under evenemanget kan ringen tillfälligt stängas av för biltrafik och i stället fyllas av människor, rörelse och liv.

Namnet *Bagarloppet* knyter an till platsens historia, bland annat teorin om Bagartorp som ett torp där bröd bakades. Loppet kan kombineras med brödbak eller att deltagare klär ut sig till olika tidsepoker som speglas i stödmurens tidslinje. Markunderlaget runt Bagartorpsringen kan markeras med meteravstånd.

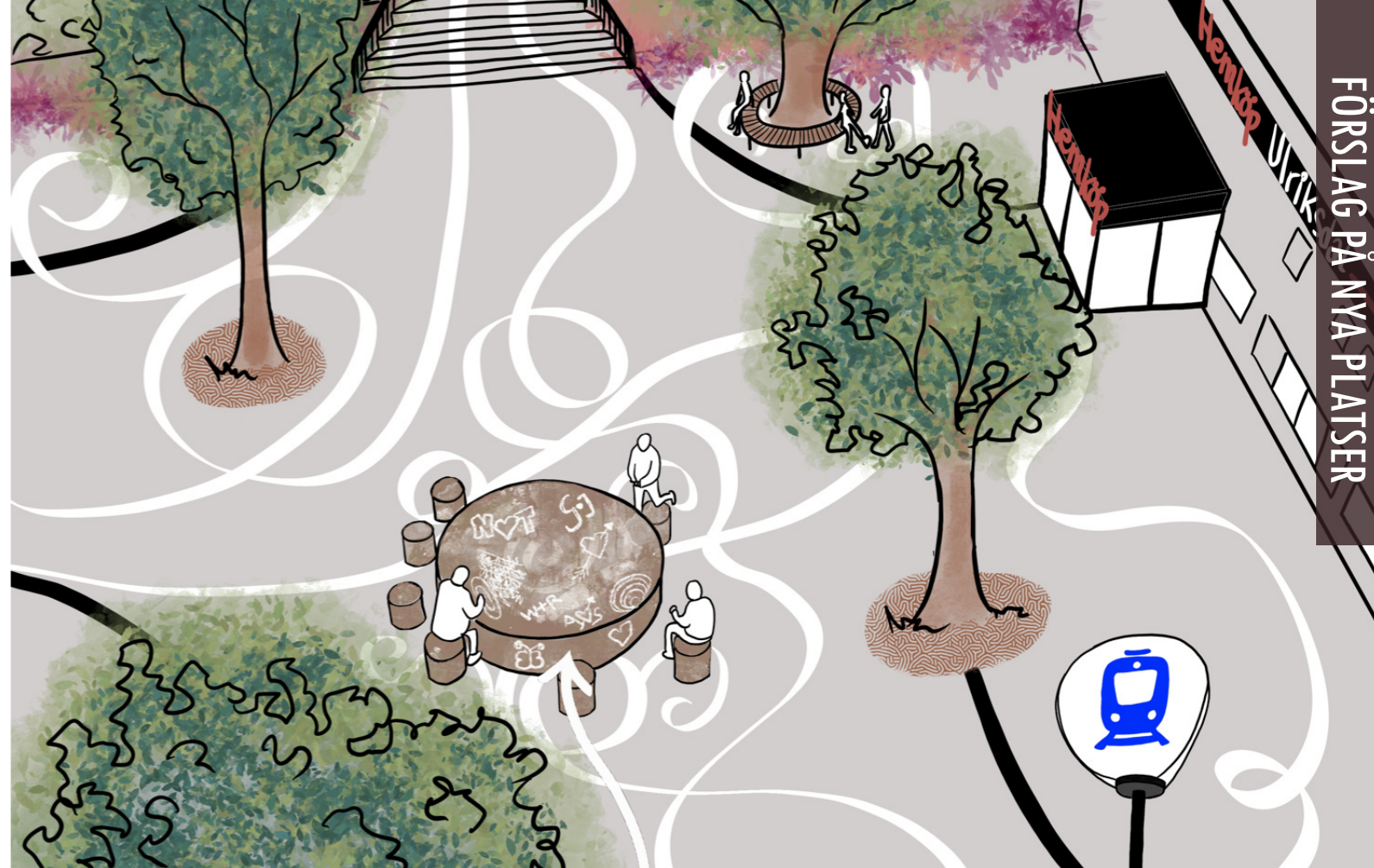
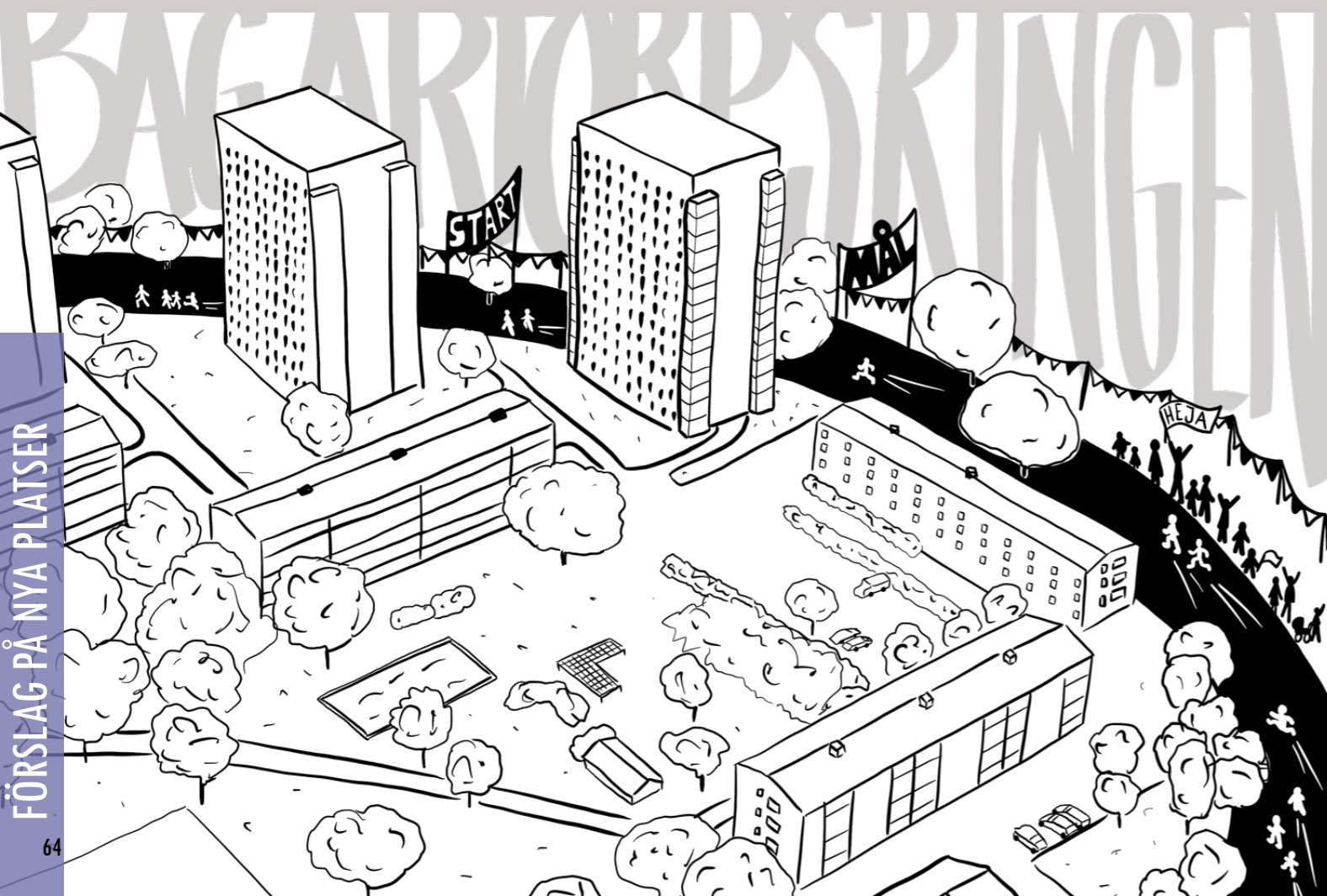
Vidare forskning inom *placemaking* visar att tillfälliga och sociala aktiviteter i annars underutnyttjade eller "döda" platser kan stärka den upplevda tryggheten². Att fylla en plats med aktivitet skapar närvaro, rörelse och socialt liv, vilket i sin tur påverkar hur platsen används och uppfattas. *Bagarloppet* blir på så sätt inte bara en aktivitet, utan en del av stödmurens berättelse. Det kan bli ett sätt att inviga den och samtidigt omförhandla platsens betydelse. En bortvald väg kan då bli en man väljer, inte trots sin sträcka, utan just för upplevelsen av att röra sig längs den.

¹ Solna stad (2020)

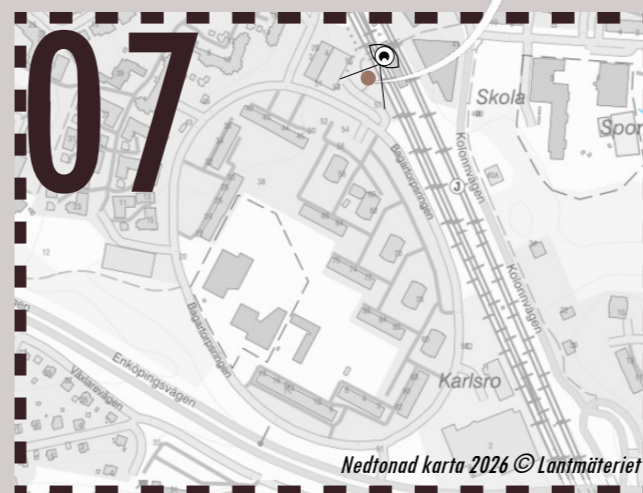
² Saville & Mihnjac (2022)

06

BAGARLOPPET



INITIALERNA



När Dagny i sin berättelse från 1930-talet beskriver sin promenad runt Bagartorp stannar hon till i tågstationens väntsal. Där fastnar hon vid ett stort bord, fylld av inristade initialer, hjärtan och pilar. Spår av människor som varit där före henne.

Det väckte en igenkänning hos mig. Jag minns själv hur jag under 90-talet såg liknande inristningar i skolbänkar och andra ytor i det offentliga rummet. Små avtryck som människor lämnat efter sig. Något som verkar återkomma, generation efter generation.

I kombination med tanken om hur viktigt medskapande är i stadsutvecklingen växte en idé fram: att skapa ett konstverk

där dessa spår inte ses som något som ska tas bort, utan något som får ta plats. Mitt förslag är därför ett konstverk placerat i mitten av nya torget, i anslutning till Ulriksdals pendeltågsstation, som en nutida tolkning av den gamla väntsalen. Här kan både boende och förbipasserande själva bidra. En yta där man kan rista in initialer eller former, som ett gemensamt lager av berättelser som växer över tid.

Bordsskivan kan utformas så att den går att byta ut när den är fylld, där tidigare lager bevaras och kanske visas i en utställning i Solna. För att möjliggöra detta behöver materialet tåla både bearbetning och slitage. I sökandet efter sådana lösningar kom jag i kontakt med konstekniken *sgraffito*, en metod där mönster skrapas fram i ytan, ofta i puts eller keramik¹, vilket skulle kunna fungera som inspiration för material eller utförande.

I dialog med konstnärerna Simon och Aia och socialantropologen Viktoria blev det också tydligt hur avgörande medskapande är. När människor får vara med och påverka och lämna sina egna spår i en plats, stärks känslan av tillhörighet. Det handlar inte bara om att skapa något visuellt, utan om att skapa en relation till platsen, att känna sig sedd, delaktig och som en del av något större. Konstverket blir på så sätt aldrig färdigt från början, utan något som fortsätter att formas över tid. Ett levande minne, byggd av de som använder platsen.

¹ Encyclopaedia Britannica (2026)



I samtal med de som bor och har bott i Bagartorp blev det tydligt att det saknas en mötesplats i naturen. Flera lyfte fram gamla Agnesberg som en sådan plats: en fruktträdgård och utflyktsplats där man plockade frukt, hade picknick och bara var. Den platsen försvann i samband med bostadsutbyggnaden under 1980-talet.

Forskning visar att grönska på marknivå – träd, buskar och växtlighet som människor rör sig i och under – har stor betydelse för hur en plats upplevs¹. Särskilt trädens kronäckning, alltså hur mycket av marken som täcks av trädkronor, har visat sig bidra till ökad trivsel, svalka och upplevd trygghet i stadsmiljöer¹.

Mot denna bakgrund föreslår jag att en ny fruktträdgård får växa fram i Bagartorps befintliga grönområden. En plats som knyter an till det som funnits, men i en ny form. Områdets högsta punkt, som hade varit idealisk ur trygghets- och överblicksperspektiv, bebyggs idag med nya bostäder. Den näst högsta punkten ligger bakom skolan: en upphöjd kulle som troligen skapades av schaktmassor i samband med skolans byggnation och som idag bland annat används som pulkabacke. Här ser jag potential för en

ny utsiktsplats och ett vardagsrum i det gröna. Fruktträden placeras därför på kullen, medan ytor för lek och rörelser lämnas öppna. Marken här består av lera och fyllning¹, vilket innebär att träden behöver särskilt anpassade planteringsgropar för att kunna etablera sig och leva länge. Här skulle exempelvis äpple, päron och körsbär² kunna blomma i framtiden.

Utöver att träden bidrar med ökad kronäckning tillför de också något ätbart och säsongbundet, vilket kan stärka platsens användning över tid. Idag finns några sittbänkar utspridda runt kullen, men med enkla tillägg, som cafébord, samlade sittplatser och låg belysning, skulle platsen kunna bli en tydligare mötespunkt i vardagen. De befintliga buskagen ramar redan in området och skapar en mjuk avgränsning mot skolan. Samtidigt finns möjlighet för platsen att användas av elever under raster och för spontana möten mellan generationer.



Flygfoto 2026 © Lantmäteriet

Resultaten från kandidatarbetet¹ visade grönytan på marknivå kommer att minska i takt med att området förtätas, vilket fick mig att vilja undersöka hur gröna kvaliteter ändå kan tillföras och bevaras i Bagartorp. Även om detta förslag inte ökar den totala grönytan, bidrar den till större kronäckning, vilket är en viktig kvalitet i sig. Träd i stadsmiljö förbättrar mikroklimatet, höjer vistelsekvaliteten och kan bidra till ökad upplevd trygghet². Den nya fruktträdgården kan därför bli ett levande komplement till Plaskis och bli en plats som återför något som länge saknats i området.

DESIGNPROCESS



SLUTORD

Under skrivande stund läser jag nyheten att Solna inte längre har några öppna drogsener¹. ÖDS-platser som tidigare funnits, bland annat i Bagartorp, har arbetats bort. Det är ett viktigt steg. Samtidigt menar politikerna att läget snabbt kan förändras och att arbetet därför måste fortsätta.

Jag tänker att det är just här landskapsarkitektur kommer in. Trygghet skapas inte av en enskild insats, utan i samspelet mellan människor, platser och långsiktigt arbete mellan olika aktörer. Mina designförslag är ett bidrag till det arbetet i Bagartorp, från en blivande landskapsarkitekts perspektiv och förankrade i forskning, men framför allt i de berättelser jag fått ta del av från de som bor och verkar där.

Förslagen har vuxit fram genom en designprocess där samtal och kunskap möts. Tankekartan synliggör hur olika röster har påverkat olika delar i förslagen. Den synliggör en process som inte hade varit möjlig utan dem och pekar på något större: behovet av att fler ska få vara med och forma de platser vi delar.

I början av arbetet ställde jag mig frågan: *vad gör egentligen en landskapsarkitekt?* Efter den här processen förstår jag tydligare.

EN LANDSKAPSARKITEKT LYSSNAR. FORMAR. MÖJLIGGÖR.

Hade jag förstätt de här möjligheterna när jag var 18 år och stod inför mitt studieval, hade jag kanske tänkt annorlunda. Därför har arbetet också handlat om att synliggöra den bredd yrket rymmer och hur idéer växer fram i mötet mellan människor, plats och kunskap.

I ett arbete som rör sig mellan natur och stad, mellan människor och beslut och mellan det som finns idag och det som kan växa fram imorgon.

¹ Wachenfeldt (2026)

Drömmer om en framtid
där alla räknas
och kunskap styr, inte rädsla.

Drömmer om en framtid
där barn lever säkra
och vår jord
får tid o läka.

Drömmer om en framtid
där frågor får ta plats
och vi ser fler färger
än bara vit o svart.

Drömmer om en framtid
där städer andas långsammare
och folk blir behandlade.
Om man får tillhöra, vill man tillföra
Vi blir omvandlade.

Drömmer om en framtid
med mindre puls, mindre press
mindre skärmar, mindre stress,
mindre pengar, mindre hets.

Drömmer om en framtid
Där vi blir mänskliga, ärliga, känsliga
och våra dikter blir verkliga.

Drömmer om en framtid
Där barnens frågor får leda vägen
där våra syften pekar riktning
och inte vuxenvärlden.

Drömmer om en framtid
där tekniken bär det tunga åt oss.
Så vi får tid att skapa.
Med vinden som lyssnar.
Och träden som svarar.

Dikt "Framtid" skriven av Hawraa & Savyata under
poesiworkshop i Husbygårdsskolan, Stockholm, 2026

REFERENSER

BILDER

- Chang, C. (u.å.). *I Wish This Was*. <https://www.candychang.com/i-was-this-was/> [2026-05-05]
- Solna stad (2026). *Bagartorp 2.0*. <https://www.solna.se/bygga-bo--miljo/stadsutveckling/stadsutvecklingsprojekt/bagartorp-2.0> [2026-05-05]
- Solna stads bildarkiv (2023a). *SOLB U 1988 7 2 - Vid Bagartorps gård, ca 1911*. <https://solb.kulturhotell.se/objects/c77-6970/?sq=bagartorp&offset=8> [2026-05-05]
- Solna stads bildarkiv (2023b). *SOLB 1997 22 106 - Bagartorps centrum, 1961*. <https://solb.kulturhotell.se/objects/c77-6998/?sq=bagartorp&offset=17> [2026-05-05]
- Solna stads bildarkiv (2023c). *SOLB 1988 51 58 - Fest i Bagartorp, 1965*. <https://solb.kulturhotell.se/objects/c77-6975/?sq=bagartorp&offset=15> [2026-05-05]
- Solna stads bildarkiv (2023d). *SOLB U 1988 64 3 - Bagartorps gård, 1940-tal*. <https://solb.kulturhotell.se/objects/c77-6979/?sq=bagartorp&offset=9> [2026-05-05]
- Solna stads bildarkiv (2023e). *SOLB 1978 52 36 - Bagartorpsringen byggs, 1960-tal. Fotograf Oscar Bladh*. <https://solb.kulturhotell.se/objects/c77-7667/?sq=bagartorp&offset=67> [2026-05-05]
- Solna stads bildarkiv (2023f). *SOLB 1978 52 34 - Bagartorp, 1961. Fotograf Oscar Bladh*. <https://solb.kulturhotell.se/objects/c77-7665/?sq=bagartorp&offset=21> [2026-05-05]
- Solna stads bildarkiv (2025). *SOLB 19797 22 128 - Flygfoto över Bagartorp. Fotograf Oscar Bladh*. <https://solb.kulturhotell.se/objects/c77-7712/?sq=bagartorp%201997&offset=4> [2026-05-05]
- Solna stads bildarkiv (2026). *SOLB 1988 7 3- Villa Fridhem i Bagartorp*. <https://solb.kulturhotell.se/objects/c77-6971/?sq=bagartorp&offset=27> [2026-05-05]
- ÅWL Arkitekter (2024). Illustrationsplan planerad bebyggelse [illustration]. I: Signalisten (red.) Inhämtad via mejl från projektledare för kandidatarbete. [2025-03-01]
- ÅWL Arkitekter (2026). *Visionsbild för den nedre torgytan*. <https://www.solna.se/bygga-bo--miljo/stadsutveckling/stadsutvecklingsprojekt/bagartorp-2.0> [2026-03-01]

BOKKAPITEL

- Grip, L. & Sascha Benes F. (2019). Sociala aspekter på hållbar planering. I: Forsberg, G. (red.) *Samhällsplaneringens teori och praktik*. Liber. 77–84.
- Kajita, H. S., Mack, J., Riesta, S. & Schalk, M. (2022). Between Technologies of Power and Notions of Solidarity: A Response to the Danish ‘Ghetto Plan’ and Swedish ‘Vulnerable Areas’ Documents. I: Søberg, M., Raahauge, KM., & Johannesen, R. (red.) *Spaces of Welfare*. Copenhagen: Royal Academy School of Architecture: 148–159.
- Olsson-Petrén, L. (2015). Pappa Olle. I: *Olle Olsson Hagalund*. Sven-Harrys konstmuseum. TGM Sthlm, Stockholm. 29–30.
- Saville, G. & Mihinjac, M. (2022). Third-Generation CPTED — Integrating Crime Prevention and Neighbourhood Liveability. I: Saraiva, M. (red.) *Urban Crime Prevention: Multi-disciplinary Approaches*. Springer. 27–54. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-15108-8> [2026-02-22]
- Wilson, J. Q. & Kelling G. L. (1982). Broken Windows. The police and neighborhood safety. I: Walker, J. T. (red.) *Social, Ecological and Environmental Theories of Crime*. Routledge. 1-10. https://media4.manhattan-institute.org/pdf/_atlantic_monthly-broken_windows.pdf [2026-02-22]

BÖCKER

- Bengtsson, C.-G., Dahlberg, U., Nilsson, T., Sandlin, L. & Wahlsten, T. (2013). *Råsunda. En sagolik historia 1937-2012*. Svenska Fotbollsförbundet.
- Dömstedt, T. (2025). *Alexander Isak*. Del i serien Livet på planen. Nypon förlag.
- Eliassi, C. (2025). *Diasporic Welfare Landscapes. Transformative Histories of the Million Program*. KTH Royal Institute of Technology. Stockholm.
- Gustafsson, P. (2002). *Gamla Solna-vykort berättar. En kavalkad från 1900-talets första hälft*. 1. uppl. Bäckströms Förlag.
- Günther, A. (1988). *Röster från Ulriksdal*. Solna Kulturnämnd. Förlag Hagman. Grafica, Malmö.
- Linder, P., Gunther, A., Lagerås, L., Schlossberg, A., Tibblin, G. & Wörman, E. (1994). *Arkitektur i Solna*. 1. uppl. Solna Byggnadsnämnd.
- Malmlof, M. (1989). *Kulturmiljöer i Solna. Kulturminnesvårdsprogram för Solna kommun*. 1. uppl. Solna kommun.
- Pettersson Skog, A., Malmberg, J., Emilsson, T., Jägerhök, T. & Capener, C.-M. (2010). *Grönatakhåndboken. Växtbädd och vegetation. Betong, Isolering och Tätskikt*. 2 uppl. AB Svensk Byggtjänst.
- Uittenbogaard, C. (2020). *BoTryggt2030 - Handboken för planering av säkra och trygga livsmiljöer*. 1 uppl. Stiftelsen Tryggare Sverige.
- Wennerholm, E. (1973). *Olle Olsson och hans Hagalund*. 1. uppl. Alb. Bonniers Boktryckeri, Stockholm.
- Wilkinson, S.J. & Dixon, T. (2016). *Green Roof Retrofit. Building Urban Resilience*. 1 uppl. John Wiley & Sons.

DIKTER

- Hawraa & Savyata (2026). *Framtid*. Dikt skapad under poesiworkshop i Husbygårdsskolan med vägledning av Matiwas, S.
- Mohammed, D. (2026). *164*. Dikt skapad under poesiworkshop i Husbygårdsskolan med vägledning av Matiwas, S.
- Naima (2026). *Rötter*. Dikt skapad under poesiworkshop i Husbygårdsskolan med vägledning av Matiwas, S.
- Tillitsverket (2026). *Repliker*. Dikt skapad av Tillitsverket som presenterades under workshop *Att ha tillit till det skapande i förändringsarbete* på Artipelag, Stockholm.
- Tillitsverket (2026). *Skapa är mer än det som skapas*. Dikt skapad av Tillitsverket som presenterades under workshop *Att ha tillit till det skapande i förändringsarbete* på Artipelag, Stockholm.

INTERVJUER

- Aia (2026). Intervju på Södermalm. [2026-02-18]
- Andrea (2026). Intervju i Solna. [2026-02-10]
- Ann-Marie (2026). Intervju i Bagartorp. [2026-02-17]
- Chero (2026). Digital intervju. [2026-02-20]
- Liz (2026). Intervju i Bagartorp. [2026-02-17]
- Malva (2026). Intervju i Uppsala. [2026-02-12]
- Marina (2026). Intervju i Uppsala. [2026-02-12]
- Nellie (2026). Intervju i Ursvik. [2026-03-31]
- Signalisten Projektledare (2026). Digital intervju. [2026-02-17]
- Signalisten Trygghetsamordnare (2026). Digital intervju. [2026-02-19]
- Simon (2026). Digital intervju. [2026-02-19]
- Solna Bibliotekarie (2026). Intervju i Solna. [2026-02-17]
- Tobias (2026). Digital intervju. [2026-02-11]
- Viktoria (2026). Intervju i Stockholm. [2026-02-06]
- Åsa (2026). Intervju i Bagartorp. [2026-02-17]

KARTOR

- Länsstyrelsen Stockholm (2026). *WebbGIS för 12:6 samråd. Samråd för skydd av naturmiljön enligt 12 kap 6 § Miljöbalken*. https://ext-webbgis.lansstyrelsen.se/lstamb_webbgis_12_6_samrad/ [2026-05-04]
- Lantmäteriet (2026). *Bagartorp. SWEREF 99 TM, RH 2000*. Nedtonad karta [kartografiskt material] <https://minkarta.lantmateriet.se> [2026-02-20]
- Lantmäteriet (2026). *Bagartorp. SWEREF 99 TM, RH 2000*. Flygfoton 2026, 1975 och 1960. [kartografiskt material] <https://minkarta.lantmateriet.se> [2026-02-20]
- Lantmäteriet (2026). *Arealavmätning över Bagare Torpet. 1790. Aktbeteckning 01-sol-21. Ab-Solna, Bagartorp*. Historisk karta. <https://historiskakartor.lantmateriet.se/hk/viewer/internal/01-sol-21/00023mpe/lm01/REG/01-sol-21/Arealavm%C3%A4tning> [2026-02-20]
- Riksantikvarieämbetet (2018). *Fornlämning. L2015:6122 Vägmarke*. Län: Stockholm. Kommun: Solna. Landskap: Uppland. Socken: Solna. RAÄ-nummer: Solna 15:1. [kartografiskt material] <https://app.raa.se/open/fornsok/lamning/3a1ac049-dcf6-4ef8-8d06-bc48445d5de1> [2026-03-15]
- Solna stads bildarkiv (2023g). *Karta över Bagartorps gård på 1920-talet av Arthur Nyhlén*. Objektnummer: U 1988 96. <https://solb.kulturhotell.se/objects/c77-6983/?sq=bagartorp&offset=14> [2026-05-05]

MYNDIGHETSDOKUMENT

- Segregationsbarometern (2023). *Solna*. <https://segregationsbarometern.boverket.se/kommun/solna/> [2026-03-20]
- Statistikdatabasen SCB (u.å.). *Folkmängden efter region, civilstånd, ålder och kön. År 2025*. https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101A/BefolkningCKM/ [2026-03-30]
- Solna stad (2020). *Planbeskrivning. Detaljplan för del av Järva 2:9 m.fl. inom stadsdelen Bagartorp*. https://www.solna.se/download/18.79e6dadf18419a9f2ee1fa43/1667900345461/P2021_5_Bagartorp%20planbeskrivning.pdf [2026-02-19]

RAPPORTER

- Länsstyrelsen (2016). *Särskilt skyddsvärda träd i Stockholms län*. Rapport 2016:7. Länsstyrelsen Stockholm. <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.1b1d393819324610c37489c1/1732516171196/Sarskilt%20skyddsvärda%20träd%20i%20Stockholms%20lä.n.pdf> [2026-01-24]
- Polismyndigheten (2025b). *Lägesbild över utsatta områden. Regeringsuppdrag 2025*. https://polisen.se/siteassets/dokument/organiserad_brottslighet/utsatta-omraden/lagesbild-over-utsatta-omraden-2025.pdf [2026-01-24]
- Samverkan Stockholmsregionen (2026). *Öppna drogsener. Kartläggning och uppföljning i Stockholms län 2025*. <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.8a2d3da19bf0cc568b14667/1769415747518/Öppna%20drogsener-%20Kartläggning%20och%20uppföljning%20i%20Stockholms%20län%202025.pdf> [2026-02-22]
- Schlarek Mulinari, L. (2024). *Folkets Husbys Trygghetsundersökning 2024. Tidöavtalet och omförhandlingen av samhällskontraktet*. https://folketshusby.se/wp-content/uploads/sites/8/2024/11/Folkets-Husbys-Trygghetsundersokning-2024_web.pdf [2026-01-24]

TIDNINGSPARTIKLAR

- Bankel, A-K. (2024). *Föräldrar kämpar mot öppna droghandeln i Solna — vinner tillbaka fritidsgård*. *SVT Nyheter*. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/foraldrar-kampar-mot-oppna-drogsenen-i-solna-vinner-tillbaka-fritidsgard> [2026-02-20]
- Wachenfeldt, A. (2026). *Inga öppna drogsener kvar i Solna. Mitt i Solna*. <https://www.mitti.se/nyheter/inga-oppna-drogsener-kvar-i-solna-6.19.358895.9e4c421226> [2026-04-15]

VETENSKAPLIGA ARTIKLAR

- Ashtari, A., Huq, E. & Miraftab, F. (2022). The Joy of Many Stories: Zine-making and Story-mapping in Planning Pedagogy. *Planning Practice & Research*, 1–18. <https://doi.org/10.1080/02697459.2022.2061106>
- Ekblom, P. (2011). Deconstructing CPTED... and Reconstructing it for Practice, Knowledge Management and Research. *European Journal on Criminal Policy and Research*. 17(1), 7–28. <https://doi.org/10.1007/s10610-010-9132-9>
- Johnson, D., Gibson, V. & McCabe, M. (2014). Designing in crime prevention, designing out ambiguity: Practice issues with the CPTED knowledge framework available to professionals in the field and its potentially ambiguous nature. *Crime Prevention and Community Safety*. 16(3), 147–168. <https://doi.org/10.1057/cpcs.2014.3>
- Khanshan Wörner, N. (2025). *Tryggheten i Bagartorp — nu och i framtiden. En jämförande studie utifrån strategier inom tredje generationen CPTED. Sveriges lantbruksuniversitet. Landskapsarkitektprogrammet*. <https://stud.epsilon.slu.se/20970/>
- Ortiz, C. (2023). Storytelling otherwise: Decolonising storytelling in planning. *Planning Theory*, 22 (2), 177–200. <https://doi.org/10.1177/14730952221115875>
- Yiğit-Turan, B. & Ågren, M. (2024). Green and Socially Sustainable City Discourse, White Spatial Epistemology: The Reproduction of Racial Landscape Injustice and Segregation in Swedish Planning. *Planning Theory & Practice*, 25 (5), 632–659. <https://doi.org/10.1080/14649357.2024.2449265>

WEBBSIDOR

- Billbäcks Platskola (2026). *Billbäcks Produktkatalog 2026*. <https://www.billbacks.se/wp-content/uploads/2026/03/katalog-2026-billbacks-upris-lres.pdf> [2026-05-03]
- Boverket (2025). *Under miljonprogrammet byggdes en miljon bostäder*. <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/stadsutveckling/miljonprogrammet> [2026-04-12]
- Brottsförebyggande rådet Brå (2025a). *Nationella trygghetsundersökningen 2025. Om utsatthet, otrygghet och förtroende*. <https://bra.se/rapporter/arkiv/2025-10-15-nationella-trygghetsundersokningen-2025> [2026-02-22]
- Encyclopaedia Britannica (2026). *Sgraffito*. <https://www.britannica.com/art/sgraffito> [2026-05-11]
- Forte (2017). *Segregation: Vad menas och hur mäts den?* <https://forte.se/wp-content/uploads/2017/05/fk-nr-9-webbboendesegregation.pdf> [2026-03-20]
- Länsstyrelsen (u.å.). *Milstolpar*. <https://www.lansstyrelsen.se/skane/besoksmal/kulturmiljoprogram/kulturmiljoprogramskanes-historia-och-utveckling/kulturmiljoprogram-kommunikationernas-landskap/milstolpar.html> [2026-05-02]
- Polismyndigheten (2025a). *Särskilt utsatta och utsatta områden i Stockholms län*. <https://polisen.se/aktuellt/nyheter/stockholm/2025/december/sarskilt-utsatta-och-utsatta-omraden-i-stockholms-lan/> [2026-03-30]
- Solna stad (2024a). *Ett tryggt, trivsamt och levande Bagartorp*. <https://www.solna.se/om-solna-stad/alla-nyheter/arkiv/2024-12-19-ett-tryggt-trivsamt-och-levande-bagartorp> [2026-02-21]

